

J.U. AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM
PRIRODNIM VRIJEDNOSTIMA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA POSEBNI ORNITOLOŠKI REZERVAT „PODPANJ“

ZA RAZDOBLJE
od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2023. godine

Izrađivač:

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
**Fakultet agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Osijek, 2023.

Naručitelj: **JAVNA USTANOVA AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE
ZAŠTIĆENIM PRIRODNIM VRIJEDNOSTIMA NA
PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**
Županijska 4/III
31000 Osijek
OIB: 79276999206

Projekt: **PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA
POSEBNI ORNITOLOŠKI REZERVAT „PODPANJ“**
za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine

Izvođač: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Vladimira Preloga 1
31000 Osijek
OIB: 98816779821
Broj licencije 0860

Ovlašteni izrađivač:

Dekan: _____
prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić

Stručna osoba: _____
izv. prof. dr. sc. Ivica Bošković

Suradnici: prof. dr. sc. Tihomir Florijančić
prof. dr. sc. Siniša Ozimec
izv. prof. dr. sc. Ivica Bošković
Ivan Damjanović, mag. biol.
Denis Deže, mag. nat. prot. et amb.
Ras Lužaić, dipl. ing.
Dragan Prlić, mag. biol.
Karolina Tucak

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PODACI O POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA	5
2.1. Akt o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta	5
2.1.1. Osnovni podaci o Posebnom ornitološkom rezervatu „Podpanj“	5
2.1.2. Podaci iz akta o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta	5
2.2. Osnovni podaci o položaju i granicama površine izvan lovišta te njenoj površini razrađenoj po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom	7
2.2.1. Osnovni podaci o položaju i granicama površine izvan lovišta	7
2.2.2. Površina po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom	7
2.3. Opis prirodnih značajki površina izvan lovišta	9
2.3.1. Orografske prilike	9
2.3.2. Hidrografske prilike	9
2.3.3. Klimatske prilike	9
2.3.4. Edafski čimbenici	10
2.3.5. Biljne zajednice	11
2.4. Infrastruktura i antropogeni utjecaj	13

3. PROCJENA BROJNOGA STANJA DIVLJAČI KOJA STALNO, SEZONSKI ILI POVREMENO OBITAVA NA POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA ILI PREKO ISTIH PRELAZI	14
3.1. Procjena brojnoga stanja divljači	15
3.1.1. Procjena brojnoga stanja za krupnu divljač	15
3.1.2. Procjena brojnoga stanja za sitnu divljač	16
3.1.3. Ostale životinjske vrste	17
3.2. PROCJENA BROJNOG STANJA KRUPNIH VRSTA DIVLJAČI	18
3.2.1. Procjena brojnog stanja JELENA OBIČNOG (<i>Cervus elaphus</i> L.)	18
3.2.2. Procjena brojnog stanja JELENA LOPATARA (<i>Dama dama</i> L.)	20
3.2.3. Procjena brojnog stanja SRNE OBIČNE (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	22
3.2.4. Procjena brojnog stanja MUFLONA (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)	24
3.2.5. Procjena brojnog stanja SVINJE DIVLJE (<i>Sus scrofa</i> L.)	26
3.2.6. Procjena brojnog stanja OSTALIH VRSTA KRUPNE DIVLJAČI	29
3.3. PROCJENA BROJNOG STANJA SITNIH VRSTA DIVLJAČI	31
3.3.1. Procjena brojnog stanja JAZAVCA (<i>Meles meles</i> L.)	31
3.3.2. Procjena brojnog stanja MAČKE DIVLJE (<i>Felis silvestris</i> Schr.)	33
3.3.3. Procjena brojnog stanja KUNE BJELICE (<i>Martes foina</i> Erx.)	35
3.3.4. Procjena brojnog stanja KUNE ZLATICE (<i>Martes martes</i> L.)	37
3.3.5. Procjena brojnog stanja LASICE MALE (<i>Mustela nivalis</i> L.)	39
3.3.6. Procjena brojnog stanja DABRA (<i>Castor fiber</i> L.)	41
3.3.7. Procjena brojnog stanja ZECA OBIČNOG (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	43
3.3.8. Procjena brojnog stanja LISICE (<i>Vulpes vulpes</i> L.)	45
3.3.9. Procjena brojnog stanja ČAGLJA (<i>Canis aureus</i> L.)	47
3.3.10. Procjena brojnog stanja TVORA (<i>Mustela putorius</i> L.)	49
3.3.11. Procjena brojnog stanja FAZANA – GNJETLOVA (<i>Phasianus sp.</i> L.)	51
3.3.12. Procjena brojnog stanja TRČKE SKVRŽULJE (<i>Perdix perdix</i> L.)	53
3.3.13. Procjena brojnog stanja PREPELICE PUĆPURE (<i>Coturnix coturnix</i> L.)	55
3.3.14. Procjena brojnog stanja ŠLJUKE BENE (<i>Scolopax rusticola</i> L.)	57
3.3.15. Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG GRIVNJAŠA (<i>Columba palumbus</i> L.)	59
3.3.16. Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG PEĆINARA (<i>Columba livia</i> Gmelin)	61

3.3.17. Procjena brojnog stanja GUSKE DIVLJE GLOGOVNJAČE (<i>Anser fabalis</i> Latham.)	63
3.3.18. Procjena brojnog stanja GUSKE DIVLJE LISASTE (<i>Anser albifrons Scopoli</i>)	65
3.3.19. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE GLUHARE (<i>Anas platyrhynchos</i> L.)	67
3.3.20. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE GLAVATE (<i>Aythya ferina</i> L.)	69
3.3.21. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE KRUNASTE (<i>Aythya fuligula</i> L.)	71
3.3.22. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE PUPČANICE (<i>Anas querquedula</i> L.)	73
3.3.23. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE KRŽULJE (<i>Anas crecca</i> L.)	75
3.3.24. Procjena brojnog stanja LISKE CRNE (<i>Fulica atra</i> L.)	77
3.3.25. Procjena brojnog stanja VRANE SIVE (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	79
3.3.26. Procjena brojnog stanja VRANE GAČAC (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	81
3.3.27. Procjena brojnog stanja ČAVKE ZLOGODNJAČE (<i>Coloeus monedula</i> L.)	83
3.3.28. Procjena brojnog stanja SVRAKE (<i>Pica pica</i> L.)	85
3.3.29. Procjena brojnog stanja ŠOJKE KREŠTALICE (<i>Garrulus glandarius</i> L.)	87
3.3.30. Procjena brojnog stanja OSTALIH VRSTA SITNE DIVLJAČI	89
4. OCJENA PRIHVATLJIVOSTI PROGRAMA ZA EKOLOŠKU MREŽU	91
4.1. Zaštićena područja	91
4.2. Strogo zaštićene vrste	93
4.3. Ugroženi i rijetki stanišni tipovi	98
4.4. Ekološka mreža	99
4.5. Analiza utjecaja aktivnosti planiranih programom na ekološku mrežu	106
4.6. Mjere očuvanja i zaštite bioraznolikosti	109

5. MJERE ZAŠTITE DIVLJAČI	111
5.1. Zabrana lova divljači osim izuzetaka	111
5.2. Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko – zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke	113
5.3. Spašavanje divljači od elementarnih nepogoda	121
5.4. Poduzimanje preventivnih mjera kod izvođenja poljoprivrednih i drugih radova	122
5.5. Pravilan izbor i primjena zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji	122
5.6. Suzbijanje nezakonitog lova	122
6. MJERE ZA SPRJEČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI	123
6.1. Edukacija i suradnja s vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta	123
6.2. Nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava	123
6.3. Uklanjanje poljoprivrednih usjeva do agrotehničkog roka	123
6.4. Smanjivanje brojnog stanja divljači (lov)	123
7. BRIGA O DRUGIM ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA	132
8. PRIKAZ POTREBNIH FINACIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI ZA RAZDOBLJE OD 2023./24. DO 2032./33. GODINE	138
9. KRONIKA ZAŠTITE DIVLJAČI	140

PRILOZI	151
Topografska karta površina izvan lovišta Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“	151
Kartografski prikaz zaštićenih područja na području obuhvata Programa u odgovarajućem mjerilu	152
Kartografski prikaz područja ekološke mreže na području obuhvata Programa u odgovarajućem mjerilu	153
Pravilnik o mjerima zaštite Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ („Županijski glasnik, broj 02/2002.)	154
Rješenje o prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu	158
Zapisnik Stručnog povjerenstva za pregled Programa zaštite divljači	164
Suglasnost na Program zaštite divljači	166

1. UVOD

Na temelju Zakona o lovstvu („Narodne novine“ broj 99/18., 32/19. i 32/20.), lovište se ne može ustanoviti na građevinskom području, osim na neizgrađenom dijelu građevinskog područja do njegova privođenja namjeni, na drugim površinama na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov itd. Na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta divljač je dužan štititi korisnik te površine. Lov divljači s površina na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta obavlja korisnik te površine ako je registriran za obavljanje lova ili može lov povjeriti registriranoj pravnoj ili fizičkoj osobi (obrtniku).

Divljač se na površinama izvan lovišta štiti i lovi u skladu s planskim aktom pod nazivom Program zaštite divljači, kojega za razdoblje od deset godina donosi pravna ili fizička osoba koja koristi ili upravlja površinama izvan lovišta, uz suglasnost nadležnog Ministarstva. Sanitarni i redukcijski odstrjel na površinama izvan lovišta obavlja pravna ili fizička osoba koja provodi Program zaštite divljači, a ukoliko nije registrirana za obavljanje lova, isti će povjeriti registriranoj pravnoj ili fizičkoj osobi.

Površine izvan lovišta za koje se donosi Program zaštite divljači obuhvaćaju Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“, nalaze se na katastarskim česticama broj: 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585 i 4221 u katastarskoj općini Donji Miholjac.

Skupština Osječko-baranjske županije je, Odlukom o zaštiti područja „Podpanj“ kao posebnog ornitološkog rezervata (KLASA: 351-02/97-01/2, URBROJ: 2158/1-01-01-97-10 od 18. prosinca 1997. godine, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 08/97.) i Odlukom o izmjeni Odluke o zaštiti područja „Podpanj“ kao posebnog ornitološkog rezervata (KLASA: 351-02/98-01/1, URBROJ: 2158/1-01-01-98-5 od 14. svibnja 1998. godine, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 04/98.), proglasila navedene površine zaštićenim područjem u kategoriji: posebni ornitološki rezervat.

Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“ nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Osječko-baranjske županije, a pripada administrativnom području Grada Donjega Miholjca. Na području rezervata se ne ustanovljuje lovište, ali zbog iznimno povoljnih stanišnih čimbenika na njegovom području stalno ili povremeno obitava određeni broj divljači te pojedinih ostalih životinjskih vrsta.

Program zaštite divljači izrađen je za razdoblje:

od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine,

a izradio ga je **Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**, Vladimira Preloga 1, Osijek, registriran za izradu lovnogospodarskih planova, koji posjeduje licenciju (odobrenje) upisanu u Upisnik licenciranih osoba Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije, pod brojem: 0860.

Program zaštite divljači namijenjen je definiranju stanja na području površina izvan lovišta u Posebnom ornitološkom rezervatu „Podpanj“, vrsta i broja divljači i ostalih životinjskih vrsta koje obitavaju stalno ili se, povremeno ili privremeno, zadržavaju na području površina izvan lovišta, a u skladu sa zakonskim propisima.

Program zaštite divljači izrađen je na temelju dostupne stručne literature i sukladno propisima iz područja lovstva, poljoprivrede, šumarstva te zaštite prirode i okoliša.

Propisi i planski dokumenti:

1. Zakon o lovstvu („Narodne novine“, broj 99/18., 32/19. i 32/20.)
2. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13.-pročišćeni tekst, 137/15.-ispravak, 127/17. i 144/20.)
3. Zakon o šumama („Narodne novine“, broj 68/18., 115/18., 32/20., 145/20. i 101/23.)
4. Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13., 15/18., 14/19. i 127/19.)
5. Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama („Narodne novine“, broj 94/13. i 14/19. i 69/22.)
6. Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima („Narodne novine“, broj 15/18. i 14/19.)
7. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana („Narodne novine“, broj 94/18. i 42/20.)
8. Pravilnik o lovostaju („Narodne novine“, broj 94/19.)
9. Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lov-nogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači („Narodne novine“, broj 40/06., 92/08., 39/11. i 41/13.)
10. Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i načinu označavanja divljači evidencijskim markicama („Narodne novine“, broj 15/19.)
11. Pravilnik o uvjetima i načinu lova („Narodne novine“, broj 48/22.)
12. Pravilnik o lovačkim psima („Narodne novine“, broj 108/19)
13. Pravilnik o trofejima divljači („Narodne novine“, broj 24/21.)
14. Pravilnik o sokolarstvu („Narodne novine“, broj 47/19., 122/20. i 55/22.)
15. Pravilnik o lovočuvarskoj službi („Narodne novine“, broj 16/19.)
16. Pravilnik o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarske osnove („Narodne novine“, broj 63/06., 101/10., 44/17. i 108/19.)
17. Pravilnik o osposobljavanju kadrova u lovstvu („Narodne novine“, broj 78/06. i 92/08.)
18. Pravilnik o lovniku („Narodne novine“, broj 108/19.)
19. Pravilnik o načinu lova u graničnom pojasu („Narodne novine“, broj 67/06.)
20. Pravilnik o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja („Narodne novine“, broj 37/19.)
21. Pravilnik o središnjoj lovnoj evidenciji („Narodne novine“, broj 45/22.)
22. Pravilnik o cjeniku divljači („Narodne novine“, broj 20/19.)
23. Pravilnik o odštetnom cjeniku („Narodne novine“, broj 31/19.)
24. Naredba o smanjenju brojnog stanja pojedine vrste divljači („Narodne novine“, broj 115/18. i 98/20., 18/22. i 78/23.).
25. Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine („Narodne novine“, broj 72/17.)
26. Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj 80/19. i 119/23.)
27. Pravilnik o visini naknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom na zaštićenim životinjskim vrstama („Narodne novine“, broj 84/96. i 79/02.)
28. Pravilnik o sakupljanju zavičajnih divljih vrsta („Narodne novine“, broj 114/17.)
29. Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj 144/13. i 73/16.)
30. Pravilnik o prijelazima za divlje životinje („Narodne novine“, broj 5/07.)
31. Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, broj 27/21. i 101/22.)
32. Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima

-
- ekološke mreže („Narodne novine“, broj 25/20. i 38/20.)
33. Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj 111/22.)
 34. Pravilnik o mjerama zaštite Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ („Županijski glasnik“, broj 2/02.)
 35. Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 1972.). Nostrifikacija o sukcesiji („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 12/93.)
 36. Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsar, 1971.). Nostrifikacija o sukcesiji („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 12/93.)
 37. Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 6/96.)
 38. Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) uz Konvenciju o biološkoj raznolikosti (Montreal, 2000.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 7/02.)
 39. Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonn, 1979.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 6/00.)
 40. Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 1979.) Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 11/00.)
 41. Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES), (Washington, 1973.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 12/99.)
 42. Konvencija o europskim krajobrazima (Firenza, 2000.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 12/02.)
 43. Sporazum o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica (AEWA), (Bonn, 1996.) Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 6/00.)
 44. Sporazum o zaštiti šišmiša u Europi (EUROBATS) (London, 1991.). Zakon o potvrđivanju („Narodne novine“-Međunarodni ugovori, broj 6/00.)
 45. Sporazum o razumjevanju u vezi s mjerama zaštite tankokljunog pozviždaća (Numenius tenuirostris). Republika Hrvatska potpisala 1994. godine.
 46. Sporazum o razumjevanju o zaštiti i gospodarenju srednjoeuropskom populacijom velike droplje (Otis tarda). Republika Hrvatska potpisala 2002. godine
 47. <http://www.obz-zastita-priode.hr/>

Stručna i znanstvena literatura:

1. Andrašić, D.: Zoologija divljači i lovna tehnologija. Zagreb, 1979.
2. Anonimus: Enciklopedija lovstva. Beograd, 1987.
3. Anonimus: Nacionalna klasifikacija staništa (V. verzija). Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2018.
4. Anonimus: Poljoprivredna enciklopedija. Zagreb, 1970.
5. Anonimus: Šumarska enciklopedija. Zagreb, 1980.-1987.
6. Cvetnić, S.: Bakterijske i gljivične bolesti životinja. Zagreb, 2002.
7. Cvetnić, S.: Virusne bolesti životinja. Zagreb, 2005.
8. Čević, I.: Lovstvo. Zagreb, 1953.
9. Čević, I.: Uređenje lovišta. Zagreb, 1950.
10. Darabuš, S., Jakelić, I.Z., Kovač, D.: Osnove lovstva (VI izdanje). Zagreb, 2012.
11. Florijančić, T., Konjević, D., Krapinec, K., Pintur, K., Šprem, N., Tomaić, M., Tomljanović, K., Vukšić Končevski, N.: Priručnik za izobrazbu lovника. Zagreb, 2019.
12. Grubešić, M.: Utjecaj prirodnih i gospodarskih čimbenika na kvalitetu stojbine divljači. Zagreb, 1996.
13. Kraljić, B.: Istraživanje ekonomskih elemenata lovstva i lovnoga gospodarenja. Zagreb, 1991.
14. Martinović, J.: Tla u Hrvatskoj. Zagreb, 2000.
15. Meštrović, Š., Fabijanić, G.: Priručnik za uređivanje šuma. Zagreb, 1995.
16. Mustapić, Z. (ur.): Lovstvo. Zagreb, 2004.
17. Pintur, K.: Uzgoj sitne divljači. Karlovac, 2010.
18. Prlić, D.: Terenska nastava iz vegetacijske ekologije. Osijek, 2021.
19. Sertić, D.: Uzgoj krupne divljači i uređivanje lovišta. Karlovac, 2008.
20. Tucak, Z. (ur.): Lovstvo. Osijek, 2001.
21. Tucak, Z. (ur.): Zaštita divljači. Osijek, 2006.
22. Tutiš, V., Kralj, J., Radović, D., Čiković, D., Barišić, S. (ur.): Crvena knjiga ptica Hrvatske. Zagreb, 2013.
23. Tvrtković, N. (ur.): Crvena knjiga sisavaca Hrvatske. Zagreb, 2006.
24. Vukelić, J.: Šumska vegetacija Hrvatske. Zagreb, 2012.
25. Zaninović, K., Gajić-Čapka, M., Perčec Tadić, M. et al.: Klimatski atlas Hrvatske / Climate atlas of Croatia 1961.-1990., 1971.-2000. Zagreb, 2008.

2. PODACI O POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA

2.1. Akt o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta

2.1.1. Osnovni podaci o Posebnom ornitološkom rezervatu „Podpanj“

Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“ nalazi se u istočnom dijelu Republike Hrvatske u okviru prirodno-geografske cjeline Slavonije, u sjeverozapadnom dijelu Osječko-baranjske županije, a administrativno pripada Gradu Donjem Miholjcu. Sačinjavaju ga dvije bare, nekadašnje ribnjačarske table, smještene na zapadnom završetku ribnjaka Donji Miholjac.

2.1.2. Podaci iz akta o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta

Područje Podpanj zaštićeno je u kategoriji zaštite: „posebni rezervat“, podkategoriji „ornitološki“. Uvršteno je u Upisnik zaštićenih područja pod brojem registra 402.

Proglašen je posebnim ornitološkim rezervatom 8. siječnja 1998., aktom Skupštine Osječko-baranjske županije: Odluka o zaštiti područja „Podpanj“ kao posebnog ornitološkog rezervata (KLASA: 351-02/97-01/2, URBROJ: 2158/1-01-01-97-10 od 18. prosinca 1997. godine, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 08/97.) te Odlukom o izmjeni Odluke o zaštiti područja „Podpanj“ kao posebnog ornitološkog rezervata (KLASA: 351-02/98-01/1, URBROJ: 2158/1-01-01-98-5 od 14. svibnja 1998. godine, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 04/98.). U aktu o proglašenju navedena je površina od 84,98 ha.

Prema podacima iz Upisnika zaštićenih područja, dostupnom na mrežnom portalu Informacijskog sustava zaštite prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode (www.bioportal.hr), točno izmjerena površina Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ iznosi 90,22 ha i to je stvarna površina područja obuhvata u ovom Programu, tj, područje površine izvan lovišta.

Planom su u pravilu utvrđene površine osnovne ili dominantne namjene i uvjeta korištenja i zaštite. Detaljnim razgraničenjem se unutar područja osnovne namjene, a temeljem ovog Plana i posebnih propisa, mogu utvrditi i površine druge namjene i uvjeta korištenja i zaštite, ali pod režimom osnovne namjene, osim ukoliko odredbama ovog Plana i posebnim propisima nije drugačije utvrđeno.

Posebni ornitološki rezervat "Podpanj"

Tumač znakova

 Posebni ornitološki rezervat "Podpanj"

0 1 2 3 km

CRS: HTRS96/TM
Osijek, 2023.

Prikaz područja Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“
(područje obuhvata Programa)

2.2. Osnovni podaci o položaju i granicama površine izvan lovišta te njenoj površini razrađenoj po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom

2.2.1. Osnovni podaci o položaju i granicama površine izvan lovišta

Na području Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ se ne ustanovljuje lovište, ali zbog iznimno povoljnih stanišnih čimbenika na njegovom području stalno ili povremeno obitava određeni broj divljači te pojedinih ostalih životinjskih vrsta.

Površine izvan lovišta za koje se donosi Program zaštite divljači obuhvaćaju Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“ nalaze se na katastarskim česticama broj: 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585 i 4221 u katastarskoj općini Donji Miholjac.

Prema aktu o proglašenju, površina Posebnog zoološkog rezervata „Podpanj“ iznosi 84,99 ha, dok prema podacima iz Upisnika zaštićenih područja, dostupnim na mrežnom portalu Informacijskog sustava zaštite prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode (www.bioportal.hr), točno izmjerena površina iznosi 90,22 ha i predstavlja relevantnu površinu područja obuhvata Programa zaštite divljači.

Površine izvan lovišta, odnosno područje obuhvata na kojem se prostire Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“ nalazi se unutar granica zajedničkog otvorenog lovišta broj XIV/140 – „DONJI MIHOLJAC“.

2.2.2. Površina po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom

Ukupna površina zemljišta na kojima prema odredbi članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu nije ustanovljeno lovište tzv. Površina izvan lovišta (područje obuhvata) iznosi **90 ha**.

Razmjer površina utvrđen je na temelju podataka Državne geodetske uprave Područnoga ureda za katastar Osijek, ARKOD preglednika i izračuna u GIS-u, a iskazan je u obrascu PZD-1.

STRUKTURA POVRŠINA					
NAZIV POVRŠINE	VRSTA POVRŠINE	KULTURA	ZEMLJOVLASNIČKO RAZMJERJE	ha	
1	2	3	4	5	
KULTURE	ŠUMSKO	OBRASLO	Državno	0	
			Privatno	0	
			Σ	0	
		NEOBRASLO	Državno	0	
			Privatno	0	
			Σ	0	
	UKUPNO ŠUMSKO		DRŽAVNO	0	
			PRIVATNO	0	
	POLJOPRIVREDNO	ORANICE	Državno	4	
			Privatno	0	
			Σ	4	
		LIVADE	Državno	3	
			Privatno	0	
			Σ	3	
		PAŠNJACI	Državno	1	
			Privatno	0	
			Σ	1	
		VIŠEGODIŠNJI NASADI (neograđeni)	Državno	0	
			Privatno	0	
			Σ	0	
			OSTALO	Državno	0
				Privatno	0
		Σ		0	
	UKUPNO POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	8	
			PRIVATNO	0	
	SVEUKUPNO ŠUMSKO I POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	8	
			PRIVATNO	0	
JAVNE POVRŠINE	PROMETNICE			1	
	DRUGE JAVNE POVRŠINE			0	
	Σ			1	
OGRAĐENI VIŠEGODIŠNJI NASADI	VOĆNJACI			0	
	VINOGRADI			0	
	RASADNICI			0	
	OSTALO			0	
	Σ			0	
PRIVREDNI RIBNJACI	RIBNJACI			0	
	OSTALO			0	
	Σ			0	
DRUGE POVRŠINE	IZGRAĐENO I NEIZGRAĐENO GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE			0	
	VODE			81	
	Σ			81	
ΣΣ				90	

2.3. Opis prirodnih značajki površina izvan lovišta

2.3.1. Orografske prilike

Područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ je nizinski ravničarski dio smješten u blizini toka rijeke Drave, a geomorfološki pripada naplavnoj (aluvijalnoj) ravni. Prevladavaju pijesak, pretaloženi prapor i gline, dok se u većim dubinama javljaju šljunci. Kvartarne šljunčano-pjeskovite naslage koje čine dravsku depresiju tvore vodonosni kompleks značajnih zaliha podzemnih voda. Cjelokupan prostor nalazi se na prosječnim 100 m n/v.

2.3.2. Hidrografske prilike

Područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ u hidrološkom smislu pripada slivnom području rijeke Drave. Sačinjavaju ga dvije bare – nekadašnje ribnjačarske table, smještene na zapadnom završetku ribnjaka Donji Miholjac. Rijeka Drava od državnog je značaja u kategoriji međudržavnih voda. Dubina vode u koritu iznosi od 4 do 7 m, s padom od 13,1 cm/km. Srednja brzina toka iznosi oko 0,7 m/s, dok maksimalna brzina može dosegnuti i do 1,5 m/s pri ekstremno velikim protocima. Vodni režim rijeke Drave ima osobine pluvi-jalno-glacijalnog vodnog režima, s tri izražena maksimuma u godišnjem vodostaju i protjecaju. Prva dva u proljeće i rano ljeto, u najvećoj mjeri kao posljedica otapanja snijega u alpskom dijelu sliva, dok se treći maksimum javlja u jesen, kao posljedica kišnog režima na dijelu sliva uzvodno od ušća Mure. Prema podacima za hidrološku postaju Donji Miholjac-crpna stanica (1993.-2019.), minimalni vodostaj Drave iznosi -145 cm, a maksimalni +529 cm. Obilježja rijeke Drave su karakteristična za nizinske rijeke s nizom meandara i izrazitim morfološkim promjenama u koritu.

2.3.3. Klimatske prilike

Prema Köppenovoj klasifikaciji klime, ovo područje ima tip klime oznake Cfbwx, što označava umjereno toplu, kišnu klimu, kakva vlada u velikom dijelu umjerenih širina. Za prikaz klimatskih prilika korišteni su podaci meteorološke postaje Osijek za razdoblje od 1899. do 2017., prikazani u tablici u nastavku.

U razdoblju motrenja srednja godišnja temperatura zraka iznosi 11,0 °C; najhladniji je mjesec siječanj, a najtopliji srpanj. Apsolutni maksimum temperature zraka iznosi 40,3 °C dok je apsolutni minimum -27,1 °C. Srednja temperatura vegetacijskog razdoblja (travnaj-rujan), iznosi 17,9 °C. Godišnje količine oborine iznose 694 mm. U vegetacijskom razdoblju padne 387 mm ili 56 % ukupne količine oborine. Broj dana s kišom iznosi 122 dana u godini. Tijekom zimskih mjeseci pada snijeg, prosječno 22 dana u godini. Srednji godišnji broj dana s mrazom iznosi 40 dana.

Rani mraz pojavljuje se početkom listopada, izuzetno krajem rujna dok je pojava kasnog mraza moguća sve do kraja travnja. Tijekom cijele godine prevladava strujanje zraka iz zapadnog i istočnog smjera. Najučestaliji su vjetrovi jačine 2-20 km/h.

Klimatski element ili faktor	Srednje mjesečne vrijednosti												Srednja godišnja vrijednost
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Temperatura zraka (°C)	-0,7	1,3	6,3	11,5	16,6	19,8	21,7	20,9	16,7	11,3	5,8	1,3	11,0
Količina oborine (mm)	45	43	45	58	71	82	61	59	56	60	60	54	694
Broj dana s kišom $\geq 0,1$ mm	7	7	10	12	13	12	10	9	9	10	11	10	120
Broj dana sa snijegom $\geq 0,1$ mm	6	5	3	1	-	-	-	-	-	-	2	5	22
Broj dana s mrazom	7	7	7	2	-	-	-	-	-	3	6	8	40
Broj dana s maglom	6	4	2	1	-	-	1	1	2	4	6	7	34

Karakter klime nekog područja može se iskazati izračunom godišnjeg i mjesečnih kišnih faktora, te toplinskih oznaka klime. Analizom podataka s meteorološke postaje Osijek utvrđeno je da je klima u godišnjem prosjeku semihumidna i umjereno topla. Zimski mjeseci su perhumidni i hladni, dok su ljetni mjeseci saridni i vrući.

2.3.4. Edafski čimbenici

Tlo je abiotički čimbenik čija fizikalna i kemijska svojstva (mehanički sastav čestica tla, struktura, toplinski kapacitet, propusnost za vodu, pH vrijednost) značajno utječu na sastav i obilježja vegetacije, strukturu i pogodnost staništa te kvalitetu života divljači.

Prema pedološkoj karti Republike Hrvatske (Martinović, 2000.) zastupljeni su tipovi tla:

Aluvijalno tlo formira se u poloju vodotoka. Za dinamiku vodnog režima specifična su velika sezonska kolebanja razine vode (1-4 m). Uvjeti taloženja su promjenjivi; talože se jedan preko drugoga vrlo raznoliki nanosi pijeska i šljunka. Mineralni i kemijski sastav također su promjenjivi. Količinina humusa u recentnom aluviju je mala, oko 1-2 %, dok je udio karbonata preko 5 %.

Močvarno glejno tlo (euglej) nalazimo na najnižim reljefnim položajima. Većim dijelom godine izloženo je režimu vlaženja podzemne vode, stagnirajuće površinske vode, te poplavnim vodama, u dubini 30-300 cm. Glinasto je tlo, mrvičaste strukture, nepropusno za vodu i nepovoljnih vodo-zračnih odnosa. Reakcija tla je neutralno do slabo alkalna. Sadrži oko 4 % humusa. Djelomično je hidromeliorirano tlo na kojem je nestabilna proizvodnja.

Amfiglej obuhvaća hidromorfna tla zastupljena uz vodotoke (plavljene terase). Hidrogenizacija tla uvjetovana je podzemnom i poplavnom vodom. Struktura je glinastog tla, poliedrična ili prizmatična. Utjecaj kultivacije odražava se na stanje humizacije i ukupnog dušika te reakciju tla. Sadrži do 10 % humusa, reakcija tla je slabo kisela.

2.3.5. Biljne zajednice

Biljne zajednice (fitocenoze) određuju tip, izgled i ekološke funkcije pojedinih staništa koja nastanjuju populacije divljači i ostale divlje faune. Prema postanku razlikujemo primarnu (prirodnu) i sekundarnu (antropogenu) vegetaciju. Prirodna se vegetacija razvija bez utjecaja čovjeka, npr. Prirodne šume, vodna vegetacija, stijene. Antropogena vegetacija nastaje i održava se pod izravnim ili neizravnim utjecajem čovjeka (korovne i ruderalne zajednice, livade, pašnjaci, razni nasadi i kulture). Prema biljno-geografskom položaju i razdiobi vegetacije Hrvatske, područje površina izvan lovišta Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ nalazi se u Eurosibirsko-sjevernoameričkoj regiji, kojoj pripadaju kopneni nizinski i gorski krajevi Hrvatske.

Ruderalna zajednica običnog vratića i običnoga pelina (*Tanaceto-Artemisietum vulgaris*) je nitrofilna biljna zajednica dvogodišnjih i višegodišnjih zeleni koja se optimalno razvija na tlu s povećanim sadržajem dušika. Dolazi na zapuštenim oranicama, uz rubove kanala, živica i poljskih putova. Optimum razvitka postižu u srpnju i kolovozu, kada vegetacija dosegne visinu 80-130 cm. Prevladavaju visoke zeljaste biljke: obični vratić (*Tanacetum vulgare*), obični pelin (*Artemisia vulgaris*), pjegava kukuta (*Conium maculatum*), čičak (*Arctium lappa*), ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*) i druge. Pruža dobar izvor hrane divljači u lovištu.

Vegetacijski razred Artemisietea obuhvaća zajednice staništa koja obiluju nitratima, a mogu biti prirodna ili ruderalna. Vrste koje grade zajednice najčešće su dvogodišnje ili višegodišnje. Najpogodnija su staništa rubovi cesta, puteva, živica i šikara te blizina deponija smeća i građevinskog materijala. Prisutne su **zajednica goleme i gustocvjetne zlatice** (*Solidaginietum serotinae-canadensis*) i **sastojine kanadske hudoljetnice** (*Conyza canadensis*), razvijene na mineralno-organskim tlima koja obiluju vodom i dušikovim spojevima. Sastojine su vrlo guste, visoke do 2 m, s optimalnim razvitkom u kolovozu. Dobri su pašnjaci za divlje životinje.

Na površinama s izraženom visokom razinom podzemne vode i periodičkim plavljenjima postoje uvjeti za naseljavanje i razvoj močvarne vegetacije. U flornom sastavu prevladavaju visoke zeljaste biljke – močvarne biljke (helofiti). Na površini vode karakterističan je mozaički raspored **zajednica vodenih leća** iz asocijacija: *Lemno-Spirodeletum polyrrhizae*, *Lemnetum trisulcae* i *Spirodelo-Salvinietum*. Prvi pojas prave močvarne vegetacije prepoznaje se po **zajednici lopoča i lokvanja** (*Nymphaeetum albo-luteae*), Veliki listovi i bijeli, odnosno žuti cvjetovi lopoča i lokvanja plutaju na površini stajaćih voda. Zajednica ima veliku organsku produkciju i pridonosi zarašćivanju i sukcesiji vodenih staništa. **Zajednica plavuna** (asocijacija *Nymphoidetum peltatae*), razvija se ljeti u plitkim stajaćim vodama i ribnjacima, dubine 0.5-1 m. Prepoznatjiva je po gustom pokrivaču žutih cvjetova okruglolisnog plavuna, koji soim što obrasta samu površinu, stabljikama prepleće i vodu ispod nje.

Tršćaci obične trske (*Phragmitetum australis*) razvijeni su kao rubni pojas uz pliće dijelove vodotoka, kanala te u vlažnim depresijama. Broj vrsta iznosi 11-20 i većinom su vrste močvarnih i vodenih staništa: močvarna perunika (*Iris pseudacorus*), vodena metvica (*Mentha aquatica*), vrbolika (*Lythrum salicaria*), žabočun (*Alisma plantago-aquatica*), močvarni čistac (*Stachys palustris*), obična strelica (*Sagittaria sagittifolia*), ljekoviti gavez (*Symphytum officinale*) i dr.

Rogozik širokolisnog rogoza (*Typhetum latifoliae*) vrlo je rasprostranjena zajednica plitkih vodnih tijela s mirnom eutrofnom vodom; prepoznatljiv po skupinama širokolisnog rogoza (*Typha latifolia*) i prisutnosti močvarnih biljaka: ježinac (*Sparganium erectum*), močvarna perunika (*Iris pseudacorus*), vrbolika (*Lythrum salicaria*), vodena metvica (*Mentha aquatica*), žabočun (*Alisma-plantago aquatica*), vučika (*Lycopus europaeus*) i vodoljub (*Butomus umbellatus*).

Močvara krutog šaša (*Caricetum elatae*) pripada redu visokih šaševa i šiljeva: Magnocaricetalia. To je močvarna fitocenoza koja obrasta sve mikrodepresije i rubove voda. Prisutna je na mjestima s visokom razinom podzemne vode, te u plićim udubljenjima koja su za visokog vodostaja potpuno preplavljena vodom, a osuše se tek za najveće suše. Na mjestima gdje je voda dublja, broj vrsta koje čine zajednicu je malen, dok je na mjestima s nižom razinom vode broj vrsta mnogo veći.

Uz kruti šaš, *Carex elata*, koji zajednici daje specifični busenasti izgled, prisutne su još vrste: debeli šaš, *Carex riparia*, močvarna perunika, *Iris pseudacorus*, vodeni grbak, *Rorippa amphibia*, vrbolika, *Lythrum salicaria*, močvarna broćika, *Galium palustre* i druge.

Kontinentalne šikare i živice (*Corno-Ligustretum*) razvijaju se kao rubni, zaštitni pojas uz šume, rubove cesta, poljskih i šumskih putova, kanale i sl., a prepoznaju se po grmovima visine 2-3 m. U flornom sastavu prevladavaju grmovi: trnina (*Prunus spinosa*), glog (*Crataegus oxyacantha*), svibovina (*Cornus sanguinea*), kalina (*Ligustrum vulgare*) lijeska (*Corylus avellana*), obična kurika (*Euonymus europaea*), kupina (*Rubus fruticosus*), bazga (*Sambucus nigra*), divlja ruža (*Rosa canina*), pavitina (*Clematis vitalba*), hudika (*Viburnum opulus*) i druge.

Zeljastih biljaka je malo jer grmolike biljke drastično reduciraju intenzitet svjetlosti koja dopire do tla. Na vlažnijim staništima pojavljuju se vrbe (*Salix caprea*, *Salix alba*).

Poplavna šuma bijele vrbe s močvarnom broćikom (*Galio palustri-Salicetum albae*) je rubna šumska fitocenoza prema pravoj močvarnoj vegetaciji. Razvija se na goloj riječnoj naplavini, mulju ili pijesku, uvijek na niskim obalama. Izložena je čestim i dugotrajnim poplavama koje traju 3-5 mjeseci, a visina vode je 2-4 m. Vrbe su kao prilagodbu razvile adventivno korijenje koje poput brada visi na stablima. Sloj drveća tvori bijela vrba, *Salix alba*, uz pratilice: bademastu vrbu, *Salix triandra*, poljski jasen, *Fraxinus angustifolia* i topole, *Populus alba*, *Populus nigra*, dok je sloj grmlja vrlo slabo razvijen. Prizemni sloj čine: močvarna broćika, *Galium palustre*, močvarna perunika, *Iris pseudacorus*, paskvica, *Solanum dulcamara* i močvarna potočnica, *Myosotis scorpioides*. Starije sastojine skupine su starih, niskih, granatih i kvrgavih vrba.

2.4. Infrastruktura i antropogeni utjecaj

U blizini Posebnog ornitološkog rezervata "Podpanj" prolaze dionice dviju državnih cesta koje su, sukladno Odluci o razvrstavanju javnih cesta („Narodne novine“, broj 59/23, 64/23., 71/23 i 97/23.), označene kao:

- **DC34:** Slatina (DC2/DC69) – D. Miholjac – Josipovac (DC2);
- **DC53:** Donji Miholjac (GP Donji Miholjac (granica RH/Mađarska)) – Našice (DC2/LC44092) – Martin (DC2) – Ruševo (DC38) – Slavonski Brod (GP Slavonski Brod (granica RH/BiH))

Područje "Podpanj" sačinjavale su dvije bare, nekadašnje ribnjačarske table smještene u zapadnom dijelu ribnjaka Donji Miholjac. Uslijed višegodišnjeg izostanka aktivnosti održivog korištenja, područje „Podpanj“ je prepušteno procesima prirodne sukcesije, tako da je obraslo šikarom različitog grmlja i drveća, a vodena površina s pripadajućim vodenim i močvarnim fitocenozama je smanjena. Posljedično tome, dolazi do promjena u sastavu biocenoze i strukturi biljnih i životinjskih zajednica. Trenutno u ovom području postoje povoljni stanišni uvjeti za obitavanje brojnih životinjskih vrsta, pa tako i divljači. Budući da se granica rezervata nalazi uz sami rub urbanog područja grada Donjega Miholjca, građani često dojavljuju pojave životinja, od kojih neke nisu poželjne u neposrednoj blizini naseljenih područja.

Namjera je Javne ustanove Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije u suradnji sa županijom i gradom revitalizirati ovo područje u smislu očuvanja bioloških i ekoloških obilježja zbog kojih je i proglašeno zaštićenim, uz dodavanje turističkih sadržaja. Naime, zaštićena područja imaju snažnu ulogu u razvoju specifičnih i selektivnih oblika turizma te moraju biti fokusirana na prenošenje poruke o vrijednosti prirodne i kulturne baštine domicilnog kraja. Također moraju biti pokretači razvoja onih gospodarskih grana, koje su u skladu s prirodom te idu ka njenoj zaštiti. Ukoliko se pozornije pristupi analizi turističkih trendova, uočava se da je u posljednje vrijeme sve više ljudi koji prihvaćaju ideju aktivnog i istraživačkog odmora, a koji uključuje i posjete prirodnim znamenitostima i rijetkostima, kojima Hrvatska itekako obiluje.

Krivolov i lovokrađa su ponekad prisutni i tretirani su kao štetne aktivnosti.

3. PROCJENA BROJNOGA STANJA DIVLJAČI KOJA STALNO, SEZONSKI ILI POVREMENO OBITAVA NA POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA ILI PREKO ISTIH PRELAZI

Na površinama izvan lovišta Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“, tijekom cijele godine ili dijelova godine, povremeno ili u prolazu, vrlo rijetko i stalno, obitava i dolazi niz životinjskih vrsta, a među njima i pojedine vrste krupne i sitne divljači. Na temelju Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači prema načinu migracije, divljač i životinjske vrste razvrstane su na sljedeći način:

1. Stalne vrste – koje obitavaju u lovištu tijekom cijele godine, nalaze hranu i zaklon te se razmnožavaju;
2. Sezonske vrste:
 - selice prolaznice – koje prelaze iz lovišta u lovište tijekom jedne lovne godine, a zavisno o godišnjem dobu (zimski i ljetni staništa, okomita i vodoravna migracija i slično);
 - selice stanarice (gnjezdarice) – koje dolaze u lovište tijekom proljeća te se u istom hrane, sklanjaju i razmnožavaju, a u jesen odlaze;
 - selice zimovalice – koje dolaze u lovište tijekom jeseni i zime te se u istom hrane i sklanjaju, a u proljeće odlaze;
3. Povremene vrste – koje dolaze u lovište samo poneke godine te se u njima hrane, sklanjaju ili razmnožavaju;
4. Prolazne vrste – koje tijekom svoje migracije prolaze kroz lovište. Dnevno kretanje divljači i životinjskih vrsta ne smatra se migracijom.

Na temelju članka 11. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači broj divljači i životinjskih vrsta, utvrđuje se:

1. Krupna divljač – opažanjem, praćenjem i brojanjem tijekom cijele lovne godine u lovištu, a iskazuje se brojem grla po spolnoj i dobnoj strukturi;
2. Sitna divljač:
 - zečevi, fazani, jarebice i trčke – metodom uzoraka prebrojavanjem na plohama najmanje površine 50 ha čija međusobna udaljenost ne može biti manja od 1.000 m, a u slučajevima kada nema mogućnosti postavljanja ploha broj divljači se utvrđuje praćenjem i brojanjem tijekom cijele lovne godine;
 - prepelice – prebrojavanjem glasanja u zoru od najmanje tri slušanja na jednom stajalištu najduže tri tjedna po njihovom dolasku u proljeće;
 - divlje patke i crne liske – stalnim opažanjem, opažanjem izlazaka na vodenu površinu, na jutarnjem i večernjem preletu ili na hranilištima;
 - ostala sitna divljač i životinjske vrste – opažanjem, praćenjem i brojenjem tijekom cijele lovne godine.

Broj divljači može se utvrditi i na drugi lovnoj struci priznati način i to:

- tehničkim sredstvima – snimanjem iz zraka, radarima, radioodašiljačima, markiranjem i slično;
- Lincoln metodom – djelomičnim markiranjem;
- metodom utvrđivanja tragova;
- metodom utvrđivanja izmeta;
- metodom osluškivanja;
- metodom povratnoga računanja – na temelju višegodišnjih odstrjela pojedine vrste divljači pri čemu se kontrolira i prirast.

3.1. Procjena brojnoga stanja divljači

Brojno stanje divljači i drugih životinjskih vrsta utvrđuje se brojanjem, opažanjem, praćenjem, procjenom i brojenjem tragova. Na području Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ divljač obitava ili se povremeno pojavljuje.

Brojno stanje divljači koja obitava na površinama Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ svedeno je na dan **1. travnja 2023.**, a isto tako navode se i vrste divljači te ostale životinjske vrste koje su se i koje se mogu pojaviti na području površine izvan lovišta.

Pravna ili fizička osoba koja je zadužena za provedbu Programa zaštite divljači dužna je svake lovne godine utvrditi brojno stanje divljači na površinama izvan lovišta te njihovo brojno stanje upisati u obrazac PZD – 2 za svaku pojedinu lovnu godinu.

3.1.1. Procjena brojnoga stanja za krupnu divljač

Vrsta divljači	Muško	Žensko	Ukupno
	g r l a		
jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.)	-	-	-
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.)	-	-	-
srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	2	2	4
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)	-	-	-
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.)	2	2	4

3.1.2. Procjena brojnoga stanja za sitnu divljač

Vrsta divljači	Muško	Žensko	Ukupno
	grla / kljunova		
jazavac (<i>Meles meles</i> L.)	1	1	2
mačka divlja (<i>Felis silvestris</i> Schr.)	1	1	2
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Erx.)	1	1	2
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.)	1	1	2
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.)	1	1	2
dabar (<i>Castor fiber</i> L.)	1	1	2
zec obični (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	1	1	2
lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.)	1	1	2
čagalj (<i>Canis aureus</i> L.)	1	1	2
tvor (<i>Mustela putorius</i> L.)	1	1	2
fazan – gnjetlovi (<i>Phasianus</i> sp. L.)	5	5	10
trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.)	1	1	2
prepelica pućpura (<i>Coturnix coturnix</i> L.)	1	1	2
šljuka bena (<i>Scolopax rusticola</i> L.)	1	1	2
golub divlji grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.)	5	5	10
golub divlji pećinar (<i>Columba livia</i> Gmelin)	5	5	10
guska divlja glogovnjača (<i>Anser fabalis</i> Latham.)	5	5	10
guska divlja lisasta (<i>Anas albifrons</i> Scopoli)	2	2	4
patka divlja gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i> L.)	20	20	40
patka divlja glavata (<i>Aythya ferina</i> L.)	5	5	10
patka divlja krunasta (<i>Aythya fuligula</i> L.)	2	2	4
patka divlja pupčanica (<i>Anas querquedula</i> L.)	2	2	4
patka divlja kržulja (<i>Anas crecca</i> L.)	5	5	10
liska crna (<i>Fulica atra</i> L.)	5	5	10
vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	5	5	10
vrana gaćac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	5	5	10
čavka zlogodnjača (<i>Coloeus monedula</i> L.)	2	2	4
svraka (<i>Pica pica</i> L.)	2	2	4
šojka kreštalica (<i>Garulus glandarius</i> L.)	2	2	4

3.1.3. Ostale životinjske vrste

Od ostalih životinjskih vrsta na području obuhvata Programa zabilježeni su pripadnici sljedećih skupina:

Znanstveni naziv	Hrvatski naziv
SISAVCI (MAMMALIA)	
<i>Sciurus vulgaris</i>	vjeverica
<i>Erinaceus europaeus</i>	jež obični
<i>Talpa europaea</i>	krtica
<i>Clethrionomys glareolus</i>	šumska voluharica
<i>Microtus agrestis</i>	livadna voluharica
<i>Microtus arvalis</i>	poljska voluharica
<i>Mus musculus domesticus</i>	kućni miš
<i>Apodemus sylvaticus</i>	obični šumski miš
<i>Sorex minutus</i>	mala rovka
PTICE (AVES)	
<i>Sturnus vulgaris</i>	čvorak
<i>Cuculus canorus</i>	kukavica
<i>Streptopelia turtur</i>	grlica
<i>Passer domesticus</i>	domaći vrabac
<i>Turdus philomelos</i>	drozd

i druge životinjske vrste.

Popis strogo zaštićenih životinjskih vrsta i opis pojedinih strogo zaštićenih vrsta koje mogu imati utjecaj ili na koje mogu imati utjecaj radnje i aktivnosti koje se provode Programom, dati su u poglavlju 4.2.

3.2. PROCJENA BROJNOG STANJA KRUPNIH VRSTA DIVLJAČI

3.2.1. Procjena brojnog stanja JELENA OBIČNOG (*Cervus elaphus* L.)

JELEN OBIČNI (*Cervus elaphus* L.) u Hrvatskoj obitava u šumskim kompleksima uzduž Dunava, Drave i Save, u Gorskom kotaru, Velikoj i Maloj Kapeli, dijelu Hrvatskog primorja, a znatno manje na Velebitu i Ličkoj Plješivici. Nalazimo ih i na području Istre, osobito na Učki i Čićariji. Građom tijela odaje dojam skladne, plemenite i snažne životinja. U usporedbi s tijelom, glava mu je uska i vitka, a što je stariji, to je punija i šira. Oči su kestenjaste, a ispod njih ima suzne žljezde što izlučuju masnu ljepljivu masu. Uške su dosta velike, nešto manje od polovice glave. Između uški na glavi su rožišta, koja su deblja i niža što je jelen stariji. Stariji jelen na vratu ima grivu, a košuta je nema. Griva se proteže po cijelome vratu do prsa. Noge su mu visoke i snažne. Noge mu završavaju papcima po kojima je i red dobio ime (papkari). Visina tijela u grebenu je 120 – 150 cm, a dužina od vrha njuške do korijena repa 225 – 275 cm, dok mu je rep 30 cm. Jelen je mase od 125 do 250 kg, a košuta od 70 do 150 kg, ovisno o biotopu i soju. Boja dlake je različita na pojedinim dijelovima tijela, ovisno o izloženosti svjetlu, pa je na leđima i sa strane nešto tamnija nego na trbuhu. Boja dlake ovisi i o spolu i o godišnjem dobu. Osim suzne žlijezde odnosno udubine ispod oko iz koje se luči miris, košuta i jelen imaju mirisne žlijezde s vanjske strane skočnog zgloba (podkoljska mirisna žlijezda). Osjetila u jelena običnog su vrlo dobro razvijena. Životni vijek jelena običnog je 15 – 20 godina. Kostur jelena građen je za trčanje i preskakanje. Mišići su vrlo snažni pa mu omogućuju brz bijeg i skokove koji mogu biti dugi i do 12 m, a u visinu može bez zaleta skočiti do 2,5 m. Jelen obični je divljač sumraka jer su ga prilike natjerale da se štiti mrakom. Tijekom vegetacije mužjaci žive odvojeno od ženki i obično ne stvaraju krda. Zimi je pak obrnuto pa i mužjaci i ženke žive u krdima. Jelen se glasa najviše tijekom parenja, kad izaziva protivnika na bitku radi osvajanja ili očuvanja već postojećeg krda košuta. Jelen je poligam i za vrijeme parenja okuplja više košuta u „harem“, oplođujući sve. Parenje u nizini počinje koncem mjeseca kolovoza i završava koncem mjeseca rujna. Jelen riče najviše u sumrak, tijekom noći i zorom, ali i danju u vrijeme najjače rike, odnosno kad je ona na vrhuncu. Za to vrijeme vrlo malo jede pa izgubi 20 – 30 kg tjelesne mase. Košuta nosi 34 tjedana i u mjesecu svibnju oteli najčešće jedno, vrlo rijetko dva teleta. Zreli i stari jeleni odbacuju rogove već u mjesecu veljači ili mjesecu ožujku. Nešto kasnije odbacuju rogove srednjedobni jeleni, a mlađi ih odbacuju u mjesecu travnju pa čak i mjesecu svibnju. Jelen se kreće na tri načina – korakom, kasom i trkom. Jelen je odličan plivač. Dob se procijenjuje se određuje na osnovu fenološkog osmatranja. Mladunčadi se smatraju telad oba spola od trenutka telenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj i četvrtoj i petoj, srednji u šestoj, sedmoj i osmoj, a zreli u devetoj lovnoj godini i na više.

PROCJENA BROJNOG STANJA JELENA OBIČNOG												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jelen obični											/
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jelen obični											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jelen obični											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jelen obični											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jelen obični											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jelen obični											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jelen obični											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jelen obični											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jelen obični											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jelen obični											

3.2.2. Procjena brojnog stanja JELENA LOPATARA (*Dama dama* L.)

JELEN LOPATAR (*Dama dama* L.) svojom masom i visinom nalazi se između jelena običnog i srne. Glava i tijelo dužine su 1.3-1,8 m, dužina repa je 15-23 cm. Prednje noge obično su nešto kraće od stražnjih. Tjelesna masa odraslih mužjaka iznosi 56-80 kg, a odraslih ženki 30-50 kg. Najčešća boja u ljetnoj dlaci je svjetlorđasto-smeđa, s tamnom prugom na hrptu, koja je izraženija prema repu. Na tijelu se ističu bijele pjegice koje se gube prema vratu, a u donjoj trećini ih ograničava svjetla uzdužna pruga. Donji dio vrata, prsa i noge su svjetliji, a trbuh je bijel. Stražnji dio tijela, ogledalo, s obje strane je ograničen crnom prugom, rep je s gornje strane smeđe-crne do crne, a s donje je bijele boje. Zimska je dlaka jednolično sivo-smeđa, po hrptu tamnija, prema trbuhu svjetlija, a unutrašnje strane nogu, donja strana repa i stražnji dio, ogledalo, su bijele boje. Mužjak nosi rogovlje koje je u gornjem dijelu prošireno i spljošteno u obliku nepravilne lopate. Životni vijek iznosi 20-25 godina. Spolno sazrijeva u dobi oko 16 mjeseci. Parenje počinje početkom listopada, a može i kasnije, ovisno o orografskim i klimatskim prilikama. Rika jelena lopatara zvuči kao roktanje i nije slična onoj u jelena običnog. Gravidnost košute traje oko 240 dana; oteli jedno tele (rijetko dva), potkraj svibnja ili početkom lipnja, a telad siše majku 3-4 mjeseca. Žive u krdima koja predvodi stariji jelen. Najpovoljniji tereni s ravni do brežuljkasti, između 500 i 600 m n/v. Žive u različitim klimatskim uvjetima, a preferiraju staništa s kombinacijom više tipova vegetacije. Vole stare, listopadne šume prožete travnatim po područjima, kao i mješovite šume, predalpsku vegetaciju, travnjake, šikare i savane. Hrani se najčešće na paši, a u nedostatku će brstiti grmlje i izbojke drveća. Aktivan je tijekom 2 sata, ali u područjima izražene ljudske aktivnosti pokazuje učestaliju noćnu aktivnost.

Od završetka posljednje glacijacije prirodno obitava u južnoj Europi, Maloj Aziji, duž Sredozemnog mora. Čovjek ga je premjestio i na druge kontinente pa je danas rasprostranjen u 38 zemalja Sjeverne i Južne Amerike, na jugu Afrike, Australiji, Novom Zelandu i Fidžiju.

U Hrvatsku je unesen 1850. u ograđeni prostor u Suhopolju, a kasnije u Zelendvor i na Brijune, odakle su naseljeni po kvarnerskim otocima i unutrašnjost Hrvatske.

Jelen lopatar nema uvjete za život u ovom staništu te stoga nije potrebno bonitirati stanište.

Jelen lopatar je strana vrsta na području „Podpanja“, stoga je u slučaju pojave jedinki ove vrste potrebno poduzeti izlučivanje tih jedinki, sukladno odredbama Zakona o lovstvu.

PROCJENA BROJNOG STANJA JELENA LOPATARA												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jelen lopatar											/
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jelen lopatar											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jelen lopatar											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jelen lopatar											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jelen lopatar											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jelen lopatar											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jelen lopatar											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jelen lopatar											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jelen lopatar											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jelen lopatar											

3.2.3. Procjena brojnog stanja SRNE OBIČNE (*Capreolus capreolus* L.)

SRNA OBIČNA (*Capreolus capreolus* L.) obitava na cijelom području Hrvatske, osim većine otoka i nekih priobalnih dijelova Dalmacije. Broj srna u različitim je područjima Hrvatske promjenjiv i ovisi o prilikama u njihovim staništima.

Tijelo srne skladno je i vitko, a građom je predodređena za život u gustom šikari, gustom visokoj travi i korovu. Iako ima duge i vitke noge, nije ustrajan trkač. Na nogama ima po dva crna sjajna papka, a iznad njih smješteni su, na stražnjoj strani, zapapci. Tijelo je od vrha do korijena repa dugo 130 – 140 cm, a u grebenu je visoko oko 75 cm. Visina, dužina i masa ovise o spolu, dobi, a osobito o biotopu. Ljetna je dlaka srne hrđastocrvene boje, a zimska kestenjastosiva, nalik boji suhog otpalog lišća. Na stražnjici ima žuto – bijelo područje dlaka koja je zimi potpuno bijelo i znatno veće, a naziva se ogledalo. Lanad ima smeđu dlaku s bijelim pjegama, koje se tijekom ljeta polako gube, a jesenskim linjanjem sasvim nestaju. Srne se linjaju dva puta godišnje, u proljeće i jesen. Srna i srnjak imaju između papaka stražnjih nogu imaju međuprstne mirisne žlijezde, koje izlučuju mirisnu tvar za označavanje traga. Na stražnjim nogama ispod skočnog zgloba oba spola imaju potkoljensku mirisnu žlijezdu, koja također luči miris.

Srnjak ima između rogova, prema čelu, čeonu mirisnu žlijezdu, kojom, trljajući rogovima o stabalca i grmlje, ostavlja svoje mirisne tragove i označava svoj teritorij. Srna pak ima na stražnjici mirisnu žlijezdu, koja jako miriše u vrijeme paranje kako bi privukla mužjaka. Osjetila su u srna dobro razvijena, osobito sluh i njuh. Vid im je dobar, ali zbog astigmatične građe očiju teže uočavaju stvari koje nisu u pokretu. Životni vijek srna je oko 15 godina. Tijekom života zubi se hranjenjem troše, a budući da je to trošenje dosta pravilno, po njemu se procjenjuje dob grla.

Dob se procjenjuje na osnovi fenološkog osmatranja. Mladunčadi se smatraju lanad oba spola od trenutka lanjenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj i četvrtoj, srednji u petoj i šestoj, a zreli u sedmoj lovnoj godini i na više.

PROCJENA BROJNOG STANJA SRNE OBIČNE												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Srna obična											4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Srna obična											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Srna obična											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Srna obična											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Srna obična											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Srna obična											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Srna obična											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Srna obična											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Srna obična											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Srna obična											

3.2.4. Procjena brojnog stanja MUFLONA (*Ovis aries musimon* Pall.)

MUFLON (*Ovis aries musimon* Pall.) ili divlja ovca potječe s mediteranskih otoka Korzike i Sardinije, odakle ga je u 18. stoljeću čovjek dalje proširio. Pripadaju među šupljorošce. Rogove u pravilu nose mužjaci. Rogovi rastu spiralno, šuplji su i mogu narasti 85-95 cm i dosegnuti masu do 6 kg. Veličine je obične ovce, mužjaci su visoki oko 75 cm, rep je dugačak oko 10 cm, tjelesne mase do 50 kg, dok su ženke veličinom manje i lakše. Nema vunu nego krutu dlaku koja je zimi tamno kestenjasta, po glavi, podvratku, prsima i gornjem dijelu nogu crvenkasta, s objes strane križa ljeti je siva, a zimi gotovo bijela. Ženke su jednobojne, kestenjasto-smeđe. Na nogama imaju papke čiji donji dio je mekan i dobro prijanja na stjenovitu podlufu. Žive u krdima, ženke s janjadi, a mužjaci stariji od 3 godine odvojeno. Krda se kreću u promjeru 2-3 km. Spolno su zreli s 18 mjeseci, a pare se u listopadu i studenom. Ženka ima mirisnu žlijezdu među stražnjim papcima koja za vrijeme parenja izlučuje mirisnu tvar koja privlači mužjake. Gravidnost ženke traje 21-23 tjedna; u ožujku ili travnju ojanji 1-2 janjeta. Muflonka ima dvije sisa, a janje siše preko pola godine. Životni vijek muflona je 15-25 godina. Staništa su mu brda i planine, s dosta stjenovitih i kamenjarskih terena. Preferira pašnjačke predjele i brst, kao domaće ovce. U Hrvatsku je muflon prvo unijet na Brijune, odakle je proširen u druga područja pa ga nalazimo na Biokovu, Pelješcu, Senju, Hvaru, Dugom otoku, Petrovoj gori, Papuku u otvorenim lovištima, dok ga u Iloku, Kunjercima i Moslavačkoj gori uzgajaju u ograđenim lovištima.

Muflon je strana vrsta na području „Podpanja“, stoga je u slučaju pojave jedinki ove vrste potrebno poduzeti izlučivanje tih jedinki, sukladno odredbama Zakona o lovstvu.

PROCJENA BROJNOG STANJA MUFLONA												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Muflon											/
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Muflon											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Muflon											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Muflon											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Muflon											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Muflon											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Muflon											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Muflon											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Muflon											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Muflon											

3.2.5. Procjena brojnog stanja SVINJE DIVLJE (*Sus scrofa* L.)

SVINJA DIVLJA (*Sus scrofa* L.) je naša autohtona divljač rasprostranjena na gotovo cijeloj površini Hrvatske, osim nekih dalmatinskih otoka. Zastupljena je više u šumskim područjima bogatim hranom (žir, bukva, kesten), dok ih u crnogoričnim šumama, gdje je ponuda hrane lošija, ima manje. Voli močvarna područja u blizini rijeka i jezera, pogotovo ako se u okolini uzgajaju poljoprivredne kulture. Prednost joj je pred ostalom krupnom divljači njena velika moć reprodukcije. Svinja divlja nije vjerna staništu, pokretna je tražeći hranu i mir.

Tijelo i noge svinje divlje su snažni, trup je zbijen, plosnat, glava je klinasta s dugačkim rilom na čijem su kraju nosnice. Rilo je veoma mišićavo, a donja vilica pokretljiva i ojačana, što svinji divljoj daje veliku snagu kada ruje. Uši su srednje velike, najčešće stoje uspravno. Očni su otvori koso položeni i razmjerno mali. Rep je primjereno dug i tanak. Masa je različita, do 300 kg, ali nije u korelaciji s trofejnom vrijednošću. Tijelo je pokriveno ostrim tvrdim čekinjama, koje su na krajevima svjetlije i rascijepane. Čekinje s hrpta, gdje su najdulje, lovci nakon odstrjela uzimaju kao trofej. Zimi se ispod čekinja nalazi sloj guste vunaste dlake. Prasad je žućkasta ili siva, a sa svake strane ima tamne pruge. Svinja divlja ima zube očnjake, u vepra su razvijeniji mnogo jače nego u krmača i nazivaju se kljovama. U donjoj su vilici sjekači, u gornjoj brusači. Očnjaci krmače nazivaju se klicama. Ženka ima najčešće 10 sisa, od kojih je osam aktivnih. Osjetila su im odlično razvijena, ponajprije njuh i sluh, vid je nešto slabiji. Vrlo su oprezne. Svinja divlja se kreće korakom, kasom i trkom.

Dob se procijenjuje na osnovu fenološkog osmatranja. Mladunčad se smatraju prasad oba spola od trenutka prašenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj, srednji u četvrtoj i petoj, a zreli u šestoj, sedmoj lovnoj godini i na više.

Bonitet staništa

Svinja divlja je vrlo interesantna divljač u staništu gdje postoje uvjeti za njeno uzgajanje. Poseban joj se značaj daje u lovištima koja oskudijevaju s ostalim vrsta krupne divljači, jer je trenutno jedina vrsta čiji fondovi i reproduksijska moć omogućavaju lov. U prednosti je pred ostalom krupnom divljači jer ima veliku reproduksijsku moć i nije konkurent ostaloj divljači u pogledu hrane. Stanište je pogodnije što više obiluje gomoljačama, biljem s lukovicama, te travnatim zajednicama gdje je moguća paša u razdoblju vegetacije čime ovo stanište obiluje. U gotovo svim bonitetnim razredima mogu se tolerirati 3 jedinke i to u sastojinama svih dobnih razreda izuzev oplodnih sječa i površina predviđenih za prioritetni uzgoj jelenske divljači. Za utvrđeni gospodarski kapacitet hrane ima dovoljno tijekom cijele godine, a vode, tj. pojilišta i kaljužišta također. Dubina snijega i niske hladnoće nisu osobita prepreka za njihov uzgoj.

Prema količini dostupne hrane, vode i zaklonu tijekom ljeta lovište zadovoljava uvjete II. bonitetnog razreda.

Lovnoproduktivna površina

Svinja divlja se može uzgajati u otvorenim staništima i lovištima, u okviru velikih šumskih kompleksa, te u području prostranih nizinskih šuma uz vodotoke velikih rijeka i njihove pritoke. Nužno je da su sezonski izvori hrane dostupni divljači tijekom cijele godine. Stanište mora imati dovoljno stalnih vodotoka i lokava za pojilišta i kaljužišta.

Ovisno o utjecaju spomenutih čimbenika gustoća populacije najviše ovisi o visini šteta od svinja divljih na poljoprivrednim kulturama i šumama u fazi obnove. Zato se intenzivan uzgoj svinja divljih u područjima s intenzivnom poljoprivredom i šumarstvom, obavlja u ograđenim lovištima. S obzirom da ovo stanište svojim stanišnim uvjetima pogoduje prirodnom uzgoju svinja divljih, upravljati će se s matičnim fondom od 4 grla/100 ha koji propisuje Stručna podloga Ministarstva poljoprivrede. Ovim smjernicama gospodarenje ovom vrstom divljači biti će u okvirima dopustivih šteta na drugim biljnim i životinjskim zajednicama (izvan lovišta), uz poduzimanje odgovarajućih mjera.

Izračun lovnoproduktivne površine (LPP)

Kultura zemljišta		Ukupna površina	Površina za LPP	LPP		Napomena
		h a	h a	%	h a	
Šumsko		0	0			
Poljoprivredno	Oranice	4	4	100	4	
	Livade	3	3	100	3	
	Pašnjaci	1	1	100	1	
Vodene površine		81	81	100	81	
UKUPNO		89	89		89	

Gospodarski kapacitet staništa

Obzirom da se radi o zaštićenom području prema Zakonu o zaštiti prirode, u kategoriji posebni rezervat, ornitološki, ne može se govoriti o klasičnom gospodarenju svinjom divljom već o upravljanju populacijom. Stoga se prije odstrjela (a nakon utvrđenog prebrojavanja) planiraju druge mjere (hvatanje i premještanje, protjerivanje) u visini prirasta prosječnog broja divljači koji veći dio godine obitava u staništu (2,0 po svim ženskim grlima), a uvažavajući i prirodni otpad koji se događa prvenstveno zbog poplava u proljeće kada su prasadi najranjivija. Takvim se mjerama neće smanjivati matični fond te divljači u susjednim lovištima iz kojih dolazi.

Izračun gospodarskog kapaciteta površina izvan lovišta

Matični fond	89 ha / 100 ha x 4 grla	4 grla
Godišnji prirast	2,0 grla > na sva ženska grla	4 grla
Kapacitet površina obuhvata Plana	MF + prirast	8 grla

PROCJENA BROJNOG STANJA SVINJE DIVLJE												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Svinja divlja											4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Svinja divlja											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Svinja divlja											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Svinja divlja											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Svinja divlja											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Svinja divlja											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Svinja divlja											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Svinja divlja											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Svinja divlja											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Svinja divlja											

3.2.6. Procjena brojnog stanja OSTALIH VRSTA KRUPNE DIVLJAČI

Ukoliko se na području izvan lovišta odnosno na području obuhvata ovim programom pojavi neka vrsta krupne divljači koja nije izrijekom navedena, procjenu brojnog stanja potrebno je evidentirati u obrascu PZD-2.

PROCJENA BROJNOG STANJA OSTALIH VRSTA KRUPNE DIVLJAČI												
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		Σ Σ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.												
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.												
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.												
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.												
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.												
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.												
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.												
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.												
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.												
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.												

3.3. PROCJENA BROJNOG STANJA SITNIH VRSTA DIVLJAČI

3.3.1. Procjena brojnog stanja JAZAVCA (*Meles meles* L.)

JAZAVAC (*Meles meles* L.) je naša autohtona divljač i nalazimo ga u svim staništima, i u nizinama i u brdsko – planinskim područjima. Iznimka su samo jadranski otoci. Dug je 60 do 70 cm, a visok 30 cm. Rep mu doseže 20 cm. Prosječne je mase desetak, a izrazito krupni primjerci mogu biti do 30 kg mase. Dlaka mu je po leđima sivocrna, a glava mu je bijela s dvije crne pruge što se pružaju od usta preko očiju i čela sve do iza tjemenca. Prsa, noge i trbuh su crni. Prednje su mu noge bolje razvijene i snažnije od stražnjih i imaju jake i duge nokte. Raspored i građa mišića prednjih nogu prilagođeni su kopanju. Tijelo mu je zbijeno i snažno, prilagođeno životu pod zemljom. Stoga ima malene uši i oči, noge su mu kratke i snažne. Pod repom ima veliku mirisnu perianalnu žlijezdu, koja obilno luči sekret tipična i prodorna mirisa. Svežder je i hranu traži uglavnom njuhom u sumrak i noću. Hrani se šumskim plodovima, gomoljima, kukuruzom, voćem, jajima, kukcima, puževima te sitnom divljači koju može svladati. Čini štete u poljodjelstvu i u lovnom gospodarenju.

PROCJENA BROJNOG STANJA JAZAVCA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jazavac					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jazavac					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jazavac					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jazavac					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jazavac					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jazavac					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jazavac					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jazavac					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jazavac					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jazavac					

3.3.2. Procjena brojnog stanja MAČKE DIVLJE (*Felis silvestris* Schr.)

MAČKA DIVLJA (*Felis silvestris* Schr.) je naizgled vrlo slična običnoj domaćoj mački i građom tijela i obojenošću dlačnog pokrivača. No divlja je mačka krupnija i snažnije građe od domaće. Križa se s domaćom mačkom tako da u većini naših staništa ima križanaca. Krzno joj je neujednačene tamnosive boje prošarano tamnom linijom uzduž hrpta te poprečnim prugama po leđima i trbuhu. Na podbratku pa i vratu dlaka je svjetlija, odnosno žućkastobljeda, dok je na trbuhu zagasito sivo – žut. Tijelo joj je zbijenije i dugačko 80 – 90 cm, i visoko 35 – 45 cm. Mase je do 10 kg, a iznimno i više. Ima veću i zaobljeniju glavu sa snažnim vratom te jake noge.

Na šapama ima pet prstiju s oštrim pandžama, koje pri hodu uvlači među jastučiće na prstima. Rep je kitnjast, dugačak 40, pa i nešto više centimetara. Jednakomjerno je obrastao dlakom cijelom svojom duljinom, a na kraju završava tupom. Uzduž repa je 6 do 8 tamnih kolutova, koji su tamniji što su bliži vrhu repa, a on je sam crn. Sva su joj osjetila dobro razvijena, posebice vid. Zbog toga se dobro snalazi i u gotovo potpunu mraku.

Mačka divlja je strogo zaštićena vrsta u Republici Hrvatskoj temeljem Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama.

Temeljem Zakona o lovstvu uvrštena je u sitnu, dlakavu divljač. Odredbom čl. 60. st. 3. navedenog Zakona, mačkom divljom gospodari se u skladu s Planom gospodarenja mačkom divljom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja mačkom divljom za pojedinu godinu. Pravilnik o lovostaju određuje razdoblje lovostaja za mačku divlju u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca.

PROCJENA BROJNOG STANJA MAČKE DIVLJE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Mačka divlja					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Mačka divlja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Mačka divlja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Mačka divlja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Mačka divlja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Mačka divlja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Mačka divlja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Mačka divlja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Mačka divlja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Mačka divlja					

3.3.3. Procjena brojnog stanja KUNE BJELICE [*Martes foina* Erx.]

KUNA BJELICA (*Martes foina* Erx.) je naša autohtona divljač, obitava u većini hrvatskih staništa i vidno je brojnija od kune zlatice. Osim što naseljava kontinentalni i središnji dio, izraziti je stanovnik juga te ju nalazimo u priobalju i na otocima. Štoviše, u krškim staništima je brojnija. U brdskim i brdsko – gorskim područjima obitava tijekom ljeta, a početkom zime migrira u niže predjele. To znači da je i u našim predjelima areal kune bjelice i kune zlatice uvelike zajednički. Kuna bjelica tjelesno je nešto manja od srodne joj zlatice, ali je zato robusnije građena. Sukladno tome ima kraće noge. Na grlištu, vratu i prsima ima mrlju bijele dlake po kojoj je i dobila naziv i po čemu ju razlikujemo od zlatice. Ta je mrlja uzdužno podijeljena na dva kraka čiji se vršci protežu do prednjih nogu pa i prelaze na njih. Dlaka kune bjelice je sivkastosmeđa, jer ima bjelkastu podlaku. To daje dojam svjetlije boje dlačnog pokrivača. Dlaka je nešto grublja i rjeđa nego u zlatice te se čini kao da ne pokriva dostatno njezino tijelo. Obraslost šapa dlakom nije izrazita te se u tragu uočavaju jastučići prstiju. Njuška u bjelice nije pigmentirana pa ima mesnatoružićastu boju. Ostali detalji vanjštine podjednaki su opisu kune zlatice. Kuna bjelica, premda je spretna i okretna divljač, ipak nije dobar penjač poput kune zlatice pa su njena skrovišta pretežno na tlu, u različitim pukotinama, oborenim stablima, rupama, stijenama i napuštenim zdanjima. Zato je često vidamo u naseljima i parkovima. Gustoća populacije u staništu kune bjelice bitno je veća nego u zlatice. I premda su obje kune asocijalna ponašanja, čini se da bjelica lakše podnosi pripadnike iste vrste na svom staništu. Svoj teritorij također obilježava izmetom i sekretom analnih žlijezda.

PROCJENA BROJNOG STANJA KUNE BJELICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Kuna bjelica					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Kuna bjelica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Kuna bjelica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Kuna bjelica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Kuna bjelica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Kuna bjelica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Kuna bjelica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Kuna bjelica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Kuna bjelica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Kuna bjelica					

3.3.4. Procjena brojnog stanja KUNE ZLATICE [*Martes martes* L.]

KUNA ZLATICA (*Martes martes* L.) je također naša autohtona divljač i obitava pretežno u brdskim i brdsko – gorskim staništima te većim šumskim kompleksima na nižoj nadmorskoj visini. Preferira starije šumske komplekse, bez gustog podrasta grmlja. Kuna zlatice duga je 70 – 80 cm, a od toga na rep otpada 20 – 25 cm. Visoka je oko 25 cm, a mase 1,5 do 2,0 kg. Tijelo joj je izduženo i gipko. Lubanja joj je građena tako da glavu može uvući u male otvore, rupe u tlu i otvore na deblima. Kamo uspije uvući glavu, uspijeva provući cijelo tijelo. Na glavi su uočljive kratke trokutaste i na vrhu zaobljene uši, krupne oči i crna njuška. Na glavi ima raspoređene taktilne dlake, iznad očiju, najviše na gornjoj usni te nešto ispod brade. Donja strana vrata i djelomice prsa zlatnožute su boje pa je po tome dobila ime. Tamnija svjetlije dlake uglavnom je zaokružena oblika i rijetko kada zahvaća prednje noge. Ima snažne i relativno kratke noge te se zahvaljujući tome vrlo spretno penje po drveću i kreće po krošnjama. Osnovna je boja dlačnog pokrivača kune zlatice kestenjasta do tamnosmeđa, a poddlaka je gusta i ima žućkaste vrhove. Rep joj je kitnjast, a dlaka je na njemu tamnija nego na tijelu. Osjasta je dlaka mekana i svilenkasta, što njezino krzno čini atraktivnim. Na nogama ima duge i oštre nokte koji joj pomažu u penjanju i hvatanju plijena. Na šapama imaju pet prstiju, a prostor između njih i sami jastučići prstiju obrasli su dlakom.

PROCJENA BROJNOG STANJA KUNE ZLATICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Kuna zlatica					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Kuna zlatica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Kuna zlatica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Kuna zlatica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Kuna zlatica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Kuna zlatica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Kuna zlatica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Kuna zlatica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Kuna zlatica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Kuna zlatica					

3.3.5. Procjena brojnog stanja LASICE MALE (*Mustela nivalis* L.)

LASICA MALA (*Mustela nivalis* L.) je naša najmanja zvijer i obitava po cijeloj Hrvatskoj. Vrlo je prilagodljiva raznovrsnu staništu te ju nalazimo u šumarcima, uz hrpe kamenja, plastove sijena, živice i ograde, uz okućnice i gospodarske zgrade, odnosno svuda gdje se zadržavaju štakori, voluharice i miševi. Lasica mala je vrlo okretna i spretna životinja. Ima usko vretenasto tijelo dugačko oko 20 do 25 cm. Od ukupne duljine tijela na rep otpada posljednjih 3 – 5 cm. Teži desetak dekagrama. Ženka je manja od mužjaka. Krzno je većinom zagasitocrvene do tamnosmeđe boje, ali se mogu naći i primjerci s ponešto sivkaste dlake. Po trbuhu, donjoj strani vrata i šapama dlaka joj je bijela. Ima dva para jakih očnjaka. Na svim šapama ima po pet prstiju s ostrim noktima, koji se ocrtavaju i u tragu. Kreće se u skokovima, a ima izvrsno razvijena sva osjetila. Osim odlično razvijenih osjetila, ima iznimnu brzinu te tjelesnu izdržljivost i snagu. Znatijeljna je i neustrašiva životinja.

PROCJENA BROJNOG STANJA LASICE MALE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Lasica mala					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Lasica mala					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Lasica mala					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Lasica mala					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Lasica mala					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Lasica mala					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Lasica mala					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Lasica mala					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Lasica mala					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Lasica mala					

3.3.6. Procjena brojnog stanja DABRA (*Castor fiber* L.)

DABAR (*Castor fiber* L.) pripada porodici Castoridae i najveći je glodavac sjeverne polutke. Masivne i zdepaste je građe, izvrstan plivač i ronilac što mu omogućava građu tijela. Dužina tijela dosegne do 1 m, visina u hrptu je do 30 cm, a rep je širok i plosnat dužine do 30 cm. Težina odrasle jedinke je 20 – 30 kg. Boja dlake je tamnokestenjasta do sivkasta, na trbuhu je svjetlija dlaka. Dabar živi na vodotocima i vodenim površinama obraslim bogatom močvarnom vegetacijom zeljastih i drvenastih vrsta. Osnovni stanišni uvjet za dabra je stalna i dovoljno duboka voda (min. 30 cm). Isključivo je biljojed, ljeti se hrani sočnim zeljastim biljem koje nalazi u vodi ili neposredno na obali. Jede trave, šaševe, mlade izbojke i lišće mekih listača. Dabar je monogam. Spolna zrelost nastupa sa 2,5 godine. Pari se od siječnja do ožujka i parenje se odvija u vodi. Gravidnost traje prosječno 105 dana i ima jednu generaciju godišnje. Ženka okoti 1 – 5 mladih koji gledaju i dlakavi su odmah nakon okota. Dabar doživi starost 17-20 godina, a do 16. aktivno sudjeluje u reprodukciji. Ima relativno malo prirodnih neprijatelja. Nekad mu je glavu opasnost predstavljao vuk, a ponekad za mladunce lisica ili orao. Najviše je stradavao zbog lova na krznašice. Danas opasnost za dabra u prvom redu predstavlja promet, potom čovjek sa svojim zahvatima u staništu, a u blizini naselja opasnost predstavljaju psi skitnice.

Dabar je strogo zaštićena vrsta u Republici Hrvatskoj temeljem Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama. Temeljem Zakona o lovstvu uvršten je u sitnu, dlakavu divljač. Temeljem čl. 60. st. 3. Zakona o lovstvu, dabrom se gospodari u skladu s Planom gospodarenja dabrom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja dabrom za pojedinu godinu. Pravilnik o lovostaju određuje razdoblje lovostaja za dabra u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca.

PROCJENA BROJNOG STANJA DABRA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Dabar					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Dabar					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Dabar					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Dabar					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Dabar					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Dabar					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Dabar					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Dabar					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Dabar					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Dabar					

3.3.7. Procjena brojnog stanja ZECA OBIČNOG (*Lepus europaeus* Pall.)

ZEK OBIČNI (*Lepus europaeus* Pall.) u Hrvatskoj obitava na gotovo svim nizinskim staništima, u dolinama velikih rijeka i na nadmorskim visinama od 50 m do 250 m i većim otocima, ali i na planinama. Boja je po leđima sivkasto – hrđasta, žućkastosmeđa, prilagodljiva godišnjem dobu, starosti i staništu, a po trbuhu bijela. Linjanje odnosno izmjena dlake, događa se dva puta godišnje. Prema gore zavrnuti rep odozgo je crn, a odozdo bijel. Uške koje su duže od glave imaju crnkaste vrhove. Na gornjoj usni imaju osjetilne dlake (brkovi). Sluh je izvanredno razvijen, kao i njuh. Iako su oči velike i samo djelomično pokrivene kapcima, vid je slab. Tijelo zeka čvrsto je građeno. Stražnje noge, sa samo četiri prsta, mnogu su duže, šire i jače od prednjih. Tabani su mu cijeli pokriveni gustom, žilavom dlakom različite vrste i finoće. Prosječna je dužina tijela odraslog zeka 58 cm, a njegova repa 9 cm. Visina do grebena ne prelazi 30 cm. Masa je 3,5 - 6 kg. Parenje i koćenje (okot) mogući su više puta (3 do 5) tijekom godine. Parenje počinje već u mjesecu siječnju ili veljači. Period skotnosti zečice traje 41 do 42 dana. Unatoč relativno velikom biološkom (idealnom) prirastu, vrlo je malen tvz. realni prirast. Zečići se rađaju u jednostavnom ležaju, logi, odnosno na posve ravnom tlu, u jednostavnoj udubini ili u dubokoj brazdi. Ako ih je više (4 do 5), zečica ih iz sigurnosnih razloga razmjesti odvojeno u dva ili više ležaja. Zečići su spolno zreli i spremni za reprodukciju već nakon 6 do 8 mjeseci.

PROCJENA BROJNOG STANJA ZECA OBIČNOG						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Zec obični					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Zec obični					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Zec obični					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Zec obični					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Zec obični					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Zec obični					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Zec obični					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Zec obični					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Zec obični					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Zec obični					

3.3.8. Procjena brojnog stanja LISICE (*Vulpes vulpes* L.)

LISICA (*Vulpes vulpes* L.) je naš najrašireniji i najpoznatiji predstavnik porodice pasa. U Hrvatskoj je rasprostranjena po cijelom njezinu području i na nekim otocima (Krki, Rab). Veličine je osrednjeg psa, visoka 45 – 50 cm i dugačka oko 120 cm. Od ukupne duljine tijela oko 40 cm otpada na kitnjasti rep. Tjelesna joj je masa 6 do 8 kg, premda može težiti i 10-ak kg. U europske lisice razlikuju se dvije osnovne obojanosti tijela, s nekoliko nijansa. To je crvena boja dlake, koja je po cijeloj gornjoj strani sa svojevrsnim prijelazima u žutocrvene ili žutohrđaste nijanse. Dlaka, odrasle lisice u području čela, ramena i stražnjeg dijela leđa ima bijele vrhove pa se stoga doimaju srebrnim. Donji dio obraza i vrata odnosno grlište, te prsa su bijeli. Uši i šape su crni. Lisica hoda tako da stražnjim nogama staje u trag prednjih nogu. Na nogama ima po 4 prsta s pandžama koje ne može uvući. Od osjetila lisica ima vrlo dobro razvijen njuh i sluh, a vid joj je slabije razvijen. Takva kombinacija osjetila i nepogrešiv sluh omogućuju i slijepoj lisici da preživi. Mirisne žlijezde ima na šapama odnosno mekušima (tabanima) koji ostavljaju miris u tragu kojim prođe. Također ima analne žlijezde koje su zajednička osobina pripadnika porodice pasa i njima se služi u obilježavanju teritorija. S gornje strane repa, uz sam korijen, jedinke oba spola imaju posebnu žlijezdu koja je izrazito aktivna u vrijeme parenja. Njezina izlučevina miriši slično mirisu cvijeta mirisne ljubice (*Viola odorata*), po čemu je ova žlijezda nazvana viola. Najčešća i najvažnija parazitarna bolest je šugavost, a od zaraznih bolesti najopasniji je silvatični oblik bjesnoće (lisica je prirodni rezervoar virusa bjesnoće).

PROCJENA BROJNOG STANJA LISICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Lisica					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Lisica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Lisica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Lisica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Lisica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Lisica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Lisica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Lisica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Lisica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Lisica					

3.3.9. Procjena brojnog stanja ČAGLJA (*Canis aureus* L.)

ČAGALJ (*Canis aureus* L.) obitava u Dalmaciji, otocima južnog Jadrana, Panonskoj Hrvatskoj, Kvarnerskom primorju, Istri i dijelu Gorskog kotara. U opisu izgleda i vanjštine čaglja prevladavaju tjelesne karakteristike svojstvene lisici i vuku. Duljina je njegova trupa 90 do 100 centimetara, a repa 24 centimetra. Visina u grebenu mu je od 45 do 50 centimetara. Tjelesna masa većinom mu je od 10 do 15 kilograma, iako kapitalni primjerci mužjaka mogu znatno premašiti tu težinu. Glava je slična lisičjoj te ima uspravne i nešto veće uši zaobljena vrha, krupne okrugle oči i dugu zašiljenu njušku, što zajedno glavi daje lisičji profil. Noge su mu duge i građom prilagođene trčanju. Trag mu je vrlo sličan lisičjem, premda je veći. U tragu osim otisaka šape ostavlja i tragove noktiju četiri prsta. Tijelo mu je relativno zbijeno, podjednako razvijeno u plećima i u slabinama i nije odviše snažno građeno. Rep mu je kitnjast i doseže do skočnog zgloba. Boja dlake na leđima mu je svijetla odnosno zlatnožuta do hrđasta, te je po hrptu, gornjoj strani vrata, vanjskoj strani nogu i repu protkana crnim dlakama. Prema trbuhu postaje svjetlija te je na samom trbuhu, donjoj strani vrata i unutarnjoj strani nogu gotovo bijela. Karakterističan oblik glavi čaglja daju duge dlake na obrazima. Glasa se zavijanjem poput psa, koje je neugodno jer podsjeća na ljudski jauk. Sva su osjetila vrlo dobro razvijena. Osobito se ističu njuh i sluh.

PROCJENA BROJNOG STANJA ČAGLJA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Čagalj					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Čagalj					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Čagalj					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Čagalj					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Čagalj					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Čagalj					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Čagalj					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Čagalj					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Čagalj					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Čagalj					

3.3.10. Procjena brojnog stanja TVORA (*Mustela putorius* L.)

TVOR (*Mustela putorius* L.) je rasprostranjen je u većem dijelu Hrvatske. Pogoduju mu staništa koja obiluju hranom, bez obzira na to jesu li to ravnica, planina, šuma ili polje. Uglavnom češće nastanjuje područja uz ljudska naselja, osobito sela i seoska gospodarstva. Ljeti obitava u poljima, šumarcima i šumama, a zimi dolazi bliže naseljima, odnosno selima, pa i gradovima jer na njihovu području lakše nalazi hranu. Odrasli tvor dug je oko 40 cm, a duljina repa oko 15 cm. Masa mu je do jednog kilograma. Tijelo je pokriveno tamnokestenjastom, gotovo crnom dlakom. Na leđima i bokovima dlaka je kestenjasta pa ta područja izgledaju svjetlije. Ispod tamne osjaste dlake vidi se finija žuta vunasta podlaka. Iza očiju i preko čela ima područje žuto – bijele dlake, koja se pruža obostrano malo ispod i iza ušiju. Jednako svijetla dlaka u obliku mrlje nalazi se oko njuške. Ima kratke noge, a uz anus perianalne žlijezde koje izlučuju sekret izrazito neugodna i prodorna smrada. Stiskanjem analnih žlijezda prska njihov sadržaj, čime se služi za obranu. Noćno je aktivna životinja. Dan provodi pretežno u skrovištu.

PROCJENA BROJNOG STANJA TVORA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Tvor					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Tvor					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Tvor					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Tvor					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Tvor					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Tvor					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Tvor					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Tvor					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Tvor					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Tvor					

3.3.11. Procjena brojnog stanja FAZANA – GNJETLOVA (*Phasianus sp. L.*)

FAZAN – GNJETLOVI (*Phasianus sp. L.*) obitava u gotovo svim našim krajevima, posebice u Podravini i Posavini. Nema ih ili ih ima malo u Lici, Gorskom kotaru i južnoj Dalmaciji. Fazan je dug oko 60 cm, a toliko mu je dug i rep. Raspon krila je oko 75 cm, a masa 1,2 – 1,6 kg. Koka je manja, duga je oko 50 cm (rep 30 cm), a mase oko 1 kg. Pijevac je po glavi i vratu metalnozelene boje, prsa i trbuh su tamnocrveni, s tamnim pjegama, na pokrildu su bijele pjege. Rep je crvenosmeđ s tamnosmeđim poprečnim prugama. Ima ostruge. Ženka je mnogo jednostavnije i neuglednije obojena. Osnovna boja njezina perja prilagođena je boji zemlje i suhoga lišća, što joj je odlična zaštita. Fazan je poligamna vrsta, ali i ženka se može pariti s više mužjaka. U prirodi je najpogodniji omjer spolova 1 : 4–5 u korist fazanki. Negdje potkraj mjeseca ožujka, dolaskom dužeg dana i toplijeg vremena, probudi se spolni nagon. Pri gniježđenju ženka se udalji od pijevčevog teritorija. Gnijezdo, promjera 22 cm i duboko 6 cm, pravi u tlu na rubu kultura (ne u sredini, po mogućnosti u blizini šumaraka), ispod malo otpalog granja obraslog travom; prostor mora biti obasjan suncem nekoliko sati na dan. Fazanka snese prvo jaje 8 do 10 dana poslije parenja (negdje oko 20. travnja). U 16–26 dana snese 8–18 sivomaslinastih jaja. Gnijezdo prekiva lišćem. Ženka sjedi na jajima 24 dana. Fazanka vodi piliće do starosti od 12 do 15 tjedana.

PROCJENA BROJNOG STANJA FAZANA - GNJETLOVA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Fazan - gnjetlovi					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Fazan - gnjetlovi					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Fazan - gnjetlovi					

3.3.12. Procjena brojnog stanja TRČKE SKVRŽULJE (*Perdix perdix* L.)

TRČKA SKVRŽULJA (*Perdix perdix* L.) ili poljska jarebica ili krža. U Hrvatskoj je rasprostranjena svuda gdje ima polja do 600 metara nadmorske visine. Mase je 350 - 400 grama, duga 31 cm (od vrha kljuna do kraja repa). Rep je dug 8-10 cm, a raspon krila je 45-59 cm. Temeljna je boja perja boja zemlje s uzdužnim i poprečnim bjelkastim prugama. Kljun je prilično jak, sive je boje. Pisak i prsti pokriveni su rožnatim ljuskama. Mužjaci nemaju ostrugu. Vid i sluh razvili su se kao dva glavna osjetila za uočavanje opasnosti, jer trčke skvržulje dobro vide i čuju na veliku udaljenost. Njuh i okus slabo su razvijeni. U veličini i masi mužjaka i ženke nema razlike. Trčka skvržulja živi oko pet godina, ali ih vrlo malo dožive više od tri godine. Trčke skvržulje su jednoženci i idealan je omjer spolova 1: 1. Parenje počinje koncem mjeseca veljače, što ovisi o vremenskim prilikama. Mužjak bira ženku iz drugog jata, glasno ju doziva, obično u sumrak. Čim se mužjak i ženka spare, napuštaju jato i traže svoj životni prostor. Trčka skvržulja pravi gnijezdo u mjesecu travnju ili svibnju. Gnijezdo je udubina u tlu promjera 12 – 15 cm pokrivena suhom travom i vlastitim perjem. Najčešće ga napravi na nekošenoj travnatoj površini ili drugom neobrađenom zemljištu, na međi, u djetelini, živici i žitu. Trčka skvržulja snese 15 – 22 jaja po gnijezdu. Najbolja nesivost je u drugoj i trećoj godini života, a u četvrtoj i dalje naglo opada. Ženka sjedi na jajima 23 dana, a mužjak u blizini drži „stražu“. Osušeni pilići odmah napuštaju gnijezdo (potrkušci).

PROCJENA BROJNOG STANJA TRČKE SKVRŽULJE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Trčka skvržulja					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Trčka skvržulja					

3.3.13. Procjena brojnog stanja PREPELICE PUĆPURE (*Coturnix coturnix* L.)

PREPELICA PUĆPURA (*Coturnix coturnix* L.) ime je dobila po javljanju „puć-puć, puć-puruć“. To je naša najmanja koka. Nastanjuje gotovo cijelu Europu izuzev sjeverne Skandinavije i Rusije. S obale sjeverne Afrike dolazi krajem travnja ili početkom svibnja gdje se gnijezdi. Krajem kolovoza i početkom rujna, skuplja se u jata i lete preko mora u pravcu Afrike gdje provode zimu. Hrani se sjemenkama korova i kukcima. Parenje prepelica je u svibnju, lipnju i srpnju kada ženka snese u gnijezdu 7-14 bjelkastih i smeđe-žutih jaja s crnim pjegicama i točkama, te sjedi na njima oko 23 dana. Pilići su potrkusci i ostaju u jatu do selidbe. To uvjetuje i specifičan način bonitiranja lovišta.

PROCJENA BROJNOG STANJA PREPELICE PUĆPURE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Prepelica pućpura					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Prepelica pućpura					

3.3.14. Procjena brojnog stanja ŠLJUKE BENE (*Scolopax rusticola* L.)

ŠLJUKA BENA (*Scolopax rusticola* L.) prepoznatljiva je po pokrovnom perju u dvije osnovne boje: riđe-kestenjaste odozgo i pepeljasto-riđe po trbuhu, uz izražene poprečne pruge što joj omogućuje da se stopi sa šumskom podlogom. Dužina tijela od vrha do kljuna do vrha repa iznosi 33-38 cm, raspon krila 55-65 cm, tjelesna masa 225-370 g. Velike crne oči smještene su visoko na glavi pa šljuka ima vrlo široko vidno polje, a razvijeno je i osjetilu sluha. Prepoznatljiva je po ravnom smeđkastom kljunu dužine do 8 cm. Rep je kratak i zaobljen. Živi u šumovitim krajevima, često u blizini močvara i rijeka. Kljunom buši i prevrće vlažno tlo, blato i šumsku stelju u potrazi za raznim beskralježnjacima, ponajviše gujavicama (90 % ishrane), ličinkama kukaca i puževima. Tijekom sezone parenja (travanj-svibanj) mužjaci se udvaraju ženki i izvode svadbeni ples. Gnijezdo je plitka rupa obložena suhim lišćem i travom u koji ženka položi 4 jaja i inkubira ih 20-24 dana. Prvih nekoliko dana nakon izlije-ganja ženka vodi ptiće i hrani ih, a sa 20-22 dana mladi već mogu letjeti. U Hrvatsku dolazi pri migracijama sa sjevera u jesen (listopad, studeni), prolazeći u južne krajeve, a krajem zimi i početkom proljeća se vraćaju s juga (veljača, ožujak).

Temeljem Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama, šljuka bena (*Scolopax rusticola*) strogo je zaštićena vrsta u Republici Hrvatskoj i to njezina gnjezdeća i proljetna preletnička populacija na koju lov nije dopušten.

PROCJENA BROJNOG STANJA ŠLJUKE BENE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Šljuka bena					2
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Šljuka bena					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Šljuka bena					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Šljuka bena					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Šljuka bena					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Šljuka bena					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Šljuka bena					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Šljuka bena					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Šljuka bena					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Šljuka bena					

3.3.15. Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG GRIVNJAŠA (*Columba palumbus* L.)

GOLUB DIVLJI GRIVNJAŠ (*Columba palumbus* L.) je ptica selica i naša gnjezdarica. Ima je u svim dijelovima svijeta. Razlikujemo ih oko 600 vrsta. Dolazi u naše šume u proljeća, gdje se gnijezdi na drveću. Odlazi u jesen u velikim jatima. Ženka snese dva puta godišnje (travanj, lipanj) po dva jaja na kojima sjedi 17 dana. Gnijezda pravi u šumi, na visokim stablima. U nekoliko posljednjih desetljeća nastanjuje urbane sredine. Kao i većina drugih ptica, hrani se biljnom i animalnom hranom. Neprijatelji su joj ptice grabljivice, lasice i dr.

Temeljem Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama, golub divlji grivnjaš strogo je zaštićena vrsta u Republici Hrvatskoj i to njezina gnjezdeća populacija na koju lov nije dopušten.

Golub divlji grivnjaš je temeljem Zakona o lovstvu svrstan u sitnu, pernatu divljač. Pravilnik o lovostaju određuje lovostaj za goluba divljeg grivnjaša u razdoblju od 1. veljače do 31. srpnja. Lov goluba divljeg grivnjaša dopušten je izvan razdoblja lovostaja.

PROCJENA BROJNOG STANJA GOLUBA DIVLJEG GRIVNJAŠA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Golub divlji grivnjaš					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Golub divlji grivnjaš					

3.3.16. Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG PEĆINARA (*Columba livia* Gmelin)

GOLUB DIVLJI PEĆINAR (*Columba livia* Gmelin) je dug 32-34 cm, ima raspon krila oko 63 cm, rep 10 cm, a mase oko 300 grama. Ženka je nešto sitnija. Ova ptica ima perje škrljasto plave, mutnoplave boje. Perje na grudima i na vratu ima metalan odsjaj, koji je obično s donje strane purpurnog sjaja, dok je s gornje strane plavozelenog metalnog sjaja. Na krilima se nalaze dvije crne pruge (trake) i jedan crno obojeni široki završni rub na repu. Na donjem djelu leđa nalazi se svijetlije perje. Ženka je nešto blijeđe boje i ima znatno manje sjaja na grudima i vratu. Golub pećinar se leže bar dva puta godišnje, dok gradski golub to čini najmanje tri puta. Golub pećinar je vrlo sličan običnom gradskom golubu. Od njega je nešto okretniji, malo brži u letu i znatno plašljiviji. Pri hodu se njiše kod svakog koraka. Leti odlično i postiže brzinu od sto kilometara na sat. Izbjegava praviti gnjezdo na drveću, iako se u sjevernoj Africi može vidjeti da se gnijezdi na palmama ili kod nas, na Jadranu, na drveću. Pri sakupljanju hrane je vrlo pokretan i može satima trčati u svim pravcima da bi napunio svoju voljku hranom. Pri pijenju vode redovito zagazi u vodu.

PROCJENA BROJNOG STANJA GOLUBA DIVLJEG PEĆINARA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Golub divlji pećinar					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Golub divlji pećinar					

3.3.17. Procjena brojnog stanja GUSKE DIVLJE GLOGOVNJAČE (*Anser fabalis* Latham.)

GUSKE GLOGOVNJAČE (*Anser fabalis* Latham.) su gnjezdarice Skandinavije i sjeveroistočne Europe, a kod nas divlje guske dolaze kao zimovalice i to u nizinskim dijelovima, ali im je brojnost različita, za jačih zima znatno su brojnije. Nastanjuju vlažna područja, močvare, depresije s tršćacima, livade, pašnjake i poljoprivredne površine. Glogovnjače su društvene, jata su im često brojna, a na noćilištima se katkad okuplja i po nekoliko tisuća ptica. Jata u letu zauzimaju V - formaciju. Kljunovi gusaka su prilagođeni paši jer se pretežno hrane travom i ostalim zeljastim biljem, uključujući žitarice i ostale poljodjelske kulture, ali i raznim sjemenkama. Na pašu odlaze u jatima tijekom dana. Za vrijeme gniježdenja hrane se i močvarnim biljem, njegovim podancima, gomoljima, cvjetovima i plodovima. Na noćilištima ih se ne smije loviti niti uznemiravati jer se tada rasprše u malim grupicama i noće na nesigurnim područjima, gdje često stradavaju od predatora. Guske stradavaju od krupnije zvijeri i najkrupnije grabljivice poput štekavca.

PROCJENA BROJNOG STANJA GUSKE DIVLJE GLOGOVNJAČE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Guska divlja glogovnjača					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Guska divlja glogovnjača					

3.3.18. Procjena brojnog stanja GUSKE DIVLJE LISASTE (*Anser albifrons Scopoli*)

GUSKE DIVLJE LISASTE (*Anser albifrons Scopoli*) su duge 65-78 cm sa rasponom krila od 130-165 cm. Imaju svijetlonarančaste noge. Manja je od sive guske. Osim što je veća od male guske, lisasta guska nema žuti prsten oko oka. Obje te vrste imaju veoma upadljivo bijelo lice i istaknute crne pruge po stomaku. Kod nas divlje guske dolaze kao zimovalice i to u nizinskim dijelovima, ali im je brojnost različita, za jačih zima znatno su brojnije. Nastanjuju vlažna područja, močvare, depresije s tršćacima, livade, pašnjake i poljoprivredne površine. Društvene su, jata su im često brojna, a na noćilištima se katkad okuplja i po nekoliko tisuća ptica. Jata u letu zauzimaju V - formaciju. Kljunovi gusaka su prilagođeni paši jer se pretežno hrane travom i ostalim zeljastim biljem, uključujući žitarice i ostale poljodjelske kulture, ali i raznim sjemenkama. Na pašu odlaze u jatima tijekom dana. Za vrijeme gniježdenja hrane se i močvarnim biljem, njegovim podancima, gomoljima, cvjetovima i plodovima. Na noćilištima ih se ne smije loviti niti uznemiravati jer se tada rasprše u malim grupicama i noće na nesigurnim područjima, gdje često stradavaju od predatora. Guske stradavaju od krupnije zvijeri i najkrupnije grabljivice poput štekavca.

Lovostaj guske divlje lisaste je prema Pravilniku o lovostaju u razdoblju od 1. siječnja do 31 prosinca.

PROCJENA BROJNOG STANJA GUSKE DIVLJE LISASTE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Guska divlja lisasta					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Guska divlja lisasta					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Guska divlja lisasta					

3.3.19. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE GLUHARE (*Anas platyrhynchos* L.)

PATKA DIVLJA GLUHARA (*Anas platyrhynchos* L.) je najbrojnija i najrasprostranjenija patka divlja. Optimalna su staništa patke divlje gluhare prostrana, plitka močvarna područja, ali obitavaju i po riječnim rukavcima i mirnijim dijelovima rijeka i potoka, jezerima, barama i umjetnim kanalima, uključujući one u naseljima, na poljoprivrednim površinama i u vlažnim šumama. Na priobalnom moru zadržavaju se veoma rijetko. Gluhara je naša najveća patka plivarica, teži od 0,8 do 1,4 kg, a mužjak je nešto teži. Ženka je jednolično smeđeg tamno ispjegalog ruha (uključujući trbuh) s tamnijom prugom preko oka i svijetlom iznad oka. Mužjaci su jedinstveno obojani: glava i vrat su blistavo zeleni, od tamnoljubičastosmeđih prsa odvojeni su bijelom ogrlicom. Tijelo je sivo, podrepak, nadrepak i donji dio leđa su crni, a rubovi repa bijeli. U oba spola tijekom cijele godine zrcalo je plavo i omeđeno s dvije tanke bijele pruge. Gluhare su svejedi s vrlo širokim i raznolikim jelovnikom i načinima prikupljanja hrane. Od biljne hrane uzimaju alge i zelene dijelove vodenog bilja, ali i gomolje, podanke i plodove, katkad izlaze i na obale i okolna područja, gdje pasu poput gusaka i skupljaju sjemenke, uključujući žitarice i razne druge kulture na poljodjelskim površinama. Od životinjske hrane uzimaju različite vodene beskralježnjake, ponajviše kukce. Znatno manje jedu sitne ribe i vodozemce, uglavnom kad ih nađu uginule ili zarobljene u lokvicama. Najveći dio gluhara gnijezdi se od mjeseca travnja do mjeseca srpnja. Mužjaci ne sudjeluju u brizi oko potomstva. Gnijezda grade najčešće na tlu među gustom obalnom vegetacijom, ali i u širokim dupljama u stablima te vrbama sječenim u „glavu“. Gnijezda grade ženke, uglavnom od trave i lišća, iznutra ga oblažu paperjem koje čupaju s trbuha. Polazu najčešće 9 do 13 rjeđe 4 do čak 18) sivkasto zelenikastih, katkad plavkastih jaja. Inkubacija traje 27 do 28 dana (najmanje 23, najviše 32 dana). Od predatora gluhare uništavaju zvijeri (vidra, lisica, divlja mačka, kune) i krupne grabljivice (orao štekavac, jastreb, sivi sokol), dok pačice hvataju crne lunje i eje močvarice, a jaja uništavaju i vrane te sitne zvijeri (jazavac, lisica, tvor, jež, kune).

PROCJENA BROJNOG STANJA PATKE DIVLJE GLUHARE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Patka divlja gluhara					40
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Patka divlja gluhara					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Patka divlja gluhara					

3.3.20. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE GLAVATE (*Aythya ferina* L.)

PATKA DIVLJA GLAVATA (*Aythya ferina* L.) ima zbijeno tijelo, čvrste građe. Odrasle jedinke dostignu dužinu oko 75 cm, a težina im se kreće od 0,8 do 1,3 kilograma. U mužjaka glava i vrat su sjajno kestenjasto-crvenkaste boje, prsa su tamna, a ostali dio tijela je svjetlo sive boje. Kljun je tamno sive boje s širokom plavkastom poprečnom prugom po sredini koja je dobro vidljiva u odraslih mužjaka. Ženke su smeđe do sivih nijansi pri čemu sprijeda prevladava smeđa boja perja, a stražnji dio tijela je sivo smeđe boje. Umjesto zrcala na krilima, oba spola imaju krilnu svijetlo sivu prugu na temelju koje ih možemo prepoznati. Zbog izraženog socijalnog nagona ove patke se udružuju u manja jata (oko dvadesetak jedinki u jatu). Ova manja jata se zimi ujedinjuju u veća jata čiji broj premašuje i nekoliko stotina pataka. Kako spadaju u skupinu pataka ronilica obično se zadržavaju uz veće stajačice i jezera sa dubljom vodom preko 1,5 metara, jer hranu traže ronjenjem. Patka glavata razmnožava se u proljetnim mjesecima, a ženka se gnijezdi u svibnju. Mali pačići dolaze na svijet tijekom lipnja i srpnja. U Hrvatskoj ovo je najbrojnija i najrasprostranjenija patka ronilica i lovna je patka u našoj zemlji.

PROCJENA BROJNOG STANJA PATKE DIVLJE GLAVATE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Patka divlja glavata					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Patka divlja glavata					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Patka divlja glavata					

3.3.21. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE KRUNASTE (*Aythya fuligula* L.)

PATKA DIVLJA KRUNASTA (*Aythya fuligula* L.) jedna je od rijetkih pataka u Hrvatskoj kod kojih postoji trend povećanja broja jedinki iz godine u godinu. Danas se gnijezde u većini nizinskih staništa u našoj zemlji. Tijelo im je zbijene građe, naraste u dužinu do 43 cm, a raspon krila im se kreće oko 70 cm. Tjelesna težina im dostiže do 1 kg, ali su mužjaci nešto teži od ženki. Lako ih možemo prepoznati po perjanici dužine oko 6 cm (to su pera na glavi koja nazivamo kukma ili kruna i dobro se ističu). Ova perjanica bolje se ističe kod mužjaka i crne je boje. Inače mužjak ima crnu boju perja s ljubičastim preljevom, a bokovi i trbuh su bijele boje. U ženka je osnovna boja perja smeđa sa tamnijim nijansama i zagasitom skoro crnom glavom. Oba spola na krilima imaju izražene krilne pruge bijele boje. Zadržavaju se uz veće vodene površine, a za razliku od patke glavate ove preferiraju dublju vodu od 10 do 15 metara. Hranu pronalaze ronjenjem, svejedi su, ali im je osnovna hrana sjemenke, vodeni kukci, račići, larve kukaca te biljni i životinjski planktoni. Sezona parenja se odvija u proljetnim mjesecima sa karakterističnim kolonijalnim gniježđenjem (na određenom prostoru gnijezdi se veći broj ženki). Jata su mala i broj jedinki u jatu kreće se do petnaest pataka.

PROCJENA BROJNOG STANJA PATKE DIVLJE KRUNASTE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Patka divlja krunasta					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Patka divlja krunasta					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Patka divlja krunasta					

3.3.22. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE PUPČANICE (*Anas querquedula* L.)

PATKA DIVLJA PUPČANICA (*Anas querquedula* L.) je nešto veća od kržulje i u našoj zemlji one se gnijezde, a nakon othrane mladih odlaze pa ih svrstavamo u naše prolaznice. Rijetko se zadržavaju kod nas, a naše krajeve prelijeću u proljeće i jesen. Odrasle patke teže od 250 do 550 grama, a narastu do 38 cm u dužinu sa rasponom krila od 65 cm. U patka je tjeme tamnije smeđe boje, a od očiju pa do vrata proteže mu se jasno izražena bijela pruga. Oko kljuna i početnom dijelu vrata perje je smeđe boje i prošarano pa izgleda poput nekakvog ornamenta. Prema prima boja postaje tamnija i ma poprečne pruge. Na trbuhu je perje bjelkaste boje. Perje na ramenima je nešto duže crno-bijele boje, a perje prednjeg dijela krila je uglavnom plavo-sive boje. Živi u jatima koja su brojčano mala oko stotinjak jedinki. Hrani se biljnom i životinjskom hranom koja se mijenja tokom godine. Mlade jedinke više konzumiraju životinjsku hranu dok odrasle više koriste hranu biljnog porijekla. Parenje počinje u rano proljeće, a gniježđenje se odvija u drugoj polovici travnja i tijekom svibnja. Ženka snese do 10 jaja na kojima sjedi od 21 do 22 dana. Mladi nakon valjenja iz jaja mogu odmah hodati (potrkušci), odmah su sposobni brinuti o sebi i samostalno pronalaze hranu.

PROCJENA BROJNOG STANJA PATKE DIVLJE PUPČANICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Patka divlja pupčanica					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Patka divlja pupčanica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Patka divlja pupčanica					

3.3.23. Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE KRŽULJE (*Anas crecca* L.)

PATKA DIVLJA KRŽULJA (*Anas crecca* L.) nije hrvatska gnjezdarica, ali je na cijelom području Republike Hrvatske relativno brojna preletnica i malobrojna zimovalica. Obitavaju po većim močvarnim područjima, ali i barama, poplavljenim poljima te lagunama i obalnim muljevima uz rub guste obalne vegetacije (trska, rogoz, šaš i slično). Naša je najmanja vrsta patke, teži od 200 do 450 grama. Glava mužjaka jedinstveno je obojena: kestenjasto sa širokom zelenom, žuto obrubljenom prugom preko lica. Ima vodoravnu bijelu prugu ispod krila i žute plohe na podrepku. Bokovi su mu sivi, prsa svijetlosmeđa tamno ispjegana. Ženske su jednolično smeđe tamno ispjegane, slične ženkama gluhara, ali su mnogo manje. Trbuh im je bijel, zrcalo crno–zeleno, kljun i noge sivi. Patke divlje kržulje se drže u jatima, često i većim, po nekoliko stotina ptica. Lete žustro, s brzim zamasima krila, jata su u letu gusta i živahna. Svejedi su, hrane se pretežno tijekom noći. Najčešće hranu skupljaju dok lagano plivaju glave uronjene u vodu ili dok polako hodaju po nekoliko centimetara dubokoj vodi i kljunom pretražuju i filtriraju mulj. Patke divlje kržulje uništavaju ptice grabljivice a prvenstveno jastreb, sivi i stepski sokol.

PROCJENA BROJNOG STANJA PATKE DIVLJE KRŽULJE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Patka divlja kržulja					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Patka divlja kržulja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Patka divlja kržulja					

3.3.24. Procjena brojnog stanja LISKE CRNE (*Fulica atra* L.)

LISKA CRNA (*Fulica atra* L.) je naša stanarica, ali zimi seli južnije. Glavna boja njenog perja je crna. Zjenice su joj svjetlocrvene, kljun i liska na čeku bijeli, a noge sive. Duljine je oko 40 cm. Rep joj je kratak i prema vrhu šiljat. Mase je od 750 do 900 g. Veoma su društvene ptice. Preko zime skupljaju se u velika jata. Prsti na nagama su dugi, ali nema plivaće kožice. Može zaroniti na veliku dubinu. Leti relativno loše. Pri polijetanju se dugo se zalijeće i leprša trčeći po vodi. Kada hodaju spuštaju glavu, a rep drže ravno paralelno s leđima. Parenje započinje početkom proleća, a traje do ljeta. I mužjak i ženka zajedno prave gnijezdo od trave i raznog raslinja. Polažu 8 do 15 žutozelenih jaja s tamnim pjegama. Oba roditelja leže na jajima, a poslije 22 do 24 dana izležu se mladunci. Oni postaju samostalni poslije oko 2 mjeseca.

PROCJENA BROJNOG STANJA LISKE CRNE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Liska crna					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Liska crna					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Liska crna					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Liska crna					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Liska crna					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Liska crna					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Liska crna					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Liska crna					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Liska crna					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Liska crna					

3.3.25. Procjena brojnog stanja VRANE SIVE (*Corvus corone cornix* L.)

VRANA SIVA (*Corvus corone cornix* L.) je naša najčešća i najrasprostranjenija vrana, obitava u cijeloj Hrvatskoj. Obitava na svim tipovima otvorenih i mješovitih staništa (uključujući naselja i poljodjelske površine) širom Hrvatske, a izbjegava jedino gusta i velika šumska područja i najviše planine. Siva je vrana među krupnijim vranama, teže 0,4-0,7 kg. Sive je boje s crnom glavom, krilima i repom. Najdulji zabilježeni životni vijek u prirodi je 19 godina. Drže se pojedinačno, u parovima ili manjim skupinama, na bogatijim staništima okupljaju se u većem broju (smetlišta, žitna polja nakon žetve i slično), a povremeno stvaraju i prava jata. Gnijezde se u samotnim parovima. Let je prilično trom i spor, hoda često poskakujući. Agresivne su, često napadaju druge ptice, otimaju im hranu, okupljaju se oko sova i grabljivica i uznemiruju ih i slično. Svejedi su, hrane se vrlo raznoliko, raznim beskralježnjacima, sjemenjem (osobito žitaricama), plodovima, sitnim kralježnjacima (uključujući jaja i mlade ptice u gnijezdu), lešinama, raznim otpacima koje skuplja po smetlištima, poljodjelskim površinama i oko naselja, ali i naplavinama na obalama rijeka, jezera i mora. Često otimaju hranu od drugih ptica, pa i grabljivica. Sive vrane grade gnijezda u krošnjama osamljenih stabala, u šumarcima ili uz rubove šuma, katkad i na stupovima dalekovoda. Polog se sastoji od 3 do 6 jaja, inkubacija traje 18 do 19 dana, a ptići se osamostaljuju nakon 30 do 38 dana. Sive vrane su plijen srednje velikih ptica grabljivica (jastrebovi, sokolovi, sova ušara) i zvijeri (kune, mačka divlja).

PROCJENA BROJNOG STANJA VRANE SIVE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Vrana siva					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Vrana siva					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Vrana siva					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Vrana siva					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Vrana siva					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Vrana siva					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Vrana siva					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Vrana siva					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Vrana siva					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Vrana siva					

3.3.26. Procjena brojnog stanja VRANE GAČAC (*Corvus frugilegus* L.)

VRANA GAČAC (*Corvus frugilegus* L.) je rasprostranjena samo u nizinskom dijelu Republike Hrvatske, u gorsku i priobalnu Hrvatsku ne zalazi. Naši su gačci stanarice, ali zimi pristižu gačci iz sjeveroistočne Europe koji su selice, tako da su u to vrijeme brojniji, katkad i u jatima od više tisuća ptica. Obitavaju po nizinskim poljodjelskim područjima i gradovima. Veličine je sive vrane, ali je nešto lakše građen, teže od 0,34 do 0,6 kg. Potpuno je crna ruha s ljubičastim sjajem, u odraslih je koža oko kljuna gola. Kljun je nešto tanji, ravniji i šiljatiji nego u sive vrane, krila su mu nešto uža, zamasi krila brži, a let nešto lakši. Oko nogu ima znatno više perja, koje čini uočljive „gaće“, po čemu je i dobio ime. Najduži je zabilježeni vijek u prirodi 20 godina. Tijekom cijele godine, uključujući i gnijezdeću sezonu, gačci su društveni. Hrane se slično sivim vranama, no najviše se od svih vrana hrane kukcima i gujavicama koje iskapaju iz tla. Gačci se gnijezde kolonijalno, gnijezda grade u krošnjama visokog drveća, najčešće u šumarcima, drvoredima ili parkovima. Inkubacija i odgoj mladih traju nešto kraće nego u vrane sive. Vrana gačac ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA VRANE GAČAC						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Vrana gačac					10
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Vrana gačac					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Vrana gačac					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Vrana gačac					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Vrana gačac					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Vrana gačac					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Vrana gačac					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Vrana gačac					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Vrana gačac					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Vrana gačac					

3.3.27. Procjena brojnog stanja ČAVKE ZLOGODNJAČE (*Coloeus monedula* L.)

ČAVKA ZLOGODNJAČA (*Coloeus monedula* L.) rasprostranjena je širom Hrvatske, ali je najbrojnija uz gradove nizinske Hrvatske. Obitavaju na raznim tipovima otvorenih staništa. Čavka zlogodnjača je znatno manja od sive vrane, teže od 180 do 280 g. Lako se razlikuje znatno tamnijom sivom bojom tijela s uočljivo svjetlijim zatiljkom, manjim i slabijim kljunom i biserno bijelim očima. Najduži je zabilježeni životni vijek u prirodi 14 godina. Društvena je cijele godine, često se drži u jatu s gaćcima (u nizinskim predjelima gdje gaćci obitavaju). Glasanje joj je manje hrapavo i zvonkije nego u drugih vrana, a let je uočljivo brži, lepršaviji i spretniji nego u sive vrane i gaćca. Hrani se slično svojoj vrani, ali se za gniježđenja hrani pretežno beskralježnjacima, a rjeđe i manje od ostalih vrana sprema hranu za zimu. Gnijezda gradi po pukotinama litica, otvorima u zgradama i raznim drugim objektima, u parkovima i po dupljama u drveću. Čavka zlogodnjača ima iste predatore kao i sive vrane.

PROCJENA BROJNOG STANJA ČAVKE ZLOGODNJAČE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Čavka zlogodnjača					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Čavka zlogodnjača					

3.3.28. Procjena brojnog stanja SVRAKE (*Pica pica* L.)

SVRAKA (*Pica pica* L.) je rasprostranjena u cijeloj Hrvatskoj, ali je u priobalju ograničena na plodne doline s prostranim poljodjelskim površinama. Obitavaju na svim tipovima otvorenih staništa, pogotovo onima s dovoljno raštrkanog drveća, grmlja i živica. Lako je prepoznatljiva crno – bijela ptica s dugim ljestvičastim repom, izbliza se uočavaju ljubičasto – plav odsjaj leđa i krila i zeleni odsjaj repa. Teže 160 do 280 grama. Gnijezde se u osamljenim parovima, ali se često drže u manjim jatima, na zajedničkim noćilištima. Let joj je još slabiji i sporiji od leta drugih vrana. Hrani se slično vrani sivoj. Poput ostalih vrana, i svraka često skriva hranu, ali ne za zimu, nego ju jede već nakon tjedan do dva. Ako je ne iskoristi u tom roku, hrana propada. Takav način skrivanja hrane svrake primjenjuju gotovo cijelu godinu, ne samo u jesen poput ostalih vrana. Svrake grade velika, nadsvođena gnijezda u grmlju i krošnjama drveća. Polog se sastoji najčešće od 5 do 7 jaja, inkubacija traje 21 do 22 dana. Svraka ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA SVRAKE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Svraka					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Svraka					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Svraka					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Svraka					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Svraka					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Svraka					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Svraka					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Svraka					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Svraka					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Svraka					

3.3.29. Procjena brojnog stanja ŠOJKE KREŠTALICE (*Garrulus glandarius* L.)

ŠOJKA KREŠTALICA (*Garrulus glandarius* L.) obitava u raznim tipovima šumskih područja širom Hrvatske. Najbrojnija je u raznovrsnim hrastovim šumama, uključujući niske hrastove šikare u priobalnom dijelu. Ponegdje ulazi i u veće parkove, naselja i voćnjake. Šarena je i živih boja, a osobito je uočljiva bijela trtica, smečkasto tijelo i plave plohe po krilima. Teže 130-200 g. Šojka kreštalica je pretežito samotna, rijetko se okuplja u manja jata. Glasa se raznoliko, a često oponaša druge ptice. Hrani se raznoliko, poput ostalih vrana, ali se u gnijezdećoj sezoni ponajviše hrani gusjenicama koje skuplja po lišću (posebice hrastovom), a više od ostalih jede voće i žirove. U jesen skriva uglavnom žirove (rjeđe lješnjake i bukvicu), koje troši tijekom zime i proljeća. Skriva ih u tlu da ih gurne kljunom, a otvor zatrpa i pokrije listom, štapićem ili kamenčićem. Kada nakon nekoliko mjeseci tijekom zime ili proljeća, dolazi po skriveni žir, slijeće točno na skrovište i bez traženja ga uzima. Gnijezda šojki kreštalici su, nasuprot vranama, mala i obično dobro skrivena u krošnjama drveća ili grmlja. Polog je kao u svrake, ali inkubacija traje 16-17 dana. Šojka kreštalica ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA ŠOJKE KREŠTALICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		g r l a				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Šojka kreštalica					4
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Šojka kreštalica					

3.3.30. Procjena brojnog stanja OSTALIH VRSTA SITNE DIVLJAČI

Ukoliko se na području izvan lovišta odnosno na području obuhvata ovim programom pojavi neka vrsta sitne divljači koja nije izrijekom navedena, procjenu brojnog stanja potrebno je evidentirati u obrascu PZD-3.

PROCJENA BROJNOG STANJA OSTALIH VRSTA SITNE DIVLJAČI						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.						
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.						
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.						
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.						
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.						
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.						
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.						
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.						
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.						
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.						

4. OCJENA PRIHVATLJIVOSTI PROGRAMA ZA EKOLOŠKU MREŽU

Pri analizi predmetnog područja sa stanovišta zaštite prirode odnosno za određivanje vrsta koje su temeljem Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj 144/13. i 73/16.) određene kao strogo zaštićene, stranih vrsta i invazivnih stranih vrsta sukladno Provedbenoj Uredbi Komisije (EU) 2016/1141 d 13. srpnja 2016. o donošenju popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji u skladu s Uredbom (EU) br. 1143/2014. Europskog parlamenta i Vijeća i Provedbenoj Uredbi Komisije (EU) 2019/1262 od 25. srpnja 2019. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2016/1141 radi ažuriranja popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji (SL L 199, 26. 7. 2019.) i Provedbenoj Uredbi Komisije (EU) 2022/203 od 12. srpnja 2022. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2016/1141 radi ažuriranja popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji (SL L 186, 13. 7. 2022.), staništa koja su prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, broj 27/21. i 101/22.) određena kao ugroženi i rijetki stanišni tipovi, područja koja su sukladno Zakonu o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13., 15/18., 14/19. i 127/19.) odnosno Zakonom o zaštiti prirode u vrijeme proglašenja određena kao zaštićena, te područja ekološke mreže Republike Hrvatske (ekološke mreže Europske unije Natura 2000) proglašene Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj 80/19. i 119/23.), korištena je baza podataka dostupna na mrežnom portalu Informacijskog sustava zaštite prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode (www.biportal.hr), kao i drugi dostupni relevantni izvori s naglaskom na recentnost i potvrđenost nalaza vrsta, preciznost definiranja stanišnih tipova te točnost granica zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

4.1. Zaštićena područja

Područje obuhvata Programa – Posebni ornitološki rezervat „Podpanj“ je zaštićeno područje temeljem odredbi Zakona o zaštiti prirode u kategoriji zaštite: posebni rezervat, potkategorija – ornitološki. Ujedno se nalazi unutar zaštićenog područja u kategoriji zaštite regionalni park: Regionalni park „Mura-Drava“.

- **Posebni ornitološki rezervat PODPANJ**

Broj registra u Upisniku zaštićenih područja: 402

Proglašen je odlukom Skupštine Osječko-baranjske županije, 8. siječnja 1998. godine. Obuhvaća površinu od 90,22 ha. Područje „Podpanj“ čine dvije bare, nekadašnje ribnjačarske table, smještene u zapadnom dijelu ribnjaka Donji Miholjac s kojim čine vrijedno močvarno područje i prvu veću pogodnu postaju za ptice selice sa sjevera nakon prostrane mađarske ravnice. U zaleđu je šumski kompleks Đurđenica. Niz površinom malih, ali vrlo raznolikih staništa glavna je značajka Podpanja, što omogućuje veliku raznolikost ornitofaune sa 106 zabilježenih vrsta. Osnovni tip staništa je voda s pripadajućom vodenom vegetacijom, a uz rub vode razvijeni su pojasevi rogoza i trske.

Između dvije bare djelomično su razvijene površine raznolikoga grmlja (3,9 ha) te 6 ha oranične površine. Prethodno navedeni podaci o strukturi površina preuzeti su iz baze

podataka Upisnika zaštićenih područja, u opisu značajki Posebnog rezervata, ornitološki, PODPANJ, dostupno na mrežnom portalu Informacijskog sustava zaštite prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode (www.bioportal.hr) i ne odražavaju recentno stanje.

Podpanj je kao depresija vrlo dobro zaštićen od vjetra, što je važna pogodnost za ptice koje tijekom selidbi traže odmoriste. Područje je prilično mirna, neuznemiravana oaza u odnosu na obližnje ribnjake na kojima se provodi uzgoj ribe i lov. Različite vrste gnjuraca, pataka, čaplji, štijoka, čigri - vezane su za vodu i rubnu vegetaciju. Okolni prostrani tršćaci i rogozici gnijezdište su niza vrsta trstenjaka, cvrčica, čaplji, močvarne strnadice, šivalice, brkate sjenice. Raznoliko grmlje udomljuje niz vrsta pjevica - grmuša, sjenica, travarki i drugih. Rubni pojas šikare sa stablima pogodno je za gniježđenje grabljivica i dijetlovki.

Ovim zaštićenim područjem upravlja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije.

- **Regionalni park: MURA-DRAVA**

Broj registra u Upisniku zaštićenih područja: 466

Proglašen je Uredbom o proglašenju Regionalnog parka Mura-Drava („Narodne novine“ broj 22/11.), 26. veljače 2011. godine. Zaštićeno područje, ukupne površine 87.448,70 ha, proteže se kroz Međimursku, Varaždinsku, Koprivničko-križevačku, Virovitičko-podravsku i Osječko-baranjsku županiju. Posebni zoološki rezervat „Podpanj“ površinom od 90,22 ha čini 0,10 % ukupne površine Regionalnog parka Mura-Drava. Od izuzetne ekološke i krajobrazne vrijednosti su vlažna staništa koja su među najugroženija u Europi, a zaštićena su i na nacionalnoj razini: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita, meandri, te sprudovi i strme odronjene obale, bogata ornitofauna i ihtiofauna kao i druge ugrožene i rijetke vrste zaštićene na nacionalnoj i europskoj razini. Uključuje 35 područja ekološke mreže značajnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova i 5 područja ekološke mreže značajnih za ptice. Također je i vrijedan specifični krajobrazni sklop.

Ovim zaštićenim područjem upravlja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Osječko-baranjske županije.

Prema prostornoj udaljenosti od obuhvata Programa, najbliže je zaštićeno područje temeljem odredbi Zakona o zaštiti prirode, u kategoriji:

- **Spomenik parkovne arhitekture: DONJI MIHOLJAC – PARK UZ DVORAC**

Broj registra u Upisniku zaštićenih područja: 44

Nalazi se na udaljenosti od oko 690 m od obuhvata Programa.

Proglašen je rješenjem Konzervatorskog zavoda, 21. srpnja 1958. Obuhvaća površinu od 14,36 ha. Pejzažni je park oblikovan 1818. oko dvorca Hillebrand von Prandau i Mailath, po uzoru na engleske pejzažne parkove. Staklenik za zimsko i tropsko bilje podignut je 1872. U parku je zabilježena dendroflora koju čini 110 svojiti drveća i grmlja (90 listača, 20 četinjača), a odlikuje se brojnim domaćim i vrlo uspješnim aklimatiziranim skupinama unesenih stranih vrsta, egzota, npr. pterokarija (*Pterocarya fraxinifolia*) i močvarni čempresi (*Taxodium distichum*). Stariji dvorac (izgrađen 1818.) je prizemna dugačka kasnobarokna zgrada, a novi dvorac (građen 1905.-1914.) jednokatna historicistička građevina slikovitih pročelja, prema projektu budimpeštanskog arhitekta Istvána Möllera.

Ovim zaštićenim područjem upravlja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije.

4.2. Strogo zaštićene vrste

Sukladno odredbama članka 151. Zakona o zaštiti prirode, strogo zaštićenim vrstama proglašavaju se zavičajne divlje vrste koje su ugrožene ili su usko rasprostranjeni endemi ili divlje vrste za koje je takav način zaštite propisan propisima Europske unije kojima se uređuje očuvanje divljih biljnih i životinjskih vrsta ili međunarodnim ugovorima kojih je stranka Republike Hrvatska. Popis strogo zaštićenih vrsta u Republici Hrvatskoj nalazi se u Prilogu I. Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama.

U tablici su prikazani najvažniji pripadnici strogo zaštićene faune koji obitavaju na području obuhvata Programa. Oznakom * su označene strogo zaštićene vrste koje su ujedno i vrste divljači, sukladno čl. 9. Zakona o lovstvu.

Znanstveni naziv	Hrvatski naziv
SISAVCI (MAMMALIA)	
<i>Castor fiber</i>	dabar*
<i>Felis sylvestris</i>	divlja mačka*
<i>Lutra lutra</i>	vidra
<i>Myotis bechsteini</i>	velikouhi šišmiš
<i>Myotis emarginatus</i>	riđi šišmiš
<i>Plecotus austriacus</i>	sivi dugoušan
PTICE (AVES)	
<i>Alcedo atthis</i>	vodomar
<i>Anas clypeata</i>	patka žličarka
<i>Anas strepera</i>	patka kreketaljka
<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja
<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba
<i>Buteo buteo</i>	škanjac
<i>Casmerodius albus</i>	velika bijela čaplja
<i>Chlidonias hybrida</i>	bjelobrađa čigra
<i>Chlidonias niger</i>	crna čigra
<i>Ciconia ciconia</i>	bijela roda
<i>Ciconia nigra</i>	crna roda
<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica
<i>Columba oenas</i>	golub dupljaš
<i>Dendrocopos major</i>	veliki djetlić
<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja
<i>Erithacus rubecula</i>	crvenač
<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica
<i>Haliaeetus albicilla</i>	orao štekavac
<i>Hirundo rustica</i>	lastavica
<i>Luscinia svecica</i>	modrovoljka
<i>Milvus migrans</i>	crna lunja
<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica
<i>Nycticorax nycticorax</i>	gal
<i>Pandion haliaetus</i>	bukoč
<i>Panurus biarmicus</i>	brkata sjenica
<i>Parus major</i>	velika sjenica
<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš
<i>Podiceps nigricollis</i>	crnogrlji gnjurac
<i>Scolopax rusticola</i>	šljuka bena*
<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra
<i>Sylvia nissoria</i>	pjegava grmuša

Opis strogo zaštićenih vrsta koje mogu imati utjecaj ili na koje mogu imati utjecaj radnje i aktivnosti koje se provode Programom

SISAVCI

Dabar (*Castor fiber*)

Opis vrste nalazi se u poglavlju 3.3.6.

Divlja mačka (*Felis sylvestris*)

Opis vrste nalazi se u poglavlju 3.3.2.

Vidra (*Lutra lutra*)

Vidra je najveća europska kuna koja živi vodi. Tijelo joj je vitko, izduženo, s kratkim nogama, težine do 11 kg. Krzno joj je na leđima tamnosmeđe, a na vratu, prsima i trbuhu nešto svjetlije boje. Glasa se tihim jasnim zviždukom, dahtanjem, skvičanjem i režanjem. Jazbinu, s izlazom pod vodom, gradi na mirnim riječnim obalama obraslim gustim raslinjem ili podno starih stabala s golim korijenjem uronjenim u vodi. Aktivna je u sumrak i noću. Hrani se ribama, rakovima, školjkašima, žabama, malim sisavcima i drugim vodenim životinjama. Životni vijek vidre je od 12-20 godina. Prirodni neprijatelji vidre su sve veće zvijeri. Vrsta je danas ugrožena uglavnom zbog uništavanja povoljnih staništa, onečišćenja voda, uznemiravanja i krivolova.

PTICE

Škanjac (*Buteo buteo*)

Pripada porodici jastrebovki (Accipitridae). Veličine je 46-58 cm; raspona krila 110-132 cm. Tjelesna masa mužjaka iznosi 550-850 g, a ženke 700-1200 g. Prepoznatljiv je po tamnosmeđoj obojenosti leđa, dok je na trbuhu boja perja promjenjiva s velikim bijelim ploham. Rep je tanko i blijedo isprugan s neupadljivom širom tamnom trakom na vrtu. U Hrvatskoj je stanišnica. Gnijezdi u razdoblju od travnja do srpnja, a gnijezdo od granja pravi visoko na drveću. Ženka polaže 2-4 bjelkasta jaja sa smeđim točkama koja inkubiraju mužjak i ženka 36-38 dana, a mlade hrane 50-55 dana. Staništa su mu šumoviti predjeli i poljoprivredni krajevi. Hrani se pticama, manjim sisavcima, strvinama, ponekad i zečevima. U potrazi za plijenom kruži visoko iznad obradivih površina ili stoje na stupovima ograda uz putove, često jedri s blago svinutim i ponekad uzdignutim krilima. Životna dob je do 25 godina, a 81 % ih preživi do idućeg gniježđenja.

Crna roda (*Ciconia nigra*)

Neznatno je manja od bijele rode. Glava, vrat, gornji dio tijela i prsiju im pokriva crno perje s metalnim, ovisno o kutu svjetla zelenkastim, purpurnim ili čak bakrenastim odsjajem. Samo prsa, trbuh, donji dio krila neposredno uz tijelo i donji dio repa su im bijeli. Kljun je dugačak i kod ženki ravan, dok se kod mužjaka čini neznatno savijen uvis. U vrijeme parenja svadbeno ruho odrasle ptice su živo crveni kljun i noge, koje su inače smeđkasto do zagasito tamno crvene. Na dugim nogama ima plivače kožice, kao i bijela roda. Plaha je, i nikada ne živi u koloniji. Hrani se ribama, raznim vodozemcima (žabe), kukcima, i

sitnim sisavcima, gušterima, račicama i pticama ptica pjevica. Na jajima sjede oba roditelja i brinu o mladima. Obitava u starim, mirnim šumama s potocima, lokvama, barama, kanalima, vlažnim livadama i sl. Rado se hrane i po obalama rijeka i većim močvarnim površinama ukoliko ih ima u blizini gnjezdilišta. Za selidbe se zadržavaju i po otvorenim vlažnim područjima. Za selidbe su samotne ili u malim jatima, na zimovalistima samotne ili u parovima. Za hranjenja su obično samotne ali se na bogatim hranilištima okupljaju u rahle skupine. Monogamne su, parovi su najvjerojatnije dugotrajni, ali veza traje samo za gnijezdeće sezone i obnavlja se svakog proljeća.

Golub dupljaš (*Columba oenas*)

Slični golubu grivnjašu, samo je nešto manji i nema bijeli ukras na vratu i krilima. Glava, vrat, gornji dio krila i donji dio leđa su plave boje. Gornji dio leđa je smeđeplav, a prema guši prelazi u boju crnog vina. Donji dio tijela mu je zagasitoplav. Velika letna pera u krilima su plava, kao i pera repa. Na krilima ima jednu prugu mrke boje. Kljun mu je blijedožute boje sa crvenim nosom. Doseže veličinu do 32 cm i raspon krila oko 70 cm. Teži do 350 grama. Mužjaci i ženke se ne razlikuju, a glasanje podsjeća na glasove "uu ru". Nazvan je po tome što se leže u dupljama starog drveća. Gnijezdo gradi u dupljama starog drveća u koje ženka nese dva bijela, ovalna jaja dužine 36 mm, a širine 27 mm. Mladi se izlegu poslije 17-18 dana leženja. Par se izmijenjuje na gnijezdu i u podizanju mladih. Znaju prihvatiti i ponuđene kućice za ptice. Obično se legu tri puta godišnje, ali uvijek u novoj duplji, jer u starome gnijezdu ostane dosta izmeta mladunaca. Nastanjuju otvorene šume s dosta čistina, rubove šuma uz poljoprivredne površine i stare parkove. Izvan gnijezdeće sezone obično su društveni. Gnijezdo grade u dupljama (osobito crnih žuna), u pukotinama stijena, a povremeno i rupama u tlu ili u napuštenim gnijezdima drugih ptica. Pretežito se hrane biljnom hranom (sjemenkama, lišćem, pupovima, cvjetovima i sl.), a povremeno i beskrležnjacima. Hranu pretežno skupljaju na tlu, rjeđe na drveću ili grmlju. Na tlu se često hrane u jatima, a na drveću obično samotno.

Orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*)

Orao štekavac ili bjelorepan je najveći orao Evrope i najveća grabljivica među orlovima. Raspona krila je najčešće 200-240 cm, kod nekih jedinki i preko 250 cm. Satima može jedriti na uzgonu toplijeg zraka podsjećajući na široku dasku. Vršno perje na krilima je rašireno, glava i vrat su istegnuti, a odostraga je kratki klinasti rep. Ženka je nešto veća od mužjaka. Veličina mu je (dužina od kljuna do repa) 69–91 cm. Vrlo je lagan u odnosu na veličinu, 6–6,5 kg. Hrani se ribama do 8 kg mase, pticama močvaricama (patke, guske, labudovi, gnjurci, galebovi, čaplje i dr.), sisavcima do veličine zeca i lisice, kornjačama i zmijama. Plije hvata nogama, grubo očerupa i raskomada. Hranu brzo guta i skuplja u volji, a kasnije ju postepeno probavlja. Često se prehrani i strvinom, najčešće uginulim ribama. Najčešće se gnijezdi u blizini velikih vodenih površina: mora, jezera, rijeka, velikih ribnjaka. Gnijezdo gradi visoko u krošnji drveća. Promjer gnijezda je do 180 cm, a može biti toliko i visoko. Literatura spominje da gradi gnijezdo i na tlu.

Crna lunja (*Milvus migrans*)

Crna lunja je najvjerojatnije najbrojnija ptica grabljivica. To nije začuđujuće za vrstu s tolikim brojem podvrsta, kojih je otkriveno čak dvanaest, s tim što se između šest i osam najčešće razpoznaju. Usprkos njihovom zajedničkom imenu, nijedna od podvrsta ustvari nije crna, već imaju perje koje varira od umjereno do tamno smeđe sa nejednakim svijetlo smeđim šarama. Smeđa do sivo bijela glava često je bljeđa od ostatka tijela, dok je kljun žute boje. Pri letu, upadljiv je veliki, plitko razdvojeni rep i perje na kraju krila izgleda kao otvorena šaka. Ženka je najčešće veća od mužjaka ali pored toga spolovi su veoma slični, dok su mladunci samo malo bljeđi i slabije obojeni. Gnijezda grade na granama drveća, liticama, ulazima zgrada, a prave ih od štapića, nekog mekog materijala, često koriste krpe i plastiku. Neki parovi kod lunja se osamljuju, ali se češće formiraju slabe grupe. Često se viđaju u urbanim sredinama gdje su gnijezda udaljena jedna od drugih samo nekoliko metara. Najčešće legu dva do tri jajeta na kojima ženka leži oko mjesec dana dok se ne izlegu. Mladi se pokriju perjem poslije 42 - 56 dana i postanu nezavisni u sljedećih 15 - 50 dana. Gnijezde se po rubovima šuma uz močvare, šaranske ribnjake, rijeke i jezera u nizinskim predjelima, u istočnoj Slavoniji i uz poljodjelske površine. Love redovito po otvorenim područjima.

Škanjac osaš (*Pernis apivorus*)

Pripada pticama grabljivicama iz porodice jastrebova (Accipitridae). Dug je 52–60 cm, s rasponom krila 135–150 cm. Manji je od običnog škanjca (*Buteo buteo*). Ima dugi vrat i malu glavu. Spolovi se mogu razlikovati po perju, što je neuobičajeno za veliku grabljivicu. Mužjak ima plavo-sivu glavu, dok je glava ženke smeđa. Ženka je nešto krupnija i tamnija od mužjaka. Selica je, zimuje u Africi, južno od Sahare. U Hrvatskoj je za gniježdenja najbrojniji u šumskim područjima panonske Hrvatske. Škanjac osaš naseljava šume bogate proplancima u mješovitom, mozaičnom krajoliku. Hrani se saćem, odnosno ličinkama i kukuljicama opnokrilaca, manje drugim kukcima, vodozemcima, gmazovima i sitnim sisavcima. Gnijezdo grade na granama visokog drveća, na jajima leže i o ptićima se brinu oba roditelja. U pologu su obično 2 jaja. Inkubacija traje 30-35 dana, a ptići su sposobni za let nakon 75-100 dana. Živi sam ili u paru. Za selidbe su samotni ili u slabo vezanim jatima. Monogamni su, veze obično traju jednu sezonu.

Šljuka bena (*Scolopax rusticola*)

Opis vrste dat je u poglavlju 3.3.14.

Patka žličarka (*Anas clypeata*)

Ime je dobila po kljunu koji je na vrhu dvostruko širi nego u prvoj trećini i po tome je lako razlikujemo od ostalih pataka. Ako pak ne možemo vidjeti kljun, razpoznat ćemo je po zelenom ogledalu na izrazito plavom krilu. Glava joj je zelene metalne boje, a po prsima je bijela kao i cijeli vrat. Trbuh i postrani dijelovi su smeđkasto obojeni. Ženku koja je sva sivosmeđe boje razlikujemo po kljunu i načinu plivanja tj. prednji joj je kraj kao i u mužjaka jače uronjen u vodu. Po tjelesnim proporcijama žličarka je manja od gluhare, dugačka oko 50 cm, a raskriljena 80 cm. U našoj zemlji su se žličarke nekada gnijezdile, no danas su samo naše prolaznice i zimovke. Hrani se uglavnom račićima, mekušcima, larvama, ali i biljnom hranom i sjemenjem. Hranu iz vode uzima plivajući i držeći glavu pod vodom, če-

prkajući kljunom po dnu (mulju). Građa kljuna prilagođena je procjeđivanju vode i mulja, tako da hrana ostaje u kljunu, a vode i mulj izlaze iz kljuna preko gustih sitnih resa na njegovu rubu. Hranu uzima i roneći, iako rijetko, ali više od bilo koje patke plivačice. Jata žličarki čine oko 30 jedinki, a sparivanje započinje tijekom ožujka. Ženka u svibnju snese 7 do 14 jaja (u prosjeku 12 jaja) i na njima sjedi oko 26 dana. Gnijezdo joj je neugledno, kao i kod drugih pataka, napravljeno od grančica i trave, a iznutra obloženo paperjem. Pačići odmah pošto se izvale napuštaju gnijezdo (potrkušci) i odlaze u vodu potražiti hranu gdje se prehranjuju bez majčine pomoći. Najveći dio vremena potroše na prehranu što pridonosi njihovom brzom rastu. Nakon 40-45 dana mladi mogu letjeti i sasvim se osamostale.

Patka kreketaljka (*Mareca strepera*)

Patka kreketaljka je iz porodice Anatidae, duga 46-56 cm i rasponom krila od 78-90 cm. Mužjak je naznatno veći od ženke i u prosjeku teži 990 grama, u odnosu na ženkinih 850 g. Mužjak je tijekom sezone parenja siv, s crnim repom, svijetlokestenjastim krilima i upadljivom bijelom šarom na krilnim perima, koja se može vidjeti u letu i kada se mužjak odmara. Van sezone parenja, mužjak sliči ženki, ali zadržava bijelu šaru na krilima. Tada je obično sivlji odozgo i ima manje narančast kljun. Ženka je svijetlosmeđa, vrlo slična ženki divlje patke. Od te druge vrste se razlikuje po tamnom kljunu obrubljenom narančastom bojom. Manja je, ima bijelu šaru na krilima i bijeli trbuh. Oba spola se dvaput godišnje mitare. Ovo je tiha patka, koja je glasnija samo tijekom udvaranja. Ženka ispušta zvukove slične onima kao kod ženke divlje patke, ali imaju viši ton. Obično se opisuje kao gag-ag-ag-ag. Mužjaci grokću, a zatim zvižde.

Eja močvarica (*Circus aeruginosus*)

Eja močvarica je ptica grabljivica duga od 43 do 54 cm. Raspon krila iznosi od 115 do 130 cm. Mužjaci su teški od 400 do 650, a ženke do 800 kg. Perje mužjaka uglavnom je crvenkasto-smeđe boja sa svjetlijim žućkastim prugama, koje su posebno istaknuti na prsima. Glava i ramena blijede su sivkasto-žućkaste boje. Gornja i donja strana krila izgledaju slično, premda je smeđa na podlozi. Bez obzira na to jesu li sa strane ili odozdo, mužjaci imaju karakteristično perje smeđe, sive i crne boje. Ženka je gotovo u potpunosti smeđe boje koje nalikuju na boju čokolade. Vrh glave, grla i ramena imaju vidljivo svjetliju žućkastu boju; koja može biti jasno razgraničeno i vrlo kontrastna, ili biti više isprano, nalik bojama glave kod mužjaka. No, područje oko očiju ženke uvijek je tamnije, zbog čega se svijetlo oko ističe, dok glava mužjaka u svemu nije vrlo kontrastno obojena, a ženki nedostaje sivi rep. Mladunci su slični ženkama, ali obično imaju manje žute boje, osobito na ramenima.

4.3. Ugroženi i rijetki stanišni tipovi

Prema definiciji u Zakonu o zaštiti prirode: „prirodno stanište je jedinstvena funkcionalna jedinica kopnenog ili vodenog ekosustava, određena geografskim, biotičkim i abiotičkim svojstvima, neovisno o tome je li prirodno ili doprirodno. Sva istovrsna staništa čine jedan stanišni tip.“

Republika Hrvatska izradila je Nacionalnu klasifikaciju staništa (NKS) koja određuje 11 glavnih klasa, označenih kodnom oznakom, abecednim slovima od A do K. Popis svih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj sadrži Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa. Zastupljenost i rasprostranjenost stanišnih tipova dokumentira karta staništa, što omogućuje i praćenje stanje te ugroženosti pojedinog stanišnog tipa.

Za utvrđivanje zastupljenosti i rasprostranjenosti stanišnih tipova na području obuhvata Programa korištena je Karta prirodnih i poluprirodnih ne-šumskih kopnenih i slatkovodnih staništa Republike Hrvatske (Bardi, A., Papini, P., Quaglino, E., Biondi, E., Topić, J., Milović, M., Pandža, M., Kaligarić, M., Oriolo, G., Roland, V., Batina, A., Kirin, T., AGRISTUDIO s.r.l., TEMI s.r.l., TIMESIS s.r.l., HAOP, 2016.). Geoinformacijski prikaz karte staništa dostupan je na internetskom portalu Informacijskog sustava zaštite prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode, (www.bioportal.hr). Također su korišteni podaci prikupljeni terenskim obilaskom. Pregled i nomenklatura stanišnih tipova urađeni su prema dokumentu: Nacionalna klasifikacija staništa Republike Hrvatske, V. verzija (Državni zavod za zaštitu prirode, 2018.).

Prilog II. Pravilnika o popisu stanišnih tipova i karti staništa sadrži popis svih ugroženih i rijetkih stanišnih tipova od nacionalnog i europskog značaja zastupljenih na području Republike Hrvatske. Na području obuhvata Programa nalaze se sljedeći stanišni tipovi iz popisa u Prilogu II.:

A.3.2.1.2. Zajednica male i velike vodene leće (*Lemno-Spirodeletum polyrrhizae*), **A.3.2.1.3. Zajednica trokrpe vodene leće** (*Lemnetum trisulcae*), pripadaju klasi **A.3.2.1 Zajednice slobodno plutajućih leća** (red: Lemnetales), čije je obilježje da poput zelenog plutajućeg soga pokrivaju površinu sporotekućih ili stajaćih voda, u plitkim lokvama, odvodnim i naplavnim kanalima i jarcima. Dominiraju vodene leće (*Lemna minor*, *L. gibba*, *L. trisulca*, *Spirodela polyrrhiza*); a povremeno su prisutne vodena paprat, *Salvinia natans* i kruta roščika, *Ceratophyllum demersum*. Kako su vodene leće nezakorijenjene, gibanjem vode uzrokovanog utjecajem vjetra često dolazi do pomicanja sastojine s rubova, prema sredini vodnog tijela. Prisutnost ove zajednice ukazuje na eutrofizaciju vodenog tijela. **A.3.3.3.1. Zajednica lopoča i lokvanja** (*Nymphaetum albo-luteae*), prepoznatljiva po velikim listovima i bijelim, odnosno žutim cvjetovima lopoča, *Nymphaea alba* i lokvanja, *Nuphar luteum*. **A.4.1.1.1 Tršćaci obične trske** (asocijacija *Phragmitetum australis*) fitocenološki pripadaju razredu: Phragmito-Magnocaricetea koji čini vegetacija močvarnih biljaka (helofiti) koje rastu uz rubove stajaćih voda (eutrofnih bara, močvara), rijeka i potoka, ali i plitkih poplavnih površina ili površina s visokom razinom donje (podzemne) vode. Broj biljnih vrsta iznosi 11-20, većinom higrofilne vrste močvarnih i vodenih staništa, npr. močvarna perunika, *Iris pseudacorus*, vodena metvica, *Mentha aquatica*, vrbolika, *Lythrum salicaria*, žabočun, *Alisma plantago-aquatica*, vodeni štavelj, *Rumex hydro-lapathum*, močvarni čistac, *Stachys palustris*, gavez, *Symphytum officinale* i druge. **A.4.1.1.5 Rogozik širokolisnog rogoza** koji je fitocenološki određen u rang asocijacije *Typhetum lati-*

foliae obrasta plitke dijelove vodenih bazena s mirnom eutrofnom vodom. Prepoznatljiv je po gustim skupinama širokolisnog rogoza, *Typha latifolia*, te prisutnosti močvarnih biljaka, primjerice: ježinac, *Sparganium erectum*, vodena metvica, *Mentha aquatica*, žabočun, *Alisma-plantago aquatica*, vučika, *Lycopus europaeus* i druge.

A.4.1.2.1 Močvara krutog šaša (*Caricetum elatae*) pripada redu visokih šaševa i šiljeva: *Magnocaricetalia*. To je močvarna fitocenoza koja obrasta sve mikrodepresije i rubove voda. Prisutna je na mjestima s visokom razinom podzemne vode, te u plićim udubljenjima koja su za visokog vodostaja potpuno preplavljena vodom, a osuše se tek za najveće suše. Uz kruti šaš, *Carex elata*, koji zajednici daje karakteristični busenasti izgled, prisutne su još vrste: debeli šaš, *Carex riparia*, močvarna perunika, *Iris pseudacorus*, vodeni grbak, *Rorippa amphibia*, vrbolika, *Lythrum salicaria*, močvarna broćika, *Galium palustre* i druge.

E.1.1.2 Poplavna šuma bijele vrbe (*Salicetum albae*) rubna je šumska fitocenoza prema pravoj močvarnoj vegetaciji. Razvija se na goloj riječnoj naplavini, mulju ili pijesku, uvijek na niskim obalama. Izložena je poplavama koje traju 3-5 mjeseci, a visina vode je 2-4 m. Vrbe su kao prilagodbu razvile adventivno korijenje koje poput brada visi na stablima. Sloj drveća tvori bijela vrba, *Salix alba*, uz pratilice: bademastu vrbu, *Salix triandra*, poljski jasen, *Fraxinus angustifolia* i topole, *Populus alba*, *Populus nigra*, dok je sloj grmlja vrlo slabo razvijen. Prizemni sloj čine: močvarna broćika, *Galium palustre*, močvarna perunika, *Iris pseudacorus*, paskvica, *Solanum dulcamara* i močvarna potočnica, *Myosotis scorpioides*.

4.4. Ekološka mreža

Temeljni mehanizam u politici zaštiti prirode Europske unije za postizanje povoljnog stanja očuvanosti divljih vrsta i stanišnih tipova je uspostava ekološke mreže Natura 2000. Pravna stečevina Europske unije koja uređuje ovo područje obuhvaća dvije direktive:

- Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22. 7. 1992.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.); poznata i kao **Direktiva o staništima**.
- Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenog 2009. o očuvanju divljih ptica (kodificirana verzija) (SL L 20, 26. 1. 2010.) kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.); poznata i kao **Direktiva o pticama**.

Cilj ovih direktiva je održati ili poboljšati stanje očuvanosti divljih vrsta i staništa navedenih u dodacima direktiva. Republika Hrvatska je svoju ekološku mrežu proglasila sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode i Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže. Kategorije područja ekološke mreže su sljedeće: **1)** Područje očuvanja značajno za ptice (**POP**); **2)** Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (**POVS**); **3)** Vjerojatno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (**vPOVS**); **4)** Posebno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (**PPOVS**). Danas ekološku mrežu Natura 2000 u Republici Hrvatskoj čini 783 područja, 38 područja očuvanja značajna za ptice (POP) i 745 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove

(vPOVS, POVS i PPOVS). Ukupna površina područja ekološke mreže iznosi 20.704 km² ili 37 % kopnenog teritorija Republike Hrvatske.

Područje obuhvata Programa nalazi se unutar područja ekološke mreže u kategorijama:

Područje očuvanja značajno za ptice (POP):

- **HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje**

Površina područja unutar obuhvata Programa iznosi 90,22 ha ili 0,136 % ukupne površine od 66.335,3272 ha, prema podacima iz Natura 2000 Standard Data Form.

Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS):

- **HR2001308 Donji tok Drave**

Površina područja unutar obuhvata Programa iznosi 90,22 ha ili 0,427 % ukupne površine od 21.107,82 ha, prema podacima iz Natura 2000 Standard Data Form.

Granično s područjem obuhvata Programa nalaze se područja ekološke mreže u kategorijama:

Područje očuvanja značajno za ptice (POP):

- **HR1000015 Srednji tok Drave**

Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS):

- **HR5000015 Srednji tok Drave**

Granice POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje preklapaju se s granicama POVS HR2001308 Donji tok Drave; granice POP HR1000015 Srednji tok Drave preklapaju se s granicama POVS HR5000015 Srednji tok Drave.

Opis područja ekološke mreže na području obuhvata Programa

PODRUČJE OČUVANJA ZNAČAJNO ZA PTICE (POP)

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status (G=gnjezdarica, P=preletnica, Z=zimovalica)		
HR1000016	Podunavlje i donje Podravlje	1	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	crnoprugasti trstenjak	G	P	
		2	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	G		
		1	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	G		
		2	<i>Anas strepera</i>	patka kreketaljka	G		
		2	<i>Anser anser</i>	siva guska	G		
		1	<i>Aquila clanga</i>	orao klokotaš			Z
		1	<i>Aquila pomarina</i>	orao kliktaš	G		
		1	<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba	G	P	
		1	<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja	G	P	
		1	<i>Aythya nyroca</i>	patka njorka	G	P	
		1	<i>Botaurus stellaris</i>	bukavac	G	P	Z
		1	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	G		
		1	<i>Casmerodius albus</i>	velika bijela čaplja	G	P	Z
		1	<i>Chlidonias hybrida</i>	bjelobrada čigra	G	P	
		1	<i>Chlidonias niger</i>	crna čigra		P	
		1	<i>Ciconia ciconia</i>	bijela roda	G		
		1	<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	G	P	
		1	<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	G		
		1	<i>Circus cyaneus</i>	eja strnjarica			Z
		1	<i>Dendrocopos medius</i>	crvenoglavi djetlić	G		
		1	<i>Dendrocopos syriacus</i>	sirijski djetlić	G		
		1	<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna	G		
		1	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	G	P	
		1	<i>Falco columbarius</i>	mali sokol			Z
		1	<i>Falco vespertinus</i>	crvenonoga vjetruša		P	
		1	<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	G		
		1	<i>Grus grus</i>	ždral		P	
		1	<i>Haliaeetus albicilla</i>	orao štekavac	G		
		1	<i>Himantopus himantopus</i>	vlastelica	G	P	
		1	<i>Ixobrychus minutus</i>	čapljica voljak	G	P	
		1	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	G		
		1	<i>Luscinia svecica</i>	modrovoljka	G	P	
		1	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	G		
		2	<i>Netta rufina</i>	patka gogoljica	G		
		1	<i>Numenius arquata</i>	veliki pozviždač		P	
		1	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak	G	P	
		1	<i>Pandion haliaetus</i>	bukoč		P	

		2	<i>Panurus biarmicus</i>	brkata sjenica	G		
		1	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	G		
		1	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	mali vranac	G		Z
		1	<i>Philomachus pugnax</i>	pršljivac		P	
		1	<i>Picus canus</i>	siva žuna	G		
		1	<i>Platalea leucorodia</i>	žličarka		P	Z
		2	<i>Podiceps nigricollis</i>	crnogrlji gnjurac	G		
		1	<i>Porzana parva</i>	siva štijoka	G	P	
		1	<i>Porzana porzana</i>	riđa štijoka	G	P	
		2	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	G		
		1	<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra	G		
		1	<i>Sylvia nisoria</i>	pjegava grmuša	G		
		1	<i>Tringa glareola</i>	prutka migavica		P	
		2	značajne negniježdeće (selidbene) populacije ptica (patka lastarka <i>Anas acuta</i> , patka žličarka <i>Anas clypeata</i> , kržulja <i>Anas crecca</i> , zviždara <i>Anas penelope</i> , divlja patka <i>Anas platyrhynchos</i> , patka pupčanica <i>Anas querquedula</i> , patka kreketaljka <i>Anas strepera</i> , lisasta guska <i>Anser albifrons</i> , siva guska <i>Anser anser</i> , guska glogovnjača <i>Anser fabalis</i> , glavata patka <i>Aythya ferina</i> , krunata patka <i>Aythya fuligula</i> , patka batoglavica <i>Bucephala clangula</i> , crvenokljuni labud <i>Cygnus olor</i> , liska <i>Fulica atra</i> , šljuka kokošica <i>Gallinago gallinago</i> , crnorepa muljača <i>Limosa limosa</i> , patka gogoljica <i>Netta rufina</i> , kokošica <i>Rallus aquaticus</i> , crna prutka <i>Tringa erythropus</i> , krivokljuna prutka <i>Tringa nebularia</i> , crvenonoga prutka <i>Tringa totanus</i> , vivak <i>Vanellus vanellus</i> , veliki pozviždač <i>Numenius arquata</i>)				

Kategorija za ciljnu vrstu:
1=međunarodno značajna vrsta za koju su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 2009/147/EZ;
2=redovite migratorne vrste za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 2. Direktive 2009/147/EZ

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status (G=gnejzdarica, P=preletnica, Z=zimovalica)		
HR1000015	Srednji tok Drave	2	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	G		
		1	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	G		
		1	<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba	G	P	
		1	<i>Casmerodius albus</i>	velika bijela čaplja		P	Z
		1	<i>Ciconia ciconia</i>	bijela roda	G		
		1	<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	G		
		1	<i>Circus cyaneus</i>	eja strnjarica			Z
		1	<i>Dendrocopos medius</i>	crvenoglavi djetlić	G		
		1	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja		P	
		1	<i>Falco columbarius</i>	mali sokol			Z
		1	<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	G		
		1	<i>Haliaeetus albicilla</i>	orao štekavac	G		

	1	<i>Ixobrychus minutus</i>	čapljica voljak	G	P	
	1	<i>Luscinia svecica</i>	modrovoljka	G	P	
	1	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	G		
	1	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak		P	
	1	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	mali vranac			Z
	1	<i>Picus canus</i>	siva žuna	G		
	2	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	G		
	1	<i>Sylvia nisoria</i>	pjegava grmuša	G		
	2	značajne negniježdeće (selidbene) populacije ptica (patka lastarka <i>Anas acuta</i> , kržulja <i>Anas crecca</i> , zviždara <i>Anas penelope</i> , divlja patka <i>Anas platyrhynchos</i> , patka pupčanica <i>Anas querquedula</i> , patka kreketaljka <i>Anas strepera</i> , glavata patka <i>Aythya ferina</i> , krunata patka <i>Aythya fuligula</i> , patka batoglavica <i>Bucephala clangula</i> , crvenokljuni labud <i>Cygnus olor</i> , liska <i>Fulica atra</i> , patka gogoljica <i>Netta rufina</i> , kokošica <i>Rallus aquaticus</i> , vivak <i>Vanellus vanellus</i>)				

Kategorija za ciljnu vrstu:
 1=međunarodno značajna vrsta za koju su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 2009/147/EZ;
 2=redovite migratorne vrste za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 2. Direktive 2009/147/EZ

PODRUČJE OČUVANJA ZNAČAJNO ZA VRSTE I STANIŠNE TIPOVE (POVS)

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip	Hrvatski naziv vrste/hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste/Šifra stanišnog tipa
HR2001308	Donji tok Drave	1	rogati regoč	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
		1	veliki tresetar	<i>Leucorhinia pectoralis</i>
		1	kiseličin vatreni plavac	<i>Lycaena dispar</i>
		1	dvoprugasti kozak	<i>Graphoderus bilineatus</i>
		1	bolen	<i>Aspius aspius</i>
		1	prugasti balavac	<i>Gymnocephalus schraetser</i>
		1	veliki vretenac	<i>Zingel zingel</i>
		1	mali vretenac	<i>Zingel streber</i>
		1	crveni mukač	<i>Bombina bombina</i>
		1	barska kornjača	<i>Emys orbicularis</i>
		1	vidra	<i>Lutra lutra</i>
		1	veliki panonski vodenjak	<i>Triturus dobrogicus</i>
		1	ukrajinska paklara	<i>Eudontomyzon mariae</i>
		1	sablarka	<i>Pelecus cultratus</i>
		1	Balonijev balavac	<i>Gymnocephalus baloni</i>
		1	istočna vodendjevojčica	<i>Coenagrion ornatum</i>
		1	zlatni vijun	<i>Sabanejewia balcanica</i>

		1	vijun	<i>Cobitis elongatoides</i>
		1	bjeloperajna krkuš	<i>Romanogobio vladykovi</i>
		1	gavčica	<i>Rhodeus amarus</i>
		1	plotica	<i>Rutilus virgo</i>
HR5000015	Srednji tok Drave	1	obična lisanka	Unio crassus
		1	rogati regoč	Ophiogomphus cecilia
		1	veliki tresetar	Leucorhinia pectoralis
		1	bolen	Aspius aspius
		1	piškur	Misgurnus fossilis
		1	prugasti balavac	Gymnocephalus schraetser
		1	veliki vretenac	Zingel zingel
		1	mali vretenac	Zingel streber
		1	barska kornjača	Emys orbicularis
		1	dabar	Castor fiber
		1	vidra	Lutra lutra
		1	veliki panonski vodenjak	Triturus dobrogicus
		1	veliki vodenjak	Triturus carnifex
		1	crnka	Umbra krameri
		1	dunavska paklara	Eudontomyzon vladykovi
		1	sablarka	Pelecus cultratus
		1	Balonijev balavac	Gymnocephalus baloni
		1	istočna vodendjevojčica	Coenagrion ornatum
		1	zlatni vijun	Sabanejewia balcanica
		1	vijun	Cobitis elongatoides
		1	bjeloperajna krkuš	Romanogobio vladykovi
		1	gavčica	Rhodeus amarus
		1	plotica	Rutilus virgo
		1	mala svibanjska riđa	Euphydrys maturna
		1	Aluvijalne šume (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	91EO*

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EEZ

Ciljevi očuvanja i mjere očuvanja u područjima ekološke mreže

Ciljevi očuvanja i mjere očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže iskazani su u tabličnom prikazu u Prilogu I. Pravilnika o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže, a odnose se na **POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje** i **POP HR1000015 Srednji tok Drave**.

Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže propisuje ciljeve očuvanja, mjere očuvanja i način provedbe mjera očuvanja ciljnih stanišnih tipova i vrsta, osim ptica, za područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove, navedenih u Prilogu Pravilnika. Ciljevi očuvanja i mjere očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova za **POVS HR2001308 Donji tok Drave** i **POVS HR5000015 Srednji tok Drave** navedeni su u Prilogu ovoga Pravilnika i dostupni su na službenim mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, na poveznici:

https://www.dropbox.com/sh/3r4ozk30a21xzdZ/AADuvuru1itHSGC_msqFFMAMa?dl=o

4.5. Analiza utjecaja aktivnosti planiranih programom na ekološku mrežu

Zahvati i aktivnosti planirani Programom su sljedeći:

- promatranje i prebrojavanje divljači i pojedinih drugih životinjskih vrsta prema godišnjoj dinamici;
- organizacija i rad lovočuvarske službe;
- provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači;
- eventualno izlučivanje jedinki divljači i pojedinih drugih životinjskih vrsta hvatanjem pomoću selektivnih živolovki, sokolarenjem i eventualnim odstrjelom, uz pridržavanje odredbi i procedura propisanih u važećim zakonskim i podzakonskim propisima vezanim za tu aktivnost.

Donošenjem Programa bit će moguće poduzimanje određenih mjera kojima će se spriječiti štete počinjene od strane divljači i mjera kojima će se divljači štititi na navedenim površinama, kao i postupanje s ranjenim ili bolesnim jedinkama divljači.

Uvažavajući ekološke zahtjeve ciljnih vrsta i njihovu rasprostranjenost, te položaj dijela područja ekološke mreže **POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje** unutar obuhvata Programa (površinom od 90,22 ha čini udio od 0,136 % ukupne površine od 66.335,3272 ha, prema podacima iz Natura 2000 Standard Data Form), nisu očekivani značajni direktni negativni utjecaji na ciljne vrste ptica u statusu: gnjezdarica, preletnica, zimovalica, odnosno značajne negnjezdeće (selidbene) populacije ptica. Temeljem Programa gospodari se s 8 ciljnih vrsta ptica u statusu značajne negnjezdeće (selidbene) populacije, a koje se ujedno nalaze na popisu divljači (prema odredbama Zakonu o lovstvu): **kržulja (*Anas crecca*)**, **divlja patka (*Anas platyrhynchos*)**, **patka pupčanica (*Anas querquedula*)**, **lisasta guska (*Anser albifrons*)**, **guska glogovnjača (*Anser fabalis*)**, **glavata patka (*Aythya ferina*)**, **krunata patka (*Aythya fuligula*)** i **liska crna (*Fulica atra*)**. S obzirom da Programom nije planirano izlučenje navedenih vrsta nego samo praćenje i bilježenje brojnog stanja njihovih populacija, može se zaključiti da neće biti značajnog negativnog utjecaja na ove ciljne vrste. Ostale ciljne vrste ptica za POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje u statusu: gnjezdarica, preletnica, zimovalica, odnosno značajne negnjezdeće (selidbene) populacije ptica, nisu na popisu divljači te se može isključiti mogućnost direktnih negativnih utjecaja Programa na njih.

Prepoznat je mogući povremeni, kratkotrajni i ograničeni utjecaj uznemiravanjem ciljnih vrsta ptica. Pri obilascima i kretanjem ljudi motornim vozilima, plovilima ili hodom unutar obuhvata Programa, u svrhu provedbe zahvata i aktivnosti planiranih Programom (promatranje i prebrojavanje divljači i drugih životinjskih vrsta, provedba mjera liječenja, uklanjanja lešina, izgradnje hranilišta, solišta i osmatračnica, spašavanja i eventualnog izlučivanja divljači), moguće je uznemiravanje bukom što jedinke ptica može rastjerati ili potaknuti na premještanje u mirnija područja. Ovaj utjecaj je ocijenjen minimalnim za populacije gnjezdarica, a druge navedene ciljne vrste ptica za POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje nisu isključivo vezane za ovo područje, već i drugdje imaju dovoljno pogodnih staništa za obitavanje i razmnožavanje.

Uvažavajući ekološke zahtjeve ciljnih vrsta i njihovu rasprostranjenost, te položaj dijela područja ekološke mreže **POP HR1000015 Srednji tok Drave** granično uz obuhvat Programa, nisu očekivani značajni direktni negativni utjecaji na ciljne vrste ptica u statusu: gnjezdarica, preletnica, zimovalica, odnosno značajne negnjezdeće (selidbene) populacije ptica. Temeljem Programa gospodari se s 6 ciljnih vrsta ptica u statusu značajne negnjezdeće (selidbene) populacije, a koje se ujedno nalaze na popisu divljači (prema odredbama Zakonu o lovstvu): **kržulja (*Anas crecca*)**, **divlja patka (*Anas platyrhynchos*)**, **patka pupčanica (*Anas querquedula*)**, **glavata patka (*Aythya ferina*)**, **krunata patka (*Aythya fuligula*)** i **liska crna (*Fulica atra*)**. S obzirom da Programom nije planirano izlučenje navedenih vrsta nego samo praćenje i bilježenje brojnog stanja njihovih populacija, može se zaključiti da neće biti značajnog direktnog negativnog utjecaja na ove ciljne vrste. Ostale ciljne vrste ptica za POP HR1000015 Srednji tok Drave u statusu: gnjezdarica, preletnica, zimovalica, odnosno značajne negnjezdeće (selidbene) populacije ptica, nisu na popisu divljači te se može isključiti mogućnost direktnih negativnih utjecaja Programa na njih.

Prepoznat je mogući povremeni, kratkotrajni i ograničeni utjecaj uznemiravanjem ciljnih vrsta ptica. Pri obilascima i kretanjem ljudi motornim vozilima, plovilima ili hodom unutar obuhvata Programa, u svrhu provedbe zahvata i aktivnosti planiranih Programom (promatranje i prebrojavanje divljači i drugih životinjskih vrsta, provedba mjera liječenja, uklanjanja lešina, izgradnje hranilišta, solišta i osmatračnica, spašavanja i eventualnog izlučivanja divljači), moguće je uznemiravanje bukom što jedinke ptica može rastjerati ili potaknuti na premještanje u mirnija područja. Ovaj utjecaj je ocijenjen minimalnim jer navedene ciljne vrste ptica za POP HR1000015 Srednji tok Drave nisu isključivo vezane za ovo područje, već i drugdje imaju dovoljno pogodnih staništa za obitavanje i razmnožavanje.

Uvažavajući ekološke zahtjeve ciljnih vrsta i njihovu rasprostranjenost, te položaj dijela područja ekološke mreže **POVS HR2001308 Donji tok Drave** unutar obuhvata Programa (površinom od 90,22 ha čini udio od 0,427 % ukupne površine od 21.107,82 ha, prema podacima iz Natura 2000 Standard Data Form) i položaj dijela područja ekološke mreže **POVS HR5000015 Srednji tok Drave** granično uz obuhvat Programa, nisu očekivani značajni direktni negativni utjecaji na ciljeve očuvanja (ciljne vrste i ciljna staništa). Od 21 ciljne vrste za **POVS HR2001308 Donji tok Drave**, njih 12 (57 %) su slatkovodne ribe, pet vrsta su kukci, dvije vrste su vodozemci te po jedna vrsta gmazova i sisavaca: vidra (*Lutra lutra*). Navedene ciljne vrste ne pripadaju u divljač i njima se neće upravljati kroz aktivnosti propisane Programom. Od 23 ciljne vrste za **POVS HR5000015 Srednji tok Drave**, njih 14 (61 %) pripada fauni slatkovodnih riba, četiri vrste (17 %) pripada fauni kukaca, po jedna vrsta pripada fauni mekušaca, vodozemaca i gmazova te dvije vrste fauni sisavaca: dabar (*Castor fiber*) i vidra (*Lutra lutra*). Dabar se nalazi na popisu divljači i temeljem članka 60. stavka 3. Zakona o lovstvu njime se gospodari u skladu s Planom gospodarenja dabrom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja dabrom za pojedinu godinu, dok vidra nije na popisu divljači. Ostale ciljne vrste u navedenim područjima ekološke mreže ne pripadaju u divljač i njima se neće upravljati kroz aktivnosti propisane Programom.

Zbog provedbe pojedinih aktivnosti planiranih Programom u dijelovima područja ekološke mreže **POVS HR2001308 Donji tok Drave** i **POVS HR5000015 Srednji tok Drave**, moglo bi se zbog uznemiravanja očekivati utjecaj na ciljne vrste sisavaca: dabra (*Castor fiber*) i vidru (*Lutra lutra*), kao vrsta s velikim radijusom kretanja radi potrage za hranom. To se odnosi prvenstveno na uznemiravanje bukom pri obilascima i kretanjem ljudi motornim vozilima,

plovilima ili hodom u području obuhvata Programa, što može rastjerati jedinke dabra ili vidre ili ih potaknuti na premještanje u mirnija područja. Navedene ciljne vrste (dabar i vidra) nisu isključivo vezane za POVS HR2001308 Donji tok Drave i POVS HR5000015 Srednji tok Drave, već i drugdje imaju dovoljno raspoloživih staništa za obitavanje i razmnožavanje, pa nije očekivan značajni direktni negativni utjecaj uznemiravanja. Mogući negativni utjecaj ocijenjen je minimalnim jer je povremen, kratkotrajan i prostorno ograničen. Dinamiku provođenja pojedinih aktivnosti planiranih Programom prilagoditi i organizirati tako da se izbjegne uznemiravanje ciljnih vrsta u POVS HR2001308 Donji tok Drave i POVS HR5000015 Srednji tok Drave u razdoblju njihova razmnožavanja. Zahvati i aktivnosti planirani Programom ne uzrokuju gubitak ili promjene stanišnih tipova na području obuhvata Programa, niti će značajno negativno utjecati na cjelovitost i stabilnost ciljnih stanišnih tipova za ciljne vrste i druge pripadnike divlje faune i flore u područjima ekološke mreže: POVS HR2001308 Donji tok Drave i POVS HR5000015 Srednji tok Drave. Navedeno se odnosi na ciljni stanišni tip: Aluvijalne šume (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91E0*.

Sve lovne aktivnosti organizirati i provoditi sukladno odredbama Pravilnika o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže i Pravilnika o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže.

4.6. Mjere očuvanja i zaštite bioraznolikosti

Mjere očuvanja i zaštite bioraznolikosti na području obuhvata Programa su sljedeće:

- zabranjeno je odlaganje bilo kakve vrste otpada u okoliš na području obuhvata Programa;
- zabranjeno je unositi strane vrste, sukladno Zakonu o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima;
- rastjerivanje i eventualno izlučivanje divljači i pojedinih drugih životinjskih vrsta provoditi na udaljenosti većoj od 100 m od gnijezda ciljnih vrsta ptica u POP HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje i u vrijeme izvan sezone gnijedženja ciljnih vrsta ptica, te vodeći računa o izbjegavanju uznemiravanja jedinki vidre i dabra u sezoni razmnožavanja;
- opažanja i nalaze rijetkih i strogo zaštićenih vrsta na području obuhvata Programa evidentirati u poglavlju: „Kronika programa zaštite divljači“ i Obrascu za evidentiranje ugroženih i strogo zaštićenih vrsta i ciljnih vrsta područja ekološke mreže RH te navedene podatke jednom godišnje dostavljati Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja - Zavodu za zaštitu okoliša i prirode;
- pri planiranju i provedbi svih mjera, radnji, zahvata i aktivnosti na području obuhvata Programa pridržavati se odredbi važećih propisa iz lovstva i zaštite prirode, kao i Pravilnika o mjerama zaštite Posebnog zoološkog rezervata „Podpanj“.

5. MJERE ZAŠTITE DIVLJAČI

Mjere zaštite divljači podrazumijevaju niz radnji a koje će u imati za cilj osiguravanje nesmetanog života i obitavanja divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta na površinama njihovog prirodnog staništa bez ugrožavanja istih. Isto tako, pojedine radnje imaju za cilj sprječavanje fragmentacije staništa, kao i nesmetane prirodne migracije divljači i ostalih životinjskih vrsta.

5.1. Zabrana lova divljači osim izuzetaka

Na površinama izvan lovišta zabranjeno je loviti divljač, osim izuzetaka koji su propisani odredbom čl. 61. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači:

1. ranjenu ili bolesnu tijekom cijele godine, uz obvezu prijave nadležnom uredu i prednošenje uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstranjena divljač bila ranjena ili bolesna;
2. u slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
3. za potrebe znanstveno – istraživačkih i znanstveno – nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom;
4. radi smanjivanja broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nepodnošljivih šteta.

Lov divljači koja stalno, sezonski ili povremeno obitava ili prelazi preko površina izvan lovišta, a čija je prisutnost na površinama izvan lovišta nepoželjna, može se obavljati **lovom žive divljači (hvataljkama i slično)**, a zatim se uhvaćena divljač ispušta na neko drugo područje. Isto tako potrebno je pokušati obaviti i **izgon divljači s površina izvan lovišta, ali samo u slučajevima kada taj izgon ne utječe na sigurnost ljudskih života**, što je potrebno procijeniti na licu mjesta i u svakom slučaju pojavljivanja divljači posebno.

Divljač je temeljem članka 66. stavka 1. točke 1.-16. Zakona o lovstvu zabranjeno loviti:

1. načinima i sredstvima kojima se ona masovno uništava
2. korištenjem žive, oslijepljene ili osakaćene životinje kao mamca
3. odašiljačima zvuka
4. električnim i elektroničkim ubojitim ili omamljujućim napravama
5. umjetnim svjetlećim napravama
6. zrcalima i drugim zasljepljujućim napravama
7. napravama za osvjetljavanje cilja
8. optičkim ciljnicima za noćni lov s mogućnošću elektroničkog povećavanja ili pretvaranja slike
9. eksplozivima
10. mrežama koje su načelno ili prema uvjetima uporabe neselektivne
11. zamkama koje su načelno ili prema uvjetima uporabe neselektivne
12. samostrijelom
13. otrovima i otrovnim ili omamljujućim mamcima
14. istjerivanjem životinja iz skloništa plinom ili dimom
15. zabranjenim oružjem sukladno propisima kojima se regulira nabava i posjedovanje oružja građana i poluautomatskim oružjem sa spremnikom koji može sadržavati više od dva naboja
16. za ptice dodatno i stupicama, mrežama, zamkama, kukama i lijepkom.

Nadalje članak 66. stavak 4. istoga Zakona propisuje: **„Dopuštenje za iznimnu uporabu sredstava iz stavka 1. točaka 1.-16. ovoga članka donosi Ministarstvo, uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.** Naredbom o smanjenju brojnog stanja pojedinih vrsta divljači propisano je da se dopušta upotreba optičkih ciljnika za noćni lov s mogućnošću elektroničkog povećavanja unutar zaštićenih područja i umjetnih svjetlećih naprava i naprava za osvijetljavanje cilja izvan zaštićenih područja. Isto tako, dopušta se lov u razdoblju lovostaja za svinju divlju (krmača), te nakon ishođenja zapisnika veterinarskog inspektora odstrjel domaćih svinja lovačkim oružjem uz poštivanje propisanih uvjeta načina uporabe lovačkog oružja i naboja kao i za svinju divlju.

Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovno-gospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači, u članku 60. propisuje mjere za sprječavanje šteta od divljači, među kojima je navedeno i: **„smanjivanje broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta“.** Slijedom navedenoga, ako se procijeni prevelika brojnost divljači u području površine izvan lovišta, može doći do gospodarski nedopustivih šteta. Tijekom stalnog monitoringa za vrijeme trajanja ovog Programa, ukoliko se iz bilo kojih razloga divljač pojavi na području obuhvata u većem broju od propisanog ovim Programom i ako će pričinjavati gospodarske štete, može se primijeniti redu redukcijски odstrjel.

U gore navedenim slučajevima lova divljači na površinama izvan lovišta **lov se obavlja sukladno odredbama Zakona o lovstvu i mjerodavnih podzakonskih akata, uz pridržavanje i odredbi Zakona o oružju te ishođenja dopuštenja od tijela nadležnog za zaštitu prirode.**

Sve što se tiče sigurnosti navedeno je za divljač, vrijedi i za ostale životinjske vrste. **Za eventualni izlov, rastjerivanje i/ili uklanjanje ostalih životinjskih vrsta koje nisu divljač u smislu odredbi Zakona o lovstvu, s posebnim naglaskom na strogo zaštićene životinjske vrste u smislu posebnih zakonskih i podzakonskih akata, potrebno je tražiti odobrenje od ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.** Nakon dobivanja potrebnih odobrenja i rješenja od ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode potrebno je od ministarstva nadležnog za poslove lovstva zatražiti **rješenje o mjerama i uvjetima za uporabu lovačkog oružja i naboja, te uvjete i način lova za životinjsku vrstu koja nije divljač u smislu Zakona o lovstvu, a čije je uklanjanje posebnim rješenjem propisalo drugo nadležno tijelo.**

Nakon prikupljanja i dobivanja svih potrebnih rješenja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije treba obaviti radnje izlučivanja (hvatanje, odstrjel i slično) u skladu sa zakonskim propisima.

Ukoliko Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije nije registrirana za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljač, treba sklopiti Ugovor s pravnom ili fizičkom osobom koja će obavljati izlučivanje divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta s područja obuhvata Programa. **Temeljem članka 67. st. 1. i 2. Zakona o lovstvu u lovu odnosno u izlučivanju smiju sudjelovati osobe koja uza se imaju lovačku iskaznicu s važećom identifikacijskom markicom za pojedinu lovnu godinu i pisano dopuštenje ovlaštenika prava lova te pravne ili fizičke osobe koje gospodare zemljištem iz članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu.** Odstrijeljivati divljač smije samo osoba koja uz navedene uvjete posjeduje i oružni list za držanje i nošenje oružja u svrhu lova.

Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije može sastaviti popis osoba koje će obavljati izlučivanje, osobito odstrjelom, divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta, da bi se i na navedeni način mogući bespravni lov potpuno eliminirao.

5.2. Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko – zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke

Sva divljač, kao i ljudi te domaće i sve ostale životinjske vrste, podložna je obolijevanju od raznih bolesti. Bolest je svaki poremećaj fiziološkog stanja organizma. Spomenuti poremećaji mogu dovesti do privremenog smanjenja ili trajnog izostanka funkcioniranja pojedinih organa, a kao posljedica toga može nastupiti i ugibanje, odnosno smrt. Budući da postoji niz bolesti na divljači i domaćim životinjama koje se prenose uzajamno, a neke od njih ugrožavaju i čovjeka, predviđaju se razne preventivne, dijagnostičke, kurativne i higijensko – zdravstvene mjere radi zaštite divljači, životinjskih i ostalih vrsta, a u konačnici i čovjeka. Vrlo je važno uspostaviti suradnju s veterinarskom službom te redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači uz područje obuhvata jer divljač nema stanište, a time ni kapacitet na ovim površinama izvan lovišta. Isto tako redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači nakon eventualno obavljenog lova, osobito ako se posumnja na bolest. Ako se posumnja na bolest obavezno tražiti pregled eventualno uginule divljači, divljači izlučene hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom, a u cilju sprječavanja pojave i širenja zaraznih bolesti. Ako se na površinama izvan lovišta proglasi pojava zarazne bolesti ili se ona može očekivati, mora se osigurati provođenje mjera u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja, uz obavještenje nadležne veterinarske službe, dok takva zaraza ili opasnost od njezina širenja traje.

Među mnogobrojnim i različitim uzrocima koji utječu na smanjenje broja divljači, bolesti zauzimaju značajno mjesto. Pri osmatranju moraju se na živoj divljači uočiti promjene i poremećaji koje ukazuju na neku od bolesti, a to su: nemogućnost bijega u situacijama kada obično bježi; zaostajanje ili odvajanje od ostalih životinja; često zastajkivanje, odmaranje, lijevanje ili šepanje; ako se nalazi na mjestima na koja u normalnim uvjetima ne zalazi; mršavost i neurednost dlake ili perja; otežano disanje, kašalj, proljev, trom hod; gubitak straha pred čovjekom; agresivnost i niz drugih neprirodnih ponašanja divljači.

Budući da se samim promatranjem bolesne životinje obično ne može procijeniti ni uzrok bolesti ni njezino značenje za druge vrste divljači, životinjske vrste, stoku, ali i čovjeka, preporučuje se dostaviti veterinarskoj instituciji jednu ili više uginulih, uhvaćenih ili eventualno odstrjeljenih bolesnih jedinki.

Na fiziološko stanje organizma može utjecati puno čimbenika. Čimbenici koji mogu dovesti do oštećenja organizma i nastanka bolesti mogu se podijeliti na unutarnje i vanjske. Vanjski čimbenici mogu biti mehanički, klimatski, kemijski i biološki. U unutarnje čimbenike ubraja se smanjena otpornost organizma, nasljeđe patogenih osobina, konstitucija i dispozicija. Vanjski uzroci su češći i bolje poznati nego unutarnji. Iako uvijek ne postoji jasno izražena granica, radi lakše provedbe mjera zaštite divljači, bolesti se dijele na: unutrašnje (nezarazne), zarazne i nametničke (parazitarne ili invazijske).

Unutrašnje (nezarazne) bolesti

Unutrašnje (nezarazne) bolesti karakteriziraju individualna uginuća kod divljači. Nađenu divljač potrebno je adekvatno zbrinuti sukladno zakonskoj regulativi. Potencijalne nezarazne bolesti su: trovanje, nadam, rane, prijelomi, avitaminoze i dr. Kao preventivu možemo pre-

poručiti dodavanje vitaminsko-mineralnih dodataka u hranu, posebice u vrijeme gravidnosti. Nepravilnosti morfologije tijela i lovačkih trofeja kod divljači se mogu pojaviti kao posljedica nepravilnog uzgojnog odstrjela – pri odabiru i izlučivanju jedinki, kao i zbog nepravilne i nepravodobne selekcije. Moguća je pojava hranjenja divljači pokvarenom hranom, osobito u doba godine kada divljač nema izbora hrane u prirodi. Navedene pojave sprječavaju se neposrednim otklanjanjem njihovih uzroka, najprije stručnim pristupom u odabiru divljači za odstrjel, a potom kontrolom ispravnosti hrane i donošenjem svježih i kvalitetnih hrane.

Proljetni proljev srneće divljači je bolest koja se javlja tijekom prvih mjeseci u godini. Na oboljelim životinjama zapažaju se mršavost, teže kretanje, a zadnji dio tijela je zaprljan izmetom. Prema sadašnjim saznanjima ova bolest može biti uzrokovana s više uzroka i poremećaja u metabolizmu ili nametničkom invazijom. Poremećaj u metabolizmu javlja se nakon hladnog i vlažnog vremena prelaskom zime u kišovito proljeće, odnosno kod životinja koje su imale deficitarnu hranidbu (nedostatak vitamina, minerala i drugo).

Zarazne bolesti

Uzročnici mogu biti virusi, bakterije, rikecije, gljivice, prioni i dr. Za sprječavanje pojave ovih bolesti, kao i stjecanje vitalnosti i imuniteta predviđa se primjena vitaminsko-mineralnih dodataka u hranu. Mjesta hranjenja i koncentriranja divljači potrebno je dezinficirati zaštitnim sredstvima. Trajno je potrebno pratiti stanje i ponašanje divljači radi uočavanja eventualnih pojava zaraznih bolesti. Oboljelu divljač treba odstrijeliti te poslati u nadležnu ustanovu. Isti postupak je i s pronađenim lešinama pri sumnji na zaraznu bolest. Ako prispjeli nalazi ukazuju na pojavu zarazne bolesti poduzet će se adekvatne mjere preko nadležne veterinarske službe.

Tuberkuloza (TBC) je u tipičnom obliku kontagiozna, kronična zarazna bolest svih vrsta sisavaca i ptica i čovjeka (zoonoza). Uzročnik je bakterija *Mycobacterium* sp. Očituje se tvorbom čvorića (tuberkula), upalom seroznih ovojnica (poplućnica, porebrica, potrbušnica) i kasnijom njihovom nekrozom. Ako se pri vađenju utrobe uoče ovakve promjene, potrebno je obvezno prijaviti veterinarskoj službi. Meso nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Fibropapilomatoza je kronična virusna bolest koja se karakterizira stvaranjem dobroćudnih izraslina po koži ili sluznicama tzv. fibropapiloma (fibroma ili papiloma). Izraslina može biti samo jedna pa do više desetaka i različite veličine (nekoliko milimetara do nekoliko desetaka centimetara). Liječenje bi bilo moguće u kontroliranom uzgoju i u slučajevima da životinje uspavamo, no u otvorenim lovištima uputno je obaviti sanitarni odstrjel. S tvorevinama postupati oprezno (u rukavicama) i dijelove tijela gdje su zastupljene odstraniti i neškodljivo ukloniti, dok je ostalo meso higijenski ispravno ako životinja nije bila enormno iscrpljena i mršava, kada cijelu životinju treba neškodljivo ukloniti.

Aktinomikoza je kronična zarazna bolest papkara, a javlja se povremeno kod srneće divljači. Uzročnik bolesti je bakterija *Actinomyces* sp. koja prodire u organizam preko ozljeda usne sluznice kada životinja uzima hranu i pri promjeni zubi kod mladih životinja. Na desnim srneće divljači opažaju se gnojni čvorovi iz kojih se nastavlja daljnji prodor uzročnika na kosti čeljusti i vilice (maksile i mandibule). Bolest se očituje oteknućem na području čeljusti i/ili vilice. Bolesna grla treba sanitarno odstrijeliti.

Slinavka i šap virusna je bolest papkara, a rijetko može oboljeti čovjek. Od divljači najčešće obolijeva srna. U Hrvatskoj se javlja iznimno rijetko. Divljač se može inficirati na različite

načine u prirodi, prvenstveno na pašnjacima gdje su prethodno boravile zaražene životinje, kao i izravnim kontaktom s bolesnim jedinkama ili pak boravkom na hranilištu. Virus je izrazito kontagiozan pa se zaraza lako prenosi s mjesta na mjesto na indirektan način putem transportnih sredstava, drugih životinja ili čovjeka, koji može virus pasivno prenijeti na cipelama ili odjeći. Inkubacija traje do sedam dana te se nakon toga javi povišena temperatura, smanji apetit i javlja se lagano slinjenje koje se nakon par dana trajanja bolesti znatno pojačava, jer se bolest očituje stvaranjem karakterističnih mjehura u usnoj šupljini iz kojih se cijedi obilna slina. U međupapčanim prostorima se također javljaju afte koje se kasnije inficiraju sekundarnim bakterijama pa se javljaju gnojni procesi na papcima. Liječenja nema, a u slučaju pojave bolesti provode se zakonom propisane mjere suzbijanja ove opasne zaraze.

Bjesnoća je akutna bolest svih vrsta toplokrvnih životinja te čovjeka, koja se očituje zahvaćanjem središnjeg živčanog sustava i najčešće završava uginućem poslije nekoliko dana bolovanja. Razlikujemo urbanu (gradsku) bjesnoću, pri kojoj pretežno obolijevaju domaće životinje, i silvatičnu (šumsku), pri kojoj obolijeva uglavnom divljač, najčešće lisica. Glavni je i jedini izvor bjesnoće bolesna životinja, koja pri ugrizu slinom unosi uzročnika u tijelo ugrizene životinje. S ulaznog mjesta uzročnik prodire živcima do mozga, gdje se umnaža i poslije nekog vremena (oko deset dana prije pojave prvih znakova bolesti) dospijeva u slinu, kad ga životinja može prenijeti dalje ugrizom na drugu životinju. Od prodora uzročnika u tijelo životinje do pojave prvih znakova bolesti proteknu prosječno od dva do osam tjedana. Sama bolest traje većinom jedan do sedam dana. Nasuprot domaćim životinjama, u kojih se bjesnoća očituje agresivnošću, u lisica se, obrnuto, zamjećuje gubitak straha od čovjeka pa takve lisice zalaze u naseljena mjesta, ulaze u ograđena dvorišta, približavaju se čovjeku. Sprječavanje bjesnoće u divljači obavlja se smanjenjem broja lisica. Meso bijesnih ili sumnjivih životinja nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Svinjska kuga akutna je do kronična zarazna bolest domaćih i divljih svinja. U jednih i drugih uzrokuje znatne gubitke, a očituje se zahvaćanjem probavnog sustava i rjeđe upalom pluća. Uzročnik bolesti je virus. Izvor bolesti je zaražena domaća ili divlja svinja, a prenosi se dodiranjem bolesnih i zdravih svinja, pri čemu bolesne izlučuju uzročnika fecesom, mokraćom, iscjetkom iz očiju i nosnica i krvlju. Prvi se znakovi bolesti očituju ležanjem, prestajanjem uzimanja hrane, povišenjem tjelesne temperature, pojavom gnojnog konjunktivitisa i otežanim disanjem, hrapavim glasanjem, izmjenom proljeva i začepa, zanošenjem stražnjih dijelova tijela i tako dalje. Svinjska se kuga očituje brojnim krvarenjima po kori bubrega, po sluznici mokraćnog mjehura, po limfnim čvorovima i po koži, gnojnim iscjetkom iz očiju, nalazom krvnih oštro ograničenih područja po rubovima slezene (infarkti), krupoznom upalom pluća, upalom želudca i crijeva. Pri dugotrajnijem bolovanju smatra se karakterističnim nalazom pojava uzdignutih oštro ograničenih zelenkastosmeđih područja promjera od pola do jednog centimetra. Bolest može trajati do petnaestak dana. Kuga se dokazuje načinom širenja, slikom bolesti, razudbenim nalazom, biološkim pokusima na zdravim necijepljenim svinjama i dokazom uzročnika bolesti. Pri pojave svinjske kuge u slobodnoj prirodi preporučuje se odstrjel što je moguće većeg broja svinja divljih te zakapanje ili spaljivanje svih odstrijeljenih ili uginulih životinja. Pogonom se ne lovi jer bi u tom slučaju došlo do rastjerivanja životinja koje bi bolest raširile na veće područje. Meso oboljelih domaćih i/ili divljih svinja nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Afrička svinjska kuga je vrlo kontagiozna virusna zarazna bolest svinja (domaćih i divljih) koja se manifestira u obliku hemoragijske groznice sa mortalitetom koji može doseći i 100%. Prvi klinički znak bolesti obično je visoka tjelesna temperatura (više od 40°C), praćena de-

presijom, gubitkom apetita, brzim i teškim disanjem, te iscjetkom iz nosa i očiju. Svinje su nekoordinirane u kretanju i nakupljaju se u skupine. Krmače mogu pobaciti u svim stadijima gravidnosti. Kod nekih svinja može doći do povraćanja i opstipacije, dok se kod nekih može razviti krvavi proljev. Javljaju se vidljiva potkožna krvarenja, posebno na ekstremitetima i uškama. Prije smrti može doći do kome, koja se javlja jedan do sedam dana nakon pojave kliničkih znakova. Patoanatomski nalazi pokazuju tipičan hemoragijski sindrom s općom kongestijom trupa, nakupljanjem krvi u prsnoj i trbušnoj šupljini, povećanom tamnom slezenom, hemoragičnim limfnim čvorovima koji nalikuju ugrušcima krvi, posebno bubrežni i gastrohepatični limfni čvorovi, petehijalnim krvarenjima po bubrezima (kortikalnim i medularnim piramidama i bubrežnoj nakapnici), serozi abdomena, sluznici želuca i crijeva i srcu (epikard i endokard), hidrotoraksom i petehijama po pleuri.

Sindrom europskog smeđeg zeca akutna je zarazna bolest zečeva, eksplozivna širenja, koja se počela pojavljivati osamdesetih godina u Švedskoj i Danskoj. U početku se smatralo da ju uzrokuje otrovanje nekim pesticidom, repičinom sačmom ili mikrotoksinom, zatim nekom bakterijom, no devedesetih je godina kao uzročnik utvrđen virus (Calicivirus). Do danas je bolest zabilježena u Austriji, Češkoj, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, Italiji, Engleskoj, Finskoj, Poljskoj i Hrvatskoj. Budući da zečevi najčešće ugibaju zimi i u proljeće, pretpostavlja se da uzročnik bolesti preživljava tijekom ljeta u slobodnoj prirodi. Izvor bolesti je bolesni zec. Bolest se širi dodirom, pri čemu je dišni sustav ulazno mjesto uzročnika. Bolest traje nekoliko dana, a obolijeva 20 do 100 posto zečeva, od kojih ugiba prosječno 50 do 60 posto. Neki zečevi jako mršave, dok su drugi dobrog gojidbenog stanja. Bolesne životinje gube tek, otežano se kreću, gube ravnotežu, umaraju se i tako dalje. Na unutarnjim organima očituju se punokrvnost grkljana i dušnika, punokrvnost i edem pluća, punokrvnost bubrega, slezele i jetre, napeto ispunjen žučni mjehur i proširen želudac, negnojna upala mozga. Bolest se utvrđuje histološkom pretragom organa i dokazom njezina uzročnika. Zbog brzine širenja bolesti teško je preporučiti bilo kakve zadovoljavajuće mjere. Također ne postoji ni bilo kakav djelotvoran lijek. Potreban je odstrjel bolesnih i na bolest sumnjivih zečeva. Meso je upotrebljivo za prehranu ljudi.

Newcastleska bolest (atipična kuga peradi, kokošja kuga) akutna je zarazna i kontagiozna bolest domaće peradi i nekih vrsta pernate divljači, a očituje se pretežno zahvaćenjem probavnog sustava i uginućem velikog broja oboljelih ptica. Uzročnik je virus (paramiksovirus). Nagao gubitak teka, otežano disanje, glasni hropci, kričeće glasanje i zelenkast proljev slika su bolesti. Karakterističnim se nalazom smatraju krvarenja na folikulima žljezdanog želuca i po sluznici crijeva, na kojim se mjestima razvijaju čirevi koje prekrivaju kašaste sive naslage (butoni). Bolest se utvrđuje pretragom lešina uginulih ptica, a sigurno dokazom uzročnika i biološkim pokusom na kokošjim embrijima. Bolest se suzbija cijepljenjem zdravih ptica u uzgajalištima i sprječavanjem unošenja uzročnika u uzgoje. Pri pojavi bolesti treba usmrtiti cijeli uzgoj, a lešine zakopati ili spaliti. Meso nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Influenca ptica (IP), ili poznatija kao ptičja gripa, je zarazna bolest domaće peradi i drugih ptica koju uzrokuju tip A virus influence. Osobito su opasni visokopatogeni virusi IP (koji nastaju mutacijom određenih niskopatogenih virusa IP (NPVIP) i to pod tipovi H5 i H7 koji u zaraženim jatima peradi uzrokuju i 100% – tna uginuća. Općenito se smatra da je domaća perad slobodna od virusa IP. Međutim određene vrste divljih ptica (naročito migratorne vodene ptice kao npr. labudovi, patke i guske) predstavljaju stalne „rezervoare“ virusa NPIP i mogu biti izvor zaraze za domaću perad, a konačno i druge životinje i ljude. Ovaj rizik je tim veći što mjere koje bi mogle zaustaviti ili nisu poznate ili su neprimjenjive. Budući da se

zna da su neke vrste divljih ptica glavni „rezervoari“ virusa IP, obično bez vidljivih kliničkih znakova bolesti, važno je utvrditi da li se i u kojoj prevalenciji virus IP podtipova H5 i H7 nalazi u divljih ptica. Ovi podaci prikupljaju se tzv. aktivnim monitoringom tj. kontinuiranim pretraživanjem ulovljenih, odstrijeljenih ili uginulih divljih ptica koje se ne uzgajaju na gospodarstvu i to: divljih pataka, divljih gusaka, galebova, ćurlina i kormorana, čime se ujedno uspostavlja sustav otkrivanja mogućih infekcija virusom IP u divljih ptica. Korisni podaci o stanju IP u divljih ptica mogu se prikupiti i pretraživanjem svježih uginulih ptica koje lovci, ornitolozi i drugi zainteresirani mogu dostaviti na laboratorijsko pretraživanje. Pretraživanje divljih ptica provodi se u svrhu utvrđivanja prevalencije infekcije virusom influence ptica u određenih vrsta ptica selica na određenim lokacijama tj. boravištima i/ili odmoristima divljih ptica, te opisivanja i kvantificiranja rizika koji u odnosu na ovu bolest, divlje ptice predstavljaju za domaću perad, a konačno i za ljude. Postupak s odstrijeljenim, ulovljenim i svježim uginulim divljim pticama od kojih će biti uzeti uzorci (obrisak nečisnice i dušnika) treba biti kako slijedi:

- naizgled zdrave, odstrijeljene divlje ptice od kojih su uzeti uzorci nije potrebno neškodljivo uklanjati, nego se s takvim odstrijeljenim pticama uobičajeno postupa;
- naizgled bolesne (otok glave i vrata, iscjedak iz nosa, upala očnih spojnice) odstrijeljene ili svježih uginule divlje ptice, treba neškodljivo ukloniti zakopavanjem tako da se na lešine u jami prvo stavi sloj gašenog vapna (kalcijev hidroksid) ili kaustične sode (natrijev hidroksid), zatim sloj zemlje debljine najmanje 50 cm do površine tla i na kraju sloj zemlje od najmanje 50 cm iznad površine tla (humak) kako bi strvinarima onemogućili iskopavanje ptica.

Opće biosigurnosne mjere u postupanju s divljim pticama uključuju održavanje osobne higijene kao što su: pranje (sapunom i/ili deterdžentima) ruku, obuće, odjeće i opreme koja je bila u kontaktu s divljim pticama. Svježih uginule divlje ptice možete dostaviti na pretragu u Centar za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta, Heinzelova 55, 10000 Zagreb. Lešinu ptice treba dostaviti u nepropusnoj dobro zatvorenoj plastičnoj vreći (najbolje u dvije vreće). Prilikom dostave lešine u laboratorij, uputno je ispuniti i zajedno s lešinom dostaviti Upitnik.

Invazijske (parazitarne ili nametničke) bolesti

Invazijske (parazitarne ili nametničke) bolesti uzrokuju pripadnici životinjskog carstva koje zovemo paraziti ili nametnici. Oni se povremeno ili trajno zadržavaju na/u drugim živim organizmima. Nametnici mogu parazitirati na koži, dlaci ili sluznicama pa ih zovemo vanjski ili ektoparaziti. Ako parazitiraju u unutrašnjim organima i tkivima (npr. crijeva, pluća, jetra, mozak, krv i sl.) govorimo o unutarnjim ili endoparazitima. Prisutnost parazita moguće je utvrditi praćenjem ponašanja divljači, koja je uznemirena, neuredne dlake i slabog gojnog stanja. U cilju praćenja intenziteta i prisutnosti endoparazita preporučljivo je uzimanje i slanje uzoraka odstrijeljene i nađene uginule divljači na analizu. U slučaju da se nametnici pojave u većeg broja divljači trebalo bi u dogovoru s veterinarskom službom obaviti tretiranje davanjem antiparazitika ovisno o vrsti nametnika.

Kožna ugrkljivost ili hipodermoza jedna je od najraširenijih te ekonomsko i zdravstveno najvažnijih nametničkih bolesti krupne divljači, osobito srna i jelena. Uzrokovana je ličinkama kukaca dvokrilaca tzv. štrkova, koje se razvijaju ispod kože na leđima i križima. Odrasli kukci su sivo-crne boje s laganim žuto-narančastim prelijevanjem, veličine oko 10

mm. Ženke tijekom mjeseca srpnja i kolovoza polažu na kožu divljači jajašca iz kojih se izlegu ličinke koje se zavlače u kožu i putuju u leđno odnosno križno potkožje ili ih divljač lizanjem unese u prednji dio svog probavnog sustava odakle putuju u potkožje. U rano proljeće na koži formiraju otvor kroz koji dišu. Tada su veličine 30 x 15 mm, traumatiziraju okolno tkivo, stvarajući upalnu kvrgu, koja potkraj parazitiranja (u mjesecu travnju ili svibnju) doseže veličinu do kokošjeg jajeta i zovemo je UGRK. Ličinka aktivno izlazi kroz otvor i na tlu se zakukulji, a za oko pet tjedana izlazi odrasli krilati stadij. Na zvuk letećeg štrka životinje se jako uznemire. Da bi se obranile odnosno spriječile polaganje jajašaca životinje panično biježe, a ovu pojavu zovemo štrkljanje. Štete od bolesti su višestruke: koža napadnute divljači zbog rupica gubi na vrijednosti, mladunčad zaostaje u rastu i razvoju, smanjuje se kvaliteta trofeja i sl.

Uzročnika je u lovačkoj praksi teško suzbiti. Oboljelu i oslabljenu divljač uputno je sanitarno odstrijeliti, a kožu i potkožje s ličinkama neškodljivo ukloniti.

Nosnu štrkljivost ili lažnu vrtičavost u srneće divljači izazivaju ličinke nosnog štrka *Cephenomyia stimulator*. Krilati stadiji napadaju divljač u vrijeme ljeta (lipanj-kolovoz), kada u letu ubrizga žive ličinke na sluznice nozdrva, odakle se one aktivno zavlače u nosnu šupljinu. Tu parazitiraju do proljeća kada ih divljač frktanjem izbaci na zemlju, a za 4-8 tjedana razvije se krilati stadij i ciklus se ponavlja. Osim ozljeda nosne sluznice ličinke oštećuju sinuse, dušnik, pluća, čak i mozak, uzrokujući simptome tzv. lažne vrtičavosti: uznemirenost, frktanje, kihanje, kretanje u krug, grčenje tjelesnih mišića i sl. Bolesna divljač zaostaje u rastu i razvoju, ima nekvalitetnu trofejnu vrijednost, a u težim invazijama ugiba od ugušenja. Prevenirati se može davanjem medikamenata u hranu, a oboljele je najbolje sanitarno odstrijeliti. U literaturi starijeg datuma preporučuje se sijanje biljke medvjeda stopa (*Heracleum sphondylium*) uz rubove putova i šuma. Nektar ove biljke privlači razne kukce, a među njima i nosnog štrka. Budući da je nektar otrovan, štrkovi od njega ugibaju.

Metiljavost je invazijska bolest divljači i domaćih životinja uzrokovana plošnjacima iz razreda metilja - Trematoda. Bolest se češće javlja u lovištima s poplavnim pašnjacima, osobito gdje se napasa invadirana stoka.

Fascioloza je bolest koju uzrokuje metilj *Fasciola hepatica*. Parazitira u žučovodima i žučnom mjehuru jelena, srna, muflona, divokoza, domaćih preživača, zeca, kunića, malih glodavaca i ljudi. Veliki metilj je oblika lista duljine 20-30 mm, širine 13 mm te zelenkasto-smeđe do crvenkaste boje. Za razvoj je potreban vlažan medij gdje ima puževa koji su posrednici u razvoju metilja. Divljač se obično invadira u rano ljeto pri ispaši ili napajanju. Čovjek se također može invadirati konzumirajući bilje (npr. salatu) iz takvih predjela. Mladi metilji iz probavnog sustava aktivno migrira kroz trbušnu šupljinu u jetru. Znakovi bolesti ovise o jačini invazije. Bolesne životinje unatoč dobrom teku mršave, neuredne su dlake, a u slučaju jake invazije i ugibaju. Bolest se može prevenirati tretiranjem oboljele stoke i zabranom ispaše u lovištima. Bolesna grla najuputnije je sanitarno odstrijeliti da bi se bolest sigurno dijagnosticirala, a ostalima stavljati adekvatni antiparazitik u hranu pri prihranjivanju.

Fascioloidoza je za srneću divljač veoma opasna invazijska bolest uzrokovana metiljem *Fascioloides magna*. U istočnoj Hrvatskoj se pojavila početkom ovoga tisućljeća. Metilj je izrazito velik, dužine 2 – 10 cm i širine 3 cm. Razvoj je sličan kao kod *F. hepatica*, a posrednik je također vodeni puž. Dospjevši u organizam, iz crijeva migriraju, pri čemu značajno traumatiziraju potrbušnicu i jetru, što može dovesti do vidnog mršavljenja i uginuća. Ako se bolest ustanovi, divljač se mora tretirati dodavanjem antiparazitika u hranu odnosno sol.

Paramfistomoza se javlja u jelena, srna i muflona, te u domaćih ovaca i koza. Metilj *Paramphistomum cervi* parazitira u buragu, kapuri i knjižavcu, stožasto-kruškolika je oblika, dug 10 mm i širok 5 mm, a boje blijedo-crvenkaste. Razvoj i suzbijanje u principu su slični kao i kod prije opisanih.

Plućni vlasци

Diktiokauloza je invazijska bolest dišnog sustava jelena, srna, muflona i divokoza, uzrokovana oblicima koje još zovemo veliki plućni vlasци. *Dictyocaulus viviparus* parazitira u srne i jelena, duljine je 60-80 mm. Ženke parazita polažu jajašca u dušnik, koja iskašljavanjem dospijevaju u vanjsku sredinu. Iz njih se izlegu ličinke, koje mogu na rezervnoj hrani živjeti i do tjedan dana. Imaju sposobnost migracije na vlatima trave, zemlji i vodi. Razvoju pogoduje vlažan, poplavni teren, što olakšava samu invaziju, koja je tipična pašna. Hranom ili vodom unešene ličinke dospijevaju u crijeva, odakle migriraju limfom u krv i kroz srce se otplave do pluća.

Budući da su mjesta parazitiranja obično dušnik, dušnice i pluća, razvijaju se simptomi bronhitisa i upale pluća: otežano i ubrzano disanje, razdvojene prednje noge poradi olakšavanja disanja, kašalj u napadima, otvorena usta, pa i uginuća od ugušenja. Dijagnoza se za života postavlja nalazom jajašaca odnosno ličinki u nosnom iscjetku, a postmortalno nalazom odraslih parazita u dišnim organima. Liječenje i prevencija lakša je u intenzivnom uzgoju davanjem adekvatnih antiparazitika.

Mali plućni vlasци su oblici duljine 5-40 mm koji uzrokuju slične promjene kao i veliki vlasци, a slični su simptomi, dijagnoza, liječenje i preventiva.

Krpeljivost uzrokuju člankonošci paučnjaci iz reda grinja koje zovemo krpelji. Dijele se na dvije velike porodice *Ixodidae* (šikarni ili tvrdi krpelji) i *Argasidae* (stajski ili meki krpelji). Glava, prsište i zadak čine im jednu cjelinu. Za svoj razvoj i razmnožavanje trebaju obrok krvi, zbog čega povremeno žive kao nametnici na toplokrvnim kralješnjacima (pticama i sisavcima), kojima sišu krv. Krpelji su rasprostranjeni široko u prirodi, a najčešće ih nalazimo u prizemnom sloju rubnih područja šuma, sloju grmlja i niskog raslinja, po šikarama i visokotravnatim staništima. Prilikom uboda preko sline mogu prenositi različite zarazne bolesti.

Krpelj u svom razvoju prolazi kroz tri faze: larva, nimfa i odrasli (adultni) oblik. Obrok krvi nužan je krpeljima u svakoj od razvojnih faza, te u toku svog života siše krv tri puta, na tri različita domaćina. Ženka se češće može sresti kao napasnik, jer samo ako se nasiše krvi može snesti jajašca. Veličina krpelja razlikuje se ovisno o razvojnom obliku: kao larva, mjeri oko 1 mm, dok je odrasla ženka veličine 4-5 mm. Nasisana krvi velika je kao zrno graška. Živi oko godinu dana, no može doseći starost i od pet godina.

Krpelj ima mali radijus kretanja, a udaljenost koju može prijeći ovisi o razvojnom obliku. Odrasli se može prošetati nekoliko metara u širinu u potrazi za hranom. Krpelj svoju žrtvu ne traži aktivno kao npr. komarac - žrtve moraju pokupiti njih. On se popne na vršak trave ili grančice grmlja i tu nepomično čeka da se približi žrtva. Kada životinja ili čovjek dotakne krpelja, on se svojim nožicama zakači i prijeđe na njih, te traži povoljno mjesto na tijelu gdje se mogu svojim ostrim rilcem ubosti u kožu i sisati krv.

Za aktivnost krpelja vrlo je važna temperatura i vlažnost zbog čega imaju svoju sezonsku aktivnost - najbrojniji i najaktivniji su u proljeće i početkom ljeta. Mogu se susresti i u jesen,

ali znatno rjeđe. Krpelji se zaraze prilikom hranjenja na šumskim životinjama, a zarazu mogu svojim ubodom prenijeti i na čovjeka ako se on nađe u njihovom prirodnom okolišu. Uzročnici bolesti prenose se sa zaraženog krpelja i na nove generacije pa su stoga krpelji, osim prenosioca i rezervoari uzročnika.

U našim krajevima se najčešće susreću tzv. šumski (šikarni) krpelji vrste *Ixodes ricinus*. Najaktivniji su u proljeće i rano ljeto (svibanj - lipanj), u najjačem ljetu se povlače i praktički ih nema, te se u jesen u manjem broju opet pojavljuju. U hladno godišnje doba (studen i ožujak) krpelji se ne susreću, osim ako je zima topla i bez snijega.

U Hrvatskoj bolesti koje mogu prenositi šumski krpelji su krpeljni meningoencefalitis, lajmska borelija i erlichioza.

To su tzv. bolesti prirodnih žarišta jer je njihovo pojavljivanje ovisno o prirodnom staništu prenosioca (krpelja), te se pojavljuju samo na određenim područjima. Najizloženiji su im ljudi koji profesionalno borave u prirodi, planinari, rekreativci, djeca pri aktivnostima u prirodi i izletnici.

Opće mjere zaštite od krpelja

U prirodi je poželjno hodati obilježenim stazama (i od žbunja očišćenim!). Izbjegavajte nepotrebno provlačenje kroz grmlje, ležanje na tlu, odlaganje odjevnih predmeta na grmlje.

Nosite prikladnu odjeću: dugih rukava i nogavica, svijetlih boja (krpelj se lakše uočava), te zatvorenu obuću. Krpelji se lako prihvate na odjeću od materijala s dlačicama (vuna, flanel) pa takvu odjeću treba izbjegavati kod odlaska u prirodu.

Koristite repelentna sredstva koja odbijaju krpelje i sprečavaju njihovo zahvaćanje na čovjeka. Otkrivene dijelove tijela i odjeću valja poprskati (ili premazati) nekim od repelenta, (trajanje odbojnosti traje 4 do 6 h).

Pri povratku iz prirode presvucite odjeću i pažljivo pregledajte cijelo tijelo (uz pomoć druge osobe radi neuočljivih dijelova tijela). Važno je pregledati mjesta gdje je koža najtanja (pazuhi, ispod dojke, oko pupka, prepone, na glavi i iza uha). Kod djece će se često naći na glavi - to je zbog toga što je dijete nisko i više se igra u travi nego odrasli, pa lakše pokupi krpelja s glavom odnosno gornjim dijelom tijela. Eventualno otkriveni krpelj se što prije odstranjuje s kože.

Preventivne mjere radi zaštite divljači, ljudi i stoke podrazumijevaju stalan i redovit obilazak cijele površine izvan lovišta. Stalnim osmatranjem i praćenjem divljači uočiti će se sumnjiva i/ili bolesna grla te eventualno uginula divljač ili neke druge životinjske vrste. Na pojedinim bolesnim ili uginulim grlima može se sa dosta sigurnosti ustanoviti uzrok pojavljivanja bolesti ili uginuća, pa se mogu na vrijeme i u suradnji s veterinarskom službom poduzeti potrebne mjere liječenja ili sanitarne mjere. U preventivne mjere spada i zakapanje ili spaljivanje lešina, odnosno neškodljivo uklanjanje potencijalnog žarišta zaraze. Zakapanjem ili spaljivanjem lešina sprječava se da i neki kukci sišu krv uginule divljači i svojim ubodom kasnije prenesu zarazu na zdrave jedinke. Isto tako na lešinama se skupljaju mravi, crvi, štakori, lisice, vrane, svrake i ostali strvinari. U koliko se radi o zarazi mogući je prijenos i preko pasa i mačaka lualica na perad, stoku i ljude. Nakon uklanjanja lešine potrebno je mjesto gdje je ista pronađena dezinficirati, isto kao i alat i pomagala kojima je lešina uklonjena.

Prijava bolesti je preventivna mjera kojom se svaki slučaj uginuća divljači ili neke druge životinjske vrste, kao i hvatanje ili eventualni odstrjel bolesne ili na zarazu sumnjive divljači prijavljuje se veterinarskoj službi, odnosno najbližoj veterinarskoj stanici. Navedenim načinom

mnoge bolesti i zaraze se mogu već u početku detektirati i otkriti, a potrebnim i odgovarajućim mjerama i suzbiti. Svako ugibanje divljači pa makar i bez izrazitih simptoma neke bolesti, sumnjivo je na zarazu ili trovanje, o čemu treba voditi posebnu pažnju.

Dijagnostičke mjere odnose se na obvezan pregled svakog bolesnog ili na bolest sumnjivog uhvaćenog ili eventualno odstrijeljenog grla (komada, kljuna) ili svježe lešine, kako bi se ustanovilo da li je divljač ili neka druga životinjska vrsta bila bolesna te da li prijeti opasnost od širenja eventualne bolesti. Kod pronađene lešine prvo je potrebno ustanoviti da li do smrti nije došlo zbog nekog drugog razloga osim bolesti (pregažena, probodena i slično), a ako nije pretragu treba izvršiti veterinar. Lešine ili njihove dijelove (organe) odstrijeljene divljači prije slanja na analizu veterinarskim stanicama ili institucijama treba dobro upakirati i spriječiti osjet zadaha te isto tako spriječiti izlaz sukrvice iz paketa u okolni prostor. Uz zapakiranu lešinu potrebno je dostaviti ime i adresu pošiljaoca, datum nalaza lešine, odakle potječe kao i sva ostala opažanja u vezi pojave sumnje na bolest. Materijal za pretragu treba slati u nadležne veterinarske institucije (Veterinarski fakultet u Zagrebu, Hrvatski veterinarski institut u Zagrebu, Veterinarski zavod u Vinkovcima i dr.). Kod svakog slučaja sumnje na bolest ili pronalaska lešine vrlo je važno surađivati s područnom veterinarskom stanicom i postupati po uputama ovlaštenog veterinara.

Mjere liječanja odnosno saniranja bolesti ili kurativne mjere provode se kod unutarnjih – nezaraznih bolesti hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom samo bolesnih jedinki. Kod zaraznih i parazitarnih oboljenja vrši se sanitarni odstrjel većeg broja bolesnih jedinki i to u skladu sa Zakonom o lovstvu, a u suradnji s veterinarskom službom, dok se ne smanji mogućnost prijenosa zaraze i parazita. Odluku o takvom zahvatu može donijeti nadležno Ministarstvo putem stručne veterinarske službe koja je dužna voditi računa o kretanju i suzbijanju zaraza na svom području. Isto tako dodavanje lijekova u izlaganu hranu za divljač vrši se samo u skladu sa veterinarskom službom.

Higijensko – zdravstvene mjere provode se dezinfekcijom mjesta gdje je lešina ležala i oruđa kojim je uklonjena, a na način da se unište klice bolesti koja je uzrokovala smrt. Isto tako u ove mjere spada i dezinfekcija mjesta gdje se divljači zadržava duže vrijeme. Mjesta koja se žele raskužiti mogu se pokriti slamom, kukuruzovinom, suhim granjem ili lišćem te zapaliti.

5.3. Spašavanje divljači od elementarnih nepogoda

U slučaju elementarnih nepogoda mora se odmah pomoći divljači, ali i ostalim životinjskim vrstama i to ovisno o vrsti elementarne nepogode. Budući da je Posebni ornitološki rezervat Podpanj potencijalno poplavno područje, čija staništa uvelike ovise o režimu vodostaja prvenstveno rijeke Drave, što bi u nekim ekstremnim slučajevima moglo utjecati na divljač, ali i na ostale životinjske vrste na način da se ista s poplavljenih područja premješta na druge dijelove koji nisu poplavljeni. U navedenom razdoblju potrebno je osobitu pažnju posvetiti osiguranju potpunog mira, kao i sprječavanju potencijalnog krivolova. **Prema Zakonu o lovstvu, a temeljem članka 66. stavak 1. točka 24. zabranjeno je loviti divljač kad je ugrožena poplavom, snježnim nanosima, poledicom, visokim temperaturama, požarom ili na drugi sličan način, osim u svrhu spašavanja.**

5.4. Poduzimanje preventivnih mjera kod izvođenja poljoprivrednih i drugih radova

Na površinama predviđeno obuhvatom ovim Programom iznimno se u slučaju potrebe može planirati podizanje lovnotehničkih objekata.

5.5. Pravilan izbor i primjena zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji

Štete na divljači mogu biti uzrokovane i uporabom raznih kemijskih sredstava, koja su štetna za divljač, ali i ostale životinjske vrste bilo u poljoprivrednoj proizvodnji. Osobita štetnost kemijskih sredstava je ako se ista nestručno primjenjuju ili se primjenjuju prevelike, nedozvoljene doze.

Općenito se smatra da velik broj zaštitnih kemijskih sredstava ne djeluje smrtno (letalno) na divljač, ali uz normalno doziranje i pravilnu primjenu. Ne može se posve negirati negativan utjecaj pesticida jer je poznato da se kod nekih mužjaka pojavljuje takozvana „oligospermija“ tj. smanjeni broj spermatozoida, a isto tako da i ženke mogu nesti sterilna jaja. Pesticidi koji se talože u tkivima divljači mogu prijeći dozvoljenu količinu i postati opasni za ljudsku prehranu.

Pri izboru zaštitnih sredstava treba birati ona sredstva koja su manje otrovna za divljač i pravilno ih primjenjivati uz strogu primjenu uputstava ili gdje je to moguće ići na primjenu što blažih otopina, emulzija i drugih oblika zaštitnih sredstava. Preporučuje se korištenje mehaničkih, ali i bioloških metoda zaštite čime bi se broj kemijskih sredstava znatno smanjio, a time i mogućnost otrovanja divljači te ostalih životinjskih vrsta.

Mehaničke metode sastoje se iz zaštite ugroženih kultura određenim zahvatima oko napadnute kulture ili objekta. Mehanička zaštita ugroženog objekta može se napraviti ogradom koja onemogućava pristup divljači, dok se veće površine zaštićuju postavljanjem električnih pastira ili postavljanjem raznih žičanih i drvenih ograda ili od svjetlucavih folija koji će spriječiti divljač da čini štete na napadnutim kulturama.

5.6. Suzbijanje nezakonitog lova

Stručna osoba koja bude zadužena za provedbu Programa provodit će i mjere za suzbijanje nezakonitog lova divljači na ovim površinama.

6. MJERE ZA SPRJEČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI

Budući da se Program zaštite divljači donosi za područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ ne predviđaju se posebne mjere za sprječavanje šteta od divljači.

6.1. Edukacija i suradnja s vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta

Budući da se Program zaštite divljači donosi za područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“, ova mjera se ne predviđa.

6.2. Nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava

Budući da se Program zaštite divljači donosi za područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava te njihovo postavljanje nije predviđeno.

6.3. Uklanjanje poljoprivrednih usjeva do agrotehničkog roka

Na površinama izvan lovišta ima poljoprivrednih kultura pa je uklanjanje poljoprivrednih usjeva predviđeno u okvirima agrotehničkih rokova.

6.4. Smanjivanje brojnog stanja divljači (lov)

Budući da se Program zaštite divljači donosi za područje Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ u pravilu se ne predviđaju mjere smanjivanja brojnog stanja divljači, osim u iznimnim slučajevima predviđenim zakonskim i podzakonskim aktima. Lov divljači na površinama izvan lovišta obavlja se u skladu s odredbama Zakonom o lovstvu i mjerodavnih podzakonskih akata, poštujuću lovačku etiku i običaje.

Svaki obavljeni lov evidentira stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači po lovnim godinama u obrascu PZD – 4. Uhvaćena, odstrijeljena ili na neki drugi način stečena divljač (uginuća) pripada pravnoj ili fizičkoj osobi koja koristi ili upravlja zemljištem odnosno površinom izvan lovišta.

Prije obavljanja bilo kakvoga lova potrebno je prvo od ministarstva nadležnoga za poslove zaštite prirode zatražiti dopuštenje za izlučivanje, a po ishodu tog dopuštenja zatražiti i dopuštenje od ministarstva nadležnog za poslove lovstva. Na temelju dokaza (prebrojavanja, potvrda o pojavljivanju bolesti ili proglašenju zaraze, slike ozlijeđene divljači i slično) zatražiti evidencijske markice za obilježavanje krupnih vrsta divljači odnosno jelena običnog, srne obične i svinje divlje. Isto tako prije lova potrebno je od Hrvatskog lovačkog saveza preuzeti blokove s obrascima: 1) Dopuštenja za lov divljači; 2) Zapisnika o obavljenom lovu i 3) Potvrda o podrijetlu divljači i njezinih dijelova.

Jelen obični može se loviti samo tehnikom pojedinačnog lova i to dočekom, šuljanjem. Jelena običnog i to odrasla grla može se loviti odnosno odstrijeliti lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima, gdje najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 metara iznosi 2.500 džula, a najmanja dopuštena težina zrna je 8,20 grama. Najveća dopuštena daljina strijeljanja odraslih grla jelena običnog je 200 metara. Mladunčad jelena običnog odnosno telad može se loviti odnosno odstrijeliti lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima, gdje najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 metara iznosi 1.000 džula, a najmanja dopuštena težina zrna je 3,24 grama. Najveća dopuštena daljina strijeljanja mladunčadi jelena običnog (teladi) je 150 metara.

Srna obična može se loviti samo tehnikom pojedinačnog lova i to dočekom, šuljanjem. Srna obična može se loviti odnosno odstrijeliti lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima, gdje najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 metara iznosi 1.000 džula, a najmanja dopuštena težina zrna je 3,24 grama. Najveća dopuštena daljina strijeljanja srne obične je 150 metara.

Svinju divlju dopušteno je loviti pojedinačnim lovom i to dočekom i šuljanjem. Svinju divlju i to odrasla grla može se loviti odnosno odstrijeliti lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima, gdje najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 metara iznosi 2.500 džula, a najmanja dopuštena težina zrna je 8,20 grama. Najveća dopuštena daljina strijeljanja odraslih grla svinje divlje je 150 metara. Mladunčad svinje divlje odnosno prasad može se loviti odnosno odstrijeliti lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima, gdje najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 metara iznosi 1.000 džula, a najmanja dopuštena težina zrna je 3,24 grama. Najveća dopuštena daljina strijeljanja mladunčadi svinje divlje je 150 metara. Svinju divlju dopušteno je odstrijeliti i upotrebom kugle iz lovačke puške s glatkim cijevima (kalibra 10, 12, 16 ili 20), a najveća dopuštena daljina strijeljanja je 40 metara.

Temeljem čl. 60. st. 3. Zakona o lovstvu, **mačkom divljom** gospodari se u skladu s Planom gospodarenja mačkom divljom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja mačkom divljom za pojedinu godinu. Pravilnik o lovostaju određuje razdoblje lovostaja za mačku divlju u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca. Temeljem čl. 60. st. 3. Zakona o lovstvu, **dabrom** se gospodari u skladu s Planom gospodarenja dabrom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja dabrom za pojedinu godinu. Pravilnik o lovostaju određuje razdoblje lovostaja za dabra u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca.

Sitna divljač može se loviti prigonom i pogonom s odgovarajućom pasminom i brojem ispitanih lovačkih pasa: jedan pas na pet lovaca. Pri odstrjelu sitne divljači sudionici lova mogu upotrebljavati lovačko oružje s glatkim cijevima i naboje, uz pridržavanje sljedećih uvjeta:

Vrsta divljači	Dopušten promjer sačme (mili-metara)	Najveće dopuštena daljina odstrjela (metara)
Lisica	3,5 – 4,5	50
Čagalj		
Jazavac		
Guske divlje	3,0 – 4,0	50
Zec obični		
Kune		
Tvor	2,5 – 3,5	40
Fazani – gnjetlovi		
Patke divlje		
Liska crna		
Vrana siva		
Trčka skvržulja		
Prepelice	1,7 – 3,5	35
Šljuke		
Golubovi divlji		
Vrana gaćac		
Svraka		
Šojka kreštalica		
Čavka zlogodnjača		

Iznimno od navedenoga lisicu, jazavca, čaglja, vranu sivu, vranu gaćac, svraku i šojku kreštalicu dopušteno je odstrijeliti i lovačkim oružjem s užlijebljenim cijevima najmanjeg kalibra .17 HMR. Isto tako u pojedinačnom lovu na jelena, srnjaka, lisicu i šojku kreštalicu dopuštena je upotreba rikalice, vabaka i pisaka kao pomoćnih sredstava u lovu.

Svi trofeji koji podliježu vrednovanju moraju biti pregledani i propisno ocijenjeni sukladno Pravilniku o trofejima divljači.

Nakon prikupljanja i ishođenja svih potrebnih rješenja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije mora obavljati radnje izlučivanja (hvatanje, odstrjel i slično) u skladu sa zakonskim propisima. Isto tako tražiti izlučivanje divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta i to tijekom cijele lovne godine, bez obzira na vrijeme lovostaja, posebice u slučaju pojave bolesti.

Ukoliko nije registrirana za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije treba sklopiti ugovor s pravnom ili fizičkom osobom koja će obavljati izlučivanje divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta s područja površine izvan lovišta.

U lovu odnosno u izlučivanju smije sudjelovati osoba koja uz sebe ima lovačku iskaznicu s važećom identifikacijskom markicom za pojedinu lovnu godinu i pisano dopuštenje ovlaštenika prava lova te pravne ili fizičke osobe koje gospodare zemljištem iz članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu. Odstreljivati divljač smije samo osoba koja uz navedene uvjete posjeduje i oružni list za držanje i nošenje oružja u svrhu lova.

Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije može sastaviti popis osoba koje će obavljati izlučivanje, osobito odstrjelom, divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta, da bi se i na navedeni način mogući bespravni lov potpuno eliminirao.

Svaki obavljeni lov evidentira stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači, po lovnim godinama u obrascu PZD – 4.

S obzirom da se na području obuhvata Programa nalaze ili mogu pridolaziti i druge životinjske vrste koje nisu divljač, a mogu pričinjavati štetu (gospodarsku ili na ekosustavu), za njih je također moguće provoditi postupak izlučivanja, a sve u skladu sa zakonskim propisima. Izlučivanje jedinki takovih životinjskih vrsta bilježiti će se u obrascima ovog Programa.

U slučaju potrebe izlučenja (odstrjela) jedinki pojedine vrste divljači ili drugih životinjskih vrsta ishoditi će se dopuštenje od državnog tijela nadležnog za zaštitu prirode kojim će se propisati broj jedinki, vrijeme i način obavljanja izlučenja.

Na području obuhvata Programa neće biti izgrađivani lovnogospodarski objekti niti će se provoditi prihranjivanje divljači. Iznimno u svrhu lova (odstrjela) i liječenja divljači moguća je izgradnja lovnogospodarskih objekata i primamljivanje hranom, odnosno izlaganje lijeka na hranilištima i/ili solištima, a za što će se zatražiti dopuštenje od strane državnog tijela nadležnog za zaštitu prirode. Također nije planirana ni izgradnja lovnotehničkih objekata (čeka) ali se navedeni objekti mogu izgraditi u slučaju odobrenog izlučenja.

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJA- NJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJA- NJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJA- NJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJA- NJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJA- NJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

7. BRIGA O DRUGIM ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA

Unutar područja obuhvata Programa i njegovoj blizini obitavaju (stalno ili sezonski) ili prelaze razne vrste divljači, te predstavnici strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta iz skupina sisavaca, ptica, gmazova i vodozemaca.

Na području obuhvata Programa potrebno je provoditi sljedeće radnje na praćenju i brizi o životinjskim vrstama:

- stalno praćenje obitavanja drugih životinjskih vrsta uz područje obuhvata Programa;
- evidentiranja pojave novih i potencijalno invazivnih životinjskih vrsta u području i blizini područja obuhvata Programa te utvrđivanje vremenskog intervala obitavanja sezonskih, odnosno prolaznih vrsta;
- stalno praćenje bioloških zahtjeva životinjskih vrsta u pogledu mjesta hranjenja i utvrđivanja izvora – porijekla hrane;
- praćenje ponašanja i zdravstvenog stanja životinjskih vrsta i dojava nadležnim ustanovama o pojavi uginuća i nađenim primjercima uginulih životinjskih vrsta, uz evidentiranje uzroka uginuća na dojavu iste ustanove ili prema vlastitoj procjeni;
- evidentiranje broja žive i uginule mladunčadi po leglu, odnosno gnijezdu u cilju praćenja općeg stanja i broja unutar populacije pojedine životinjske vrste;
- sprječavanje uništavanja okota, legla, gnijezda i jaja životinjskih vrsta te uništavanje mladunčadi i odraslih primjeraka.

Eventualno izlučivanje ostalih životinjskih vrsta treba evidentirati u obrascu PZD – 4
Obavljeno izlučivanje ostalih životinjskih vrsta.

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							
1.04..... / 31.03.....							

8. PRIKAZ POTREBNIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI ZA RAZDOBLJE OD 2023./24. DO 2032./33. GODINE

Financijska sredstva potrebna za provedbu Programa zaštite divljači u prvom redu odnose se na mjere za sprječavanje šteta od i na divljači, na mjere zaštite divljači i ostalih životinjskih vrsta te nabavu zaštitnih sredstava, potrebne opreme i potrošnog materijala. Prikaz financijskih sredstava sastoji se od troškova koji će nastati provođenjem propisanih mjera, a na visinu troškova izravno utječu vrste i broj divljači koja će se pojaviti na površinama izvan lovišta, kretanje cijena novonabavljene opreme ili potrošnog materijala, kretanje cijena pojedinih sredstava i radova utrošenih u svrhu zaštite divljači i sprječavanja šteta od divljači i slično. Prikaz financijskih sredstava daje se za razdoblje važnosti Programa zaštite divljači Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“, od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine.

FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI	Jedinica mjere	Količina planirano	Količina ostvareno	Jedinična cijena kn	UKUPNO kn
1. OPREMA I POTROŠNI MATERIJAL					
Kemijska zaštitna sredstva	l/kg/kom				
Biološka zaštitna sredstva	l/kg/kom				
UKUPNO 1.					
2. TROŠKOVI RAZNIH MJERA					
Preventivne	broj mjera				
Dijagnostičke	broj mjera				
Kurativne	broj mjera				
Higijensko – zdravstvene	broj mjera				
UKUPNO 2.					
3. STRUČNE SLUŽBE					
Provoditelj Programa zaštite divljači	djelatnika				
Provoditelj odstrjela	djelatnika				
Ophodarska služba	djelatnika				
Interventni tim	djelatnika				
UKUPNO 3.					

FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI	Jedinica mjere	Količina planirano	Količina ostvareno	Jedinična cijena kn	UKUPNO kn
4. RADOVI					
Uređenje zelenih površina	dana/ljudi				
Uklanjanje drveća i grmlja	dana/ljudi				
UKUPNO 4.					
5. OSTALI TROŠKOVI					
UKUPNO 5.					
SVEUKUPNO TROŠKOVI NA PROVEDBI PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI					

9. KRONIKA ZAŠTITE DIVLJAČI

Kronika zaštite divljači za svaku lovnu godinu evidentira kronološkim redom sva zbivanja na površinama izvan lovišta koja bitno utječu na primarnu namjenu površina, a naročito:

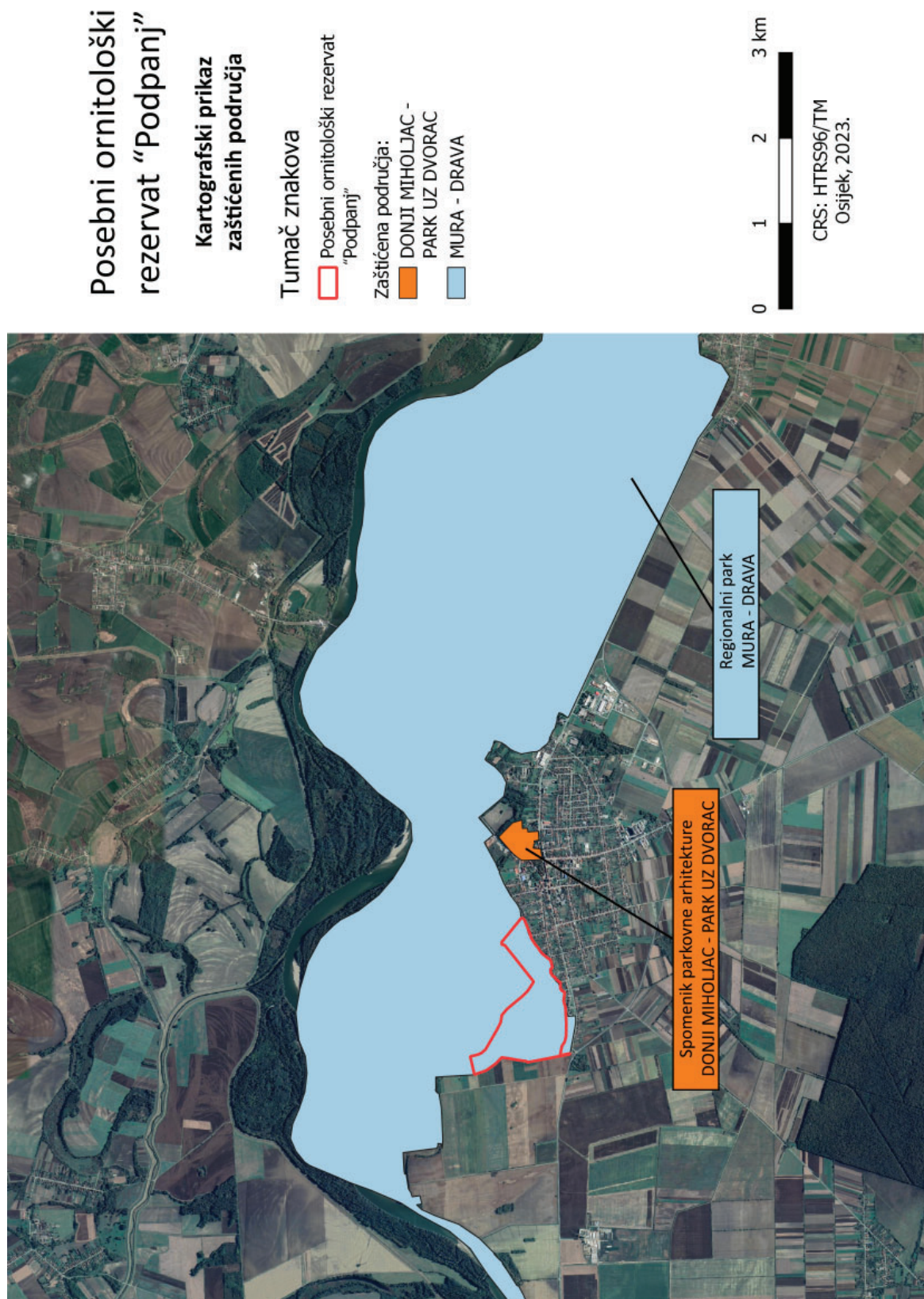
- broj divljači i životinjskih vrsta koje stalno ili povremeno pojavljuju ili obitavaju na površina izvan lovišta ili preko njega samo prelaze;
- štetan utjecaj važnijih elementarnih nepogoda (padavine, visina snijega, mrazevi, temperature);
- stanje biljnih zajednica i životinjskih vrsta;
- dolazak i odlazak sezonskih vrsta;
- aktivnosti stručne službe za provedbu programa zaštite divljači;
- štete od i na divljači i površinama izvan lovišta;
- opažanja i nalaze strogo zaštićenih divljih svojti koje utječu na gospodarenje površinama izvan lovišta;
- antropogeni utjecaji;
- sva zbivanja koja mogu uvjetovati reviziju programa zaštite divljači.

PRILOZI

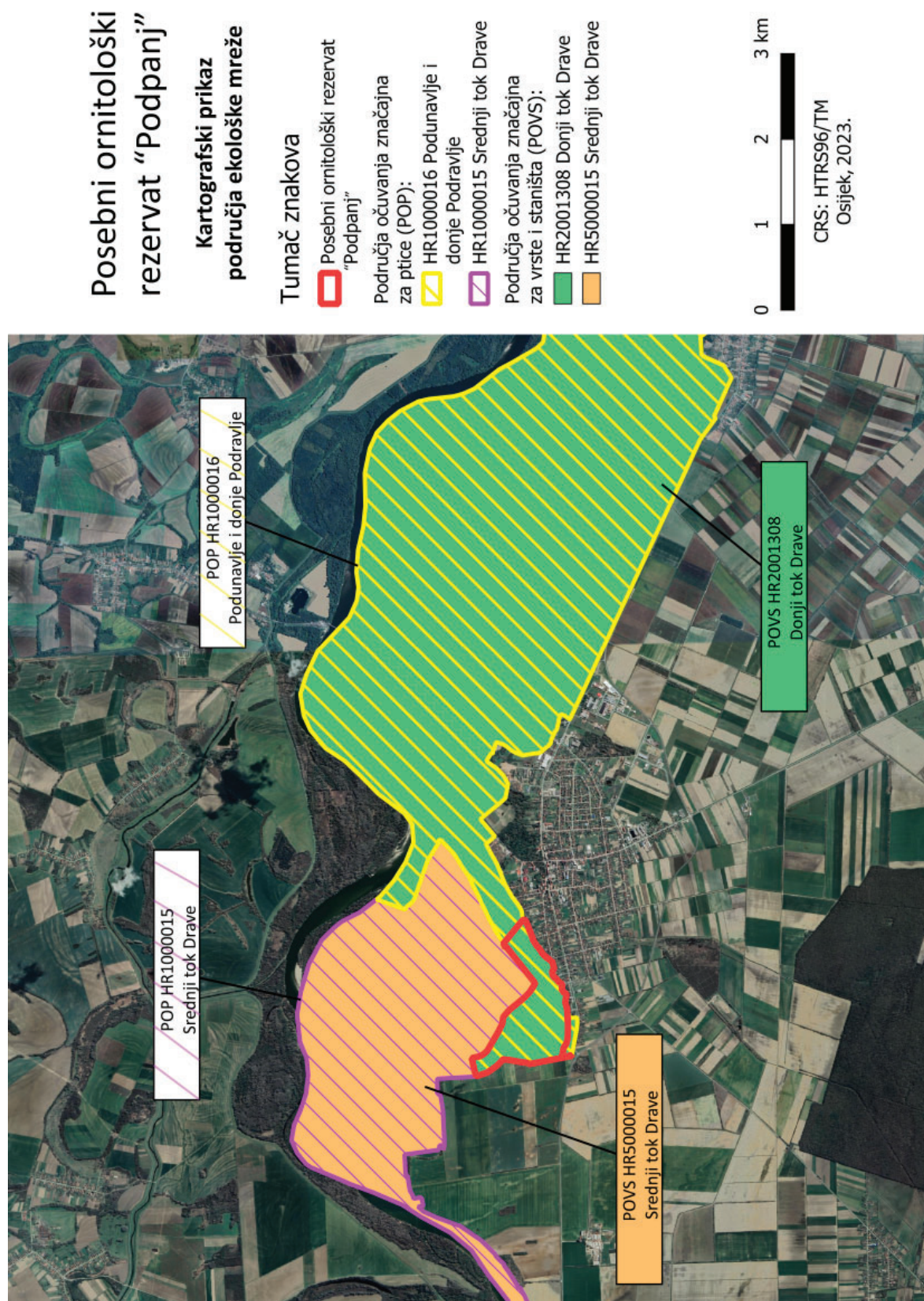
Topografska karta površina izvan lovišta Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“

Kartografski prikaz zaštićenih područja na području obuhvata Programa u odgovarajućem mjerilu

Kartografski prikaz područja ekološke mreže na području obuhvata Programa u odgovarajućem mjerilu

Pravilnik o mjerama zaštite Posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ („Županijski glasnik, broj 02/2002.)

Temeljem članka 29. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 30/94. i 72/94.), članka 2. stavak 2. Odluke o zaštiti područja "Podpanj" kao posebnog ornitološkog rezervata ("Županijski glasnik" broj 8/97. i 4/98.) i članka 47. točka 3. Statuta Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/95., 2/97., 3/99., 3/01. i 8/01.), Poglavarstvo Osječko-baranjske županije donijelo je na 19. sjednici 8. veljače 2002. godine

P R A V I L N I K

o mjerama zaštite Posebnog ornitološkog rezervata "Podpanj"

I. OPĆA ODREDBA

Članak 1.

Radi očuvanja i poboljšanja svojstava zbog kojih je područje "Podpanj" proglašeno posebnim ornitološkim rezervatom (nastavno: Rezervat), ovim Pravilnikom se propisuju mjere njegove zaštite, a osobito mjere uređenja i korištenja.

II. ZAŠTITA

Članak 2.

U Rezervatu nisu dopuštene radnje koje mogu prouzročiti promjene i oštećenja vrijednosti njegovih svojstava te narušiti uspostavljenu prirodnu ravnotežu.

U Rezervatu su dopuštene radnje kojima se mijenjaju njegova svojstva ukoliko su usmjerena poboljšanju zaštite ptica i to isključivo uz prethodno pribavljeno, propisom predviđeno dopuštenje nadležnog tijela.

Članak 3.

U Rezervatu se ne smiju poduzimati radnje kojima se umanjuje kakvoća prirodnih uvjeta održanja Rezervata: vode, zraka, tla i izvornih vrijednosti biljnog svijeta, te nikakav zahvat koji ima štetni učinak na biološku i krajobraznu raznolikost.

U Rezervatu i njegovoj neposrednoj blizini koja utječe na svojstva prirodnih dobara u Rezervatu zabranjeno je:

- iskop i odnošenje tla,
- ispuštanje otpadnih voda i drugih tekućina koje mogu onečistiti tlo i vodu,
- odlaganje svih vrsta otpada,
- poduzimanje radnji koje proizvode buku veću od dopuštene u stambenim zonama,
- poduzimanje radnji kojima se oštećuju ili mijenjaju svojstva biljnog svijeta koji je pretpostavka zasnivanja i održavanja staništa ptica,
- paljenje vatre.

U Rezervatu je dopuštena sječa i uklanjanje biljaka samo u svrhu održavanja i uređenja Rezervata od strane osoba koje su za to ovlaštene.

Članak 4.

U svrhu zaštite životinjskog svijeta i održanja prirodne ravnoteže u Rezervatu je zabranjeno:

- lov i ribolov,
- uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja,
- oštećivanje ili uništavanje njihovih razvojnih oblika, gnijezda i staništa,
- unošenje stranih (alohtonih) vrsta životinja,
- ispaša i kretanje stoke.

Iznimno, u Rezervatu je uz dopuštenje nadležnog tijela, dozvoljeno hvatanje životinja u svrhu znanstvenog proučavanja i prstenovanja od strane ovlaštenih osoba.

Članak 5.

Na području Rezervata i u njegovoj kontaktnoj zoni koja utječe na njegova svojstva nisu dopuštene gospodarske te druge aktivnosti kojima se smanjuju vrijednosti i kakvoća prirodnih svojstava Rezervata.

Iznimno, na području Rezervata dopuštena je obrada poljoprivrednih površina pod žitaricama i drugim kulturama koje mogu poslužiti prehrani ptica, sukladno godišnjem programu zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Rezervata (nastavno: Godišnji program).

Članak 6.

Na području Rezervata nije dopušteno podizanje građevina, osim pomoćnih građevina u funkciji Rezervata. U kontaktnoj zoni Rezervata dopušteno je unutar građevinskog područja podizanje stambenih i pomoćnih građevina te manjih gospodarskih građevina čiste i tihe djelatnosti, a izvan građevinskog područja gradnja podzemnih infrastrukturnih građevina. Kontaktnu zonu čini pojas od 100 m od granice Rezervata.

Sve građevine podignute u kontaktnoj zoni Rezervata moraju biti priključene na kanalizacijski sustav grada Donjeg Miholjca.

Zabranjeno je poduzimanje radnji kojima se mijenja vodni režim na području Rezervata, osim ako su one potrebne radi poboljšanja stanja i predviđene Godišnjim programom.

III. ISTRAŽIVANJE I POSJEĆIVANJE

Članak 7.

Za obavljanje znanstvenih i stručnih istraživanja u Rezervatu potrebno je ishoditi dopuštenje nadležnog tijela kojim se utvrđuju i uvjeti zaštite prirode.

Osoba ovlaštena za čuvanje i održavanje rezervata može prekinuti istraživanje ako se istraživač ne pridržava uvjeta zaštite prirode utvrđenih u dopuštenju iz stavka 1., te ako istraživač svojom radnjom i djelatnošću nanosi štetu Rezervatu.

Članak 8.

Dopušteno je posjećivanje i razgledanje Rezervata u znanstvene i obrazovne svrhe samo uz prethodno odobrenje županijske ustanove koja upravlja rezervatom (nastavno: Javna ustanova) i uz vodstvo ovlaštene osobe.

Na području Rezervata zabranjen je pješački promet i promet vozilima, osim u svrhu održavanja Rezervata od strane ovlaštenih osoba.

U svrhu zaprečavanja prometa na prilaznim putevima Rezervata postavljaju se rampe.

Na prilaznim putevima, ali i drugim mjestima za koje Javna ustanova ocijeni potrebnim, postavljaju se natpisne ploče s osnovnim podacima o Rezervatu i uputama za ponašanje na njegovom području.

IV. UPRAVLJANJE I NADZOR

Članak 9.

O zaštiti, održavanju, korištenju i promicanju Rezervata skrbi Javna ustanova.

Javna ustanova upravlja Rezervatom na temelju Godišnjeg programa kojega donosi na način utvrđen propisima i pravilima struke.

Godišnjim programom iz svaka 2. utvrdit će se sadržaj aktivnosti i radnji u provođenju mjera zaštite te njihov vremenski slijed, a osobito:

- praćenje stanja u rezervatu,
- aktivnosti uređenja i održavanja pristupnih puteva i drugih površina za koje se to ocijeni potrebnim,
- održavanje i obnova staništa ptica,
- osiguranje prehrane ptica u vrijeme kad je to potrebno,
- poduzimanje aktivnosti spriječavanja i otklanjanja opasnosti koje ugrožavaju Rezervat i
- druge aktivnosti potrebne za provedbu ovih mjera zaštite.

Sastavni dio programa je i financijski plan.

Članak 10.

Javna ustanova će osigurati usklađivanje postupaka upravnih i drugih tijela u postupcima pripreme i donošenja dokumenata prostornog uređenja i upravnih akata koji se odnose na područje Rezervata.

Članak 11.

Poslove čuvanja i održavanja Rezervata Javna ustanova može povjeriti pravnoj ili fizičkoj osobi osposobljenoj za njihovo izvršavanje.

Članak 12.

Nadzor nad provođenjem mjera zaštite utvrđenih ovim Pravilnikom obavljaju nadležna tijela u skladu s propisima.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13.

Do osnivanja Javne ustanove, privremeno će se ovlastiti pravna ili fizička osoba za provedbu mjera zaštite utvrđenih ovim Pravilnikom i Godišnjim programom.

Do osnivanja Javne ustanove Godišnji program će donositi Poglavarstvo Osječko-baranjske županije.

Članak 14.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana nakon objave u "Županijskom glasniku".

Klasa: 351-01/00-01/2
Urbroj: 2158/1-01-04-02-8

Osijek, 8. veljače 2002.

Župan

dr.sc. Ladislav Bognar, v.r.

Rješenje o prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I
ODRŽIVOG RAZVOJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU PRIRODE

KLASA: UP/I-352-03/23-05/57

URBROJ: 517-10-2-3-23-3

Zagreb, 11. prosinca 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Primljeno:	14.12.23	
Klasifikacija izvornika		Ustroj. jed.
005-01/23-01/01		
Uredbeni broj		Pril. Vrij.
2158-94-02-23-328		

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, OIB 19370100881, temeljem članka 48. stavaka 5., 7. i 8. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) vezano uz članak 46. stavak 1. Zakona o zaštiti prirode povodom zahtjeva Javne ustanove Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije, OIB 79276999206, Županijska 4/III, 31000 Osijek, a podnesenog putem izrađivača plana Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, OIB 98816779821, Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek, za provedbu postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Programa zaštite divljači za posebni ornitološki rezervat „PODPANJ“ za vremensko razdoblje od 01. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine, nakon provedenog postupka donosi

RJEŠENJE

- I. Program zaštite divljači za posebni ornitološki rezervat „PODPANJ“ za vremensko razdoblje od 01. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine prihvatljiv je za ekološku mrežu.
- II. U cilju zaštite strogo zaštićenih divljih vrsta te ugroženih i rijetkih stanišnih tipova za koje nisu izdvojena područja ekološke mreže izdaju se sljedeći uvjeti zaštite prirode:
 1. U zoni radijusa 300 m oko aktivnih gnijezda strogo zaštićenih ptica nije dopušteno provoditi lovne aktivnosti u vrijeme njihovog razmnožavanja;
 2. Osmatranje (prebrojavanje) životinjskih vrsta vršiti tijekom cijele godine, a prebrojavanje divljači obavljati sukladno propisima Zakona o lovstvu i podzakonskih akata vezanih uz lovstvo (minimalno dva puta godišnje);
 3. U slučaju planiranog izlučenja divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta potrebno je zatražiti dopuštenje od ovog Ministarstva. Navedeno nije potrebno tražiti ukoliko se radi o izlučenju ranjenih i/ili bolesnih jedinki, a o čemu je potrebno ishoditi uvjerenje nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena i/ili bolesna;
 4. Nije dopuštena izgradnja hranilišta kao ni prihranjivanje bilo kojom vrstom hrane. Iznimno u svrhu izlučenja i/ili liječenja divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta moguća je izgradnja lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata i primamljivanje hranom, odnosno izlaganje lijeka na hranilištima i/ili solištima u svrhu liječenja divljači, a za što je potrebno ishoditi dopuštenje od ovog Ministarstva;
 5. Svaki pronalazak uginule ili ozlijeđene strogo zaštićene životinjske vrste odmah prijaviti Zavodu za zaštitu okoliša i prirode putem obrasca dostupnog na internetskoj poveznici <https://arcg.is/1CbK98>;
 6. U Obrascu za evidentiranje ugroženih i strogo zaštićenih vrsta (dostupan na internetskoj poveznici zavod@mingor.hr) potrebno je evidentirati opažanja i nalaze strogo zaštićenih vrsta te navedeni Obrazac jednom godišnje dostavljati Zavodu za zaštitu okoliša i prirode.

III. Ovo Rješenje objavljuje se na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.

Obrazloženje

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Uprava za zaštitu prirode zaprimila je 29. svibnja 2023. godine od strane Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek (dalje u tekstu: Fakultet agrobiotehničkih znanosti) zahtjev (KLASA: 035-01/23-01/01 URBROJ: 2158-94-02-23-143) za provedbu postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Programa zaštite divljači za posebni ornitološki rezervat „PODPANJ“ za vremensko razdoblje od 01. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine (dalje u tekstu: Plan).

U zahtjevu su sukladno članku 48. stavku 2. Zakona o zaštiti prirode dostavljeni podaci o Planu, nositelju izrade Plana te pripadajući kartografski prikazi. Uz zahtjev je u tiskanom i elektronskom obliku priložen nacrt Plana.

Fakultet agrobiotehničkih znanosti dostavio je u ovo Ministarstvo 30. studenoga 2023. godine doradeni/izmijenjeni nacrt Plana u digitalnom obliku.

U provedbi postupka Ministarstvo je razmotrilo predmetni zahtjev i svu dostavljenu dokumentaciju te nakon uvida u Uredbu o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (Narodne novine, broj 80/19, 119/23) utvrdilo je sljedeće.

Nositelj izrade Plana je Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije, Županijska 4/III, 31000 Osijek.

Izrađivač Plana je Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek.

Obuhvat Plana odnosi se na područje posebnog ornitološkog rezervata „Podpanj“ površine 90 ha (poljoprivredno zemljište 8 ha, vodene površine 81 ha, javne površine (prometnice) 1 ha).

Plan se donosi za vremensko razdoblje od 01. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine (10 godina).

Razlog za izradu Plana proizlazi iz Zakona o lovstvu (Narodne novine, broj 99/18, 32/19, 32/20), odnosno članka 47. koji propisuje da se za površine na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta donosi program zaštite divljači kojim se uređuje zaštita i lov divljači na navedenim površinama.

Vrste divljači koje obitavaju ili se mogu pojaviti na području obuhvata Plana i kao takve su navedene u Planu su: jelen obični (*Cervus elaphus*), jelen lopatar (*Dama dama*), srna obična (*Capreolus capreolus*), muflon (*Ovis aries musimon*), svinja divlja (*Sus scrofa*), jazavac (*Meles meles*), mačka divlja (*Felis silvestris*), kuna bjelica (*Martes foina*), kuna zlatica (*Martes martes*), lasica mala (*Mustela nivalis*), dabar (*Castor fiber*), zec obični (*Lepus europaeus*), lisica (*Vulpes vulpes*), čagalj (*Canis aureus*), tvor (*Mustela putorius*), fazan – gnjetlovi (*Phasianus* sp.), trčka skvržulja (*Perdix perdix*), prepelica pućpura (*Coturnix coturnix*), šumska šljuka (*Scolopax rusticola*), golub divlji grivnjaš (*Columba palumbus*), golub divlji pećinar (*Columba livia*), guska divlja glogovnjača (*Anser fabalis*), guska divlja lisasta (*Anser albifrons*), patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos*), patka divlja glavata (*Aythya ferina*), patka divlja krunasta (*Aythya fuligula*), patka divlja pupčanica (*Anas querquedula*), patka divlja kržulja (*Anas crecca*), liska crna (*Fulica atra*), vrana siva (*Corvus corone cornix*), vrana gaćac (*Corvus frugilegus*), čavka zlogodnjača (*Coloeus monedula*), svraka (*Pica pica*) i šojka kreštalica (*Garrulus glandarius*).

Zahvati i aktivnosti planirani Planom su: prebrojavanje divljači i ostalih životinjskih vrsta; organizacija i rad lovočuvarske/nadzorne službe; provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera; eventualna prihrana divljači u svrhu primamljivanja radi lakšeg izlučenja; eventualna izgradnja i postavljanje lovnotehničkih objekata (osmatračnica); eventualno smanjivanje broja divljači (lov) putem selektivnih živolovki i odstrjela.

Područje obuhvata Plana nalazi se unutar regionalnog parka „Mura-Drava“.

Unutar obuhvata Plana nalaze se sljedeća područja ekološke mreže proglašene Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže: Područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje i Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001308 Donji tok Drave. Navedena područja ekološke mreže međusobno se preklapaju i u potpunosti obuhvaćaju Plan. Granično s obuhvatom Plana nalazi se

Područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000015 Srednji tok Drave i Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR5000015 Srednji tok Drave.

Područje ekološke mreže HR2001308 Donji tok Drave sadrži sljedeće ciljne vrste: rogati regoč (*Ophiogomphus cecilia*), veliki tresetar (*Leucorrhinia pectoralis*), kiseličin vatreni plavac (*Lycaena dispar*), dvoprugasti kozak (*Graphoderus bilineatus*), bolen (*Aspius aspius*), prugasti balavac (*Gymnocephalus schraetser*), veliki vretenac (*Zingel zingel*), mali vretenac (*Zingel streber*), crveni mukač (*Bombina bombina*), barska kornjača (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*), veliki panonski vodenjak (*Triturus dobrogicus*), ukrajinska paklara (*Eudontomyzon mariae*), sabljarka (*Pelecus cultratus*), Balonijev balavac (*Gymnocephalus baloni*), istočna vodendjevojčica (*Coenagrion ornatum*), zlatni vijun (*Sabanejewia balcanica*), vijun (*Cobitis elongatoides*), bjeloperajna krkuš (Romanogobio vladykovi), gavčica (*Rhodeus amarus*) i plotica (*Rutilus virgo*) te obuhvaća jedno ciljno stanište – Aluvijalne šume (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) 91E0*.

Područje ekološke mreže HR5000015 Srednji tok Drave sadrži sljedeće ciljne vrste: obična lisanka (*Unio crassus*), rogati regoč (*Ophiogomphus cecilia*), veliki tresetar (*Leucorrhinia pectoralis*), bolen (*Aspius aspius*), piškur (*Misgurnus fossilis*), prugasti balavac (*Gymnocephalus schraetser*), veliki vretenac (*Zingel zingel*), mali vretenac (*Zingel streber*), barska kornjača (*Emys orbicularis*), dabar (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*), veliki panonski vodenjak (*Triturus dobrogicus*), veliki vodenjak (*Triturus carnifex*), crnka (*Umbra krameri*), dunavska paklara (*Eudontomyzon vladykovi*), sabljarka (*Pelecus cultratus*), Balonijev balavac (*Gymnocephalus baloni*), istočna vodendjevojčica (*Coenagrion ornatum*), zlatni vijun (*Sabanejewia balcanica*), vijun (*Cobitis elongatoides*), bjeloperajna krkuš (Romanogobio vladykovi), gavčica (*Rhodeus amarus*), plotica (*Rutilus virgo*) i mala svibanjska rida (*Euphydrias maturna*) te obuhvaća jedno ciljno stanište – Aluvijalne šume (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) 91E0*.

Područje ekološke mreže HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje sadrži sljedeće ciljne vrste ptica: crnoprugasti trstenjak (*Acrocephalus melanopogon*), mala prutka (*Actitis hypoleucos*), vodomar (*Alcedo atthis*), patka kreketaljka (*Anas strepera*), siva guska (*Anser anser*), orao kokotaš (*Aquila clanga*), orao kliktaš (*Aquila pomarina*), čaplja danguba (*Ardea purpurea*), žuta čaplja (*Ardeola ralloides*), patka njorka (*Aythya nyroca*), bukavac (*Botarus stellaris*), leganj (*Caprimulgus europaeus*), velika bijela čaplja (*Casmerodius albus*), bjelobrada čigra (*Chlidonias hybrida*), crna čigra (*Chlidonias niger*), roda (*Ciconia ciconia*), crna roda (*Ciconia nigra*), eja močvarica (*Circus aeruginosus*), eja strnjarica (*Circus cyaneus*), crvenoglavi djetlić (*Dendrocopos medius*), sirijski djetlić (*Dendrocopos syriacus*), crna žuna (*Dryocopus martius*), mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*), mali sokol (*Falco columbarius*), crvenonoga vjetruša (*Falco vespertinus*), bjelovrata muharica (*Ficedula albicollis*), ždral (*Grus grus*), štekavac (*Haliaeetus albicilla*), vlastelica (*Himantopus himantopus*), čapljica voljak (*Ixobrychus minutus*), rusi svračak (*Lanius collurio*), modrovoljka (*Luscinia svecica*), crna lunja (*Milvus migrans*), patka gogoljica (*Netta rufina*), veliki pozviždač (*Numenius arquata*), gak (*Nycticorax nycticorax*), bukoč (*Pandion haliaetus*), brkata sjenica (*Panurus biarmicus*), škanjac osaš (*Pernis apivorus*), mali vranac (*Phalacrocorax pygmeus*), pršljivac (*Philomachus pugnax*), siva žuna (*Picus canus*), žličarka (*Platalea leucorodia*), crnogri gnjurac (*Podiceps nigricollis*), siva štijoka (*Porzana parva*), rida štijoka (*Porzana porzana*), bregunica (*Riparia riparia*), crvenokljuna čigra (*Sterna hirundo*), pjegava grmuša (*Sylvia nisoria*) i prutka migavica (*Tringa glareola*). Navedene vrste ptica su ciljne kao gnijezdeće i/ili preletničke i/ili kao zimujuće populacije, a osim njih ciljne vrste su i sljedeće vrste značajnih negnijezdećih (selidbenih) populacija ptica: patka lastarka (*Anas acuta*), patka žličarka (*Anas clypeata*), kržulja (*Anas crecca*), zviždara (*Anas penelope*), divlja patka (*Anas platyrhynchos*), patka pupčanica (*Anas querquedula*), patka kreketaljka (*Anas strepera*), lisasta guska (*Anser albifrons*), siva guska (*Anser anser*), guska glogovnjača (*Anser fabalis*), glavata patka (*Aythya ferina*), krunata patka (*Aythya fuligula*), patka batoglavica (*Bucephala clangula*), crvenokljuni labud (*Cygnus olor*), liska (*Fulica atra*), šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*), crnorepa muljača (*Limosa limosa*), patka gogoljica (*Netta rufina*), kokošica (*Rallus aquaticus*), crna prutka (*Tringa erythropus*), krivokljuna prutka (*Tringa nebularia*), crvenonoga prutka (*Tringa totanus*), vivak (*Vanellus vanellus*) i veliki pozviždač (*Numenius arquata*).

Područje ekološke mreže HR1000015 Srednji tok Drave sadrži sljedeće ciljne vrste ptica: mala prutka (*Actitis hypoleucos*), vodomar (*Alcedo atthis*), čaplja danguba (*Ardea purpurea*), velika bijela čaplja (*Casmerodius albus*), roda (*Ciconia ciconia*), crna roda (*Ciconia nigra*), eja strnjarica (*Circus cyaneus*), crvenoglavi djetlić (*Dendrocopos medius*), mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*), mali sokol

(*Falco columbarius*), štekavac (*Haliaeetus albicilla*), čapljica voljak (*Ixobrychus minutus*), modrovoljka (*Luscinia svecica*), crna lunja (*Milvus migrans*), gak (*Nycticorax nycticorax*), mali vranac (*Phalacrocorax pygmeus*), siva žuna (*Picus canus*), bregunica (*Riparia riparia*) i pjegava grmuša (*Sylvia nisoria*). Navedene vrste ptica su ciljane kao gnijezdeće i/ili preletničke i/ili kao zimujuće populacije, a osim njih ciljane vrste su i sljedeće vrste značajnih negnijezdećih (selidbenih) populacija ptica: patka lastarka (*Anas acuta*), kržulja (*Anas crecca*), zviždara (*Anas penelope*), divlja patka (*Anas platyrhynchos*), patka pupčanica (*Anas querquedula*), patka kreketaljka (*Anas strepera*), glavata patka (*Aythya ferina*), krunata patka (*Aythya fuligula*), patka batoglavica (*Bucephala clangula*), crvenokljuni labud (*Cygnus olor*), liska (*Fulica atra*), patka gogoljica (*Netta rufina*), kokošica (*Rallus aquaticus*) i vivak (*Vanellus vanellus*).

Vrste koje se nalaze na popisu divljači (sukladno Zakonu o lovstvu), a ujedno su i ciljane vrste gore navedenih područja ekološke mreže su: dabar (*Castor fiber*) kao ciljna vrsta područja HR5000015 Srednji tok Drave, zatim patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos*), glavata patka (*Aythya ferina*), krunata patka (*Aythya fuligula*), patka pupčanica (*Anas querquedula*), kržulja (*Anas crecca*) i liska crna (*Fulica atra*) kao ciljane vrste područja HR1000015 Srednji tok Drave i HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje te lisasta guska (*Anser albifrons*), guska glogovnjača (*Anser fabalis*) i šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*) kao ciljane vrste područja HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje, sve kao značajne negnijezdeće (selidbene) populacije ptica.

Trenutna procijenjena brojna stanja navedenih vrsta divljači na području obuhvata Plana su: patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos*) – 40 jedinki, patka kržulja (*Anas crecca*) – 10 jedinki, krunata patka (*Aythya fuligula*) – 4 jedinke, glavata patka (*Aythya ferina*) – 10 jedinki, patka pupčanica (*Anas querquedula*) – 4 jedinke, liska crna (*Fulica atra*) – 10 jedinki, guska glogovnjača (*Anser fabalis*) – 10 jedinki, lisasta guska (*Anser albifrons*) – 4 jedinke i dabar (*Castor fiber*) – 2 jedinke te se u budućem gospodarenju predviđa samo praćenje i bilježenje njihovog brojnog stanja. Šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*) nije navedena u Planu te se njome neće gospodariti Planom. Obzirom da se Planom ne planira izlučenje navedenih vrsta divljači već da će se samo evidentirati njihova prisutnost i brojnost te da je navedeno da će se u slučaju potrebe lova jedinke pojedine vrste divljači ishoditi dopuštenje od strane državnog tijela nadležnog za zaštitu prirode, može se zaključiti da neće biti značajnog negativnog utjecaja na dabara (*Castor fiber*) patku divlju gluharu (*Anas platyrhynchos*), glavatu patku (*Aythya ferina*), krunatu patku (*Aythya fuligula*), patku pupčanicu (*Anas querquedula*), kržulju (*Anas crecca*), lisku crnu (*Fulica atra*), lisastu gusku (*Anser albifrons*), gusku glogovnjaču (*Anser fabalis*) i šljuku kokošicu (*Gallinago gallinago*) kao ciljnih vrsta navedenih područja ekološke mreže.

Ostale životinjske vrste koje su ciljane vrste navedenih područja ekološke mreže ne nalaze se na popisu divljači pa se može isključiti mogućnost direktnih negativnih utjecaja Plana na njih. Obzirom da je Planom propisano samo praćenje brojnog stanja divljači te ostalih životinjskih vrsta, a za bilo kakova izlučenja biti će potrebno ishoditi dopuštenje od strane državnog tijela nadležnog za zaštitu prirode te uvažavajući ekološke zahtjeve ciljnih vrsta ne očekuju se značajni negativni utjecaji na ciljane vrste navedenih područja ekološke mreže.

Planom je propisano i sljedeće: da se na području obuhvata Plana neće izgrađivati lovnotehnički objekti; dinamika provođenja pojedinih aktivnosti planiranih Planom prilagoditi će se i organizirati na način da se izbjegne uznemiravanje ciljnih vrsta u razdoblju njihova razmnožavanja; sve lovne aktivnosti organizirati će se i provoditi u skladu s Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže i Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže.

Ciljevi očuvanja i mjere očuvanja ciljnih vrsta ptica područja ekološke mreže HR1000015 Srednji tok Drave i HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje propisani su Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže (Narodne novine, br. 25/20, 38/20), dok su za područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove propisani Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže (Narodne novine, broj 111/22), a za dio područja dostupni su na internetskoj poveznici https://www.dropbox.com/sh/3r4ozk30a21xzd/AADuvuru1itHSGC_msqFFMAMa?dl=0.

Zahvati i aktivnosti propisani Planom su takvog oblika da se ne izvode direktno na staništu te ne uzrokuju gubitak i promjenu ciljnih staništa navedenih područja ekološke mreže, odnosno ne utječu značajno negativno na pogodnost staništa za ciljane vrste navedenih područja ekološke mreže.

Slijedom iznijetog u provedenom postupku Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, odnosno analizom mogućih utjecaja provedbe Plana na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, a uzevši u obzir ekološke zahtjeve ciljnih vrsta, zahvate i aktivnosti planirane Planom, njihov opseg kao i činjenicu da se radi o ciljnim vrstama i stanišnim tipovima kojima se ne gospodari u smislu posebnog propisa iz područja lovstva odnosno Planom (osim patke divlje gluhare, patke kržulje, patke pupčanice, glavate patke, krunate patke, liske crne, lisaste guske, guske glogovnjače i dabra za koje je propisano samo praćenje i evidentiranje brojnog stanja), uz pridržavanje važećih zakonskih propisa, može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja Plana na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže i nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu te je stoga riješeno kao u izreci.

U slučaju izmjena dostavljenog nacrtu Plana, a koje bi mogle imati značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže, potrebno je ponoviti postupak Prethodne ocjene prihvatljivosti Plana za ekološku mrežu.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom očitovao se dopisom (KLASA: 351-03/18-04/487 URBROJ: 517-06-2-1-2-18-2) od 7. svibnja 2018. godine da sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, br. 80/13, 153/13, 78/15, 12/18) lovstvo nije područje za koje se obvezno provode postupci strateške procjene i ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

Člankom 46. Zakona o zaštiti prirode propisano je da Ministarstvo provodi prethodnu ocjenu i glavnu ocjenu za strategije, planove i programe koji se pripremaju i/ili donose na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini, kao i za one koji se pripremaju i/ili donose na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini, a za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, dok Upravno tijelo provodi prethodnu ocjenu i glavnu ocjenu za strategije, planove i programe koji se pripremaju i/ili donose na lokalnoj razini, kao i za one koji se pripremaju i/ili donose na lokalnoj razini, a za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene.

Članak 48. stavak 5. Zakona o zaštiti prirode propisuje da ako Ministarstvo isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana ili programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, donosi rješenje da je strategija, plan ili program prihvatljiv za ekološku mrežu.

Članak 48. stavak 7. Zakona o zaštiti prirode propisuje da rješenje iz stavaka 5. i 6. navedenog članka sadrži podatke o strategiji, planu ili programu, podatke o ekološkoj mreži, obrazloženje razloga na temelju kojih je isključena mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže ili obrazloženje razloga na temelju kojih je utvrđena obveza provedbe Glavne ocjene.

Članak 48. stavak 8. Zakona o zaštiti prirode propisuje da rješenje iz stavaka 5. i 6. navedenog članka sadrži i uvjete zaštite prirode ako se radi o strategiji, planu ili programu u čijem se obuhvatu nalaze zaštićena područja, strogo zaštićene divlje vrste i/ili ugroženi i rijetki stanišni tipovi za koje nisu izdvojena područja ekološke mreže.

U skladu s člankom 51. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode ovo Rješenje objavljuje se na mrežnoj stranici Ministarstva.

Uputa o pravnom lijeku

Ovo Rješenje izvršno je u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja.

Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Dostaviti:

1. Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije, Županijska 4/III, 31 000 Osijek (R s povratnicom)
2. Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1, 31 000 Osijek (R s povratnicom)

6/6

Zapisnik Stručnog povjerenstva za pregled Programa zaštite divljači

ZAPISNIK

sastavljen 12. prosinca 2023. godine u Osijeku povodom pregleda usklađenosti elaborata Programa zaštite divljači za površine Posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“ (u daljnjem tekstu: „elaborat“) sa Zakonom o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18, 32/19 i 32/20) te posebnim propisima i aktima koji se odnose na gospodarenje divljači.

JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko – baranjske županije podnijela je Ministarstvu poljoprivrede zahtjev kojim je zatražila pregled elaborata, radi odobrenja.

Ministarstvo poljoprivrede, temeljem navedenog zahtjeva te članka 45. stavka 7. Zakona o lovstvu osnovalo je Povjerenstvo za provedbu ispitnog postupka pregleda elaborata programa zaštite divljači, u sastavu:

1. Ivan Gligora, mag. ing. agr. - predsjednik
2. Tomislav Žuglić, dipl. ing. šum. - član
3. Stjepan Gospočić, dipl. ing. šum. - član

i dalo mu u zadatak da obavi ispitni postupak pregleda predloženoga elaborata i da svoje mišljenje Ministarstvu poljoprivrede. Član povjerenstva Stjepan Gospočić je opravdano odsutan.

Predloženi elaborat izradio je Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek (licencija broj 0860).

Povjerenstvo se sastalo i radilo dana 12. prosinca 2023. godine, a radu Povjerenstva prisustvovali su predstavnici JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko – baranjske županije i izrađivač elaborata.

Povjerenstvo za provedbu ispitnog postupka u vremenskom razdoblju koje je imalo na raspolaganju, nije utvrdilo nedostatke prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači („Narodne novine“, broj: 40/06., 92/08., 39/11. i 41/13.), Zakonu o lovstvu te provedbenim propisima donesenim temeljem Zakona.

Predloženi elaborat sadrži sve dijelove propisane Zakonom o lovstvu i ostalim pratećim provedbenim propisima.

Predloženi elaborat izrađen je za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2023. godine.

Nakon pregleda elaborata povjerenstvo donosi sljedeći:

ZAKLJUČAK

1. Elaborat je potrebno dopuniti sljedećim:
 - uskladiti smjernice budućeg gospodarenja prema nalogu Povjerenstva
 - nomotehnički i pravopisno urediti elaborat
 - provesti postupak prethodne Ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu
2. JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko – baranjske županije dužna je u roku od 15 dana od dana ishođenja ocjene prihvatljivosti elaborata za ekološku mrežu dostaviti na uvid u Ministarstvo poljoprivrede jedan primjerak usklađenog elaborata u skladu s točkom 1. ovoga Zaključka.
3. Provjera usklađenosti Programa zaštite divljači provest će se uredski prema ovome Zapisniku i radnoj inačici Programa zaštite divljači.

4. Predlaže se Ministarstvu poljoprivrede:

a) da na temelju članka 47. stavka 1. Zakona o lovstvu da suglasnost na program zaštite divljači za površine Posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“, za vremensko razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine ako se u danom roku dostavi usklađeni elaborat ili

b) da na temelju članka 47. stavka 1. Zakona o lovstvu odbaci program zaštite divljači za površine Posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“, za vremensko razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine ako se u danom roku ne dostavi usklađeni elaborat.

5. Nakon provedenog postupka odobravanja sukladno točki 4. podtočki a) ovoga Zapisnika, JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko – baranjske županije obvezna je u roku od 30 dana od dana primitka Rješenja o davanju suglasnosti na Program zaštite divljači za površine Posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“ dostaviti u Ministarstvo poljoprivrede na ovjeru dva primjerka uvezanog elaborata te jedan primjerak u elektroničkom zapisu na optičkom mediju.

Za JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim
Vrijednostima na području Osječko – baranjske
županije:

Ravnatelj,
Igor Ružička, dipl.iur.

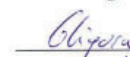
Za izrađivača:

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
izv. prof. dr. sc. Ivica Bošković

Za Povjerenstvo:

1. Ivan Gligora, mag. ing. agr.

2. Tomislav Žugljč, dipl. ing. šum.

Suglasnost na Program zaštite divljači

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034

Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: UP/I-323-03/23-02/39

URBROJ: 525-10/617-23-4

Zagreb, 28. prosinca 2023.

Ministarstvo poljoprivrede, Zagreb, Ulica Grada Vukovara 78, OIB: 76767369197, na temelju članka 47. stavka 1. Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18., 32/19. i 32/20.), članka 4. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači („Narodne novine“, broj: 40/06., 92/08., 39/11. i 41/13.) te članka 96. stavka 1. i članka 130. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj: 47/09. i 110/21.), u postupku pregleda elaborata Program zaštite divljači za površine posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“ pokrenutom na zahtjev podnositelja Javne ustanove Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije, Županijska 4/III, OIB: 79276999206, d a j e

SUGLASNOST

1. Daje se suglasnost na Program zaštite divljači za površine posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“ s pridržajem ukidanja.
2. Programom zaštite divljači iz točke 1. ove Suglasnosti propisuje se zaštita i lov divljači u razdoblju od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine.
3. Ova Suglasnost i Zapisnik Povjerenstva sastavni su dijelovi Programa iz točke 1. Suglasnosti.
4. Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije obvezuje se u roku od 30 dana od dana primitka ove Suglasnosti, dostaviti Ministarstvu poljoprivrede na ovjeru dva uvezana primjerka Programa iz točke 1. ove Suglasnosti s propisanim prilogima i primjerak istog programa putem adrese e-pošte SLE@mps.hr.
5. Troškovi za provedbu ispitnog postupka u predmetu odobrenja programa zaštite divljači iznose 139,36 eura¹/1.050,00 kuna i uplaćuju su na IBAN Državnog proračuna Republike Hrvatske, broj: HR1210010051863000160, s naznakom model: HR 65 i poziv na broj: 7005-191-1079-01821.

Obrazloženje

Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije putem Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek, podnijela je dana 11. srpnja 2023. godine ovome

¹ (fiksni tečaj 1 EUR = 7,53450).

Ministarstvu zahtjev za pregled i odobrenje Programa zaštite divljači za površine posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“.

U ispitnom postupku Povjerenstvo Ministarstva poljoprivrede, osnovano za pregled elaborata Programa zaštite divljači Odlukom (KLASA: UP/I-323-03/23-02/39, URBROJ: 525-10/617-23-2 od 7. prosinca 2023. godine), na sjednici održanoj 12. prosinca 2023. godine pregledalo je dostavljeni elaborat iz točke 1. ove Suglasnosti te je svojim Zapisnikom utvrdilo da je elaborat izrađen prema odredbama Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači.

Temeljem članka 48. stavaka 5., 7. i 8., a vezano za članak 46. stavak 1. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj: 80/13., 15/18., 14/19. i 127/19.), Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja donijelo je Rješenje o provedenom postupku Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu programa zaštite divljači za površine posebnog ornitološkog rezervata „PODPANJ“ (KLASA: UP/I-352-03/23-05/57, URBROJ: 517-10-2-3-23-2 od 11. prosinca 2023. godine).

S obzirom da je Program iz točke 1. izrađen u skladu s prethodno navedenim propisima, valjalo je temeljem članka 96. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku riješiti kao u izreci. Sukladno članku 130. stavku 1. istog Zakona, zakonito rješenje kojim je stranka stekla kakvo pravo može se ukinuti u cijelosti ili djelomično ako sadržava pridržaj ukidanja, a stranka nije ispunila obvezu iz rješenja ili je nije ispunila u roku.

Odredbom točke II. Odluke o utvrđivanju visine naknade za provedbu postupaka pregleda i odobrenja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i njihove revizije te davanje suglasnosti na program zaštite divljači i njihovih revizija za rad Povjerenstva pri pregledu elaborata programa zaštite divljači (KLASA: 323-01/13-01/265, URBROJ: 525-11/1032-13-1 od 14. studenoga 2013. godine), određeno je da troškovi iznose 1.050,00 kuna/139,36 eura i idu na teret podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva je postupio u skladu s točkom 5. ove Suglasnosti i uplatio je dana 26. listopada 2023. godine troškove u cijelosti.

Prema članku 8. Zakonu o upravnim pristojbama („Narodne novine“, broj: 115/16. i 114/22.) podnositelj zahtjeva oslobođen je od plaćanja pristojbi.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ove Suglasnosti nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor tužbom kod mjesno nadležnog upravnog suda u roku 30 dana od dana primitka ove Suglasnosti.

DOSTAVITI:

1. JU Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije
Županijska 4/III, 31000 Osijek
2. Pismohrana.

O tome obavijest:
Upravi za financijske poslove i javnu nabavu
